Riksdagens protokoll 1994/95:99

Onsdagen den 3 maj

Kl. 9.00 – 16.11

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 27 april.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Allan Larsson* (s) anhållit om att fr.o.m. den 15 maj 1995 bli entledigad från uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 27 april

NU22 Vissa utrikeshandelsfrågor
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU16 Sveriges samarbete med Central- och Östeuropa
Mom. 1 (snabbt systemskifte m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
227 för utskottet
72 för res. 1
1 avstod
49 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	145 s, 22 c, 19 fp, 17 v, 10 mp, 14 kds
För res. 1:	72 m
Avstod:	1 fp
Frånvarande:	16 s, 8 m, 5 c, 6 fp, 5 v, 8 mp, 1 kds

Mom. 2 (samarbetsprogrammets allmänna karaktär och inriktning i övrigt)
1. utskottet
2. res. 2 (fp)
Votering:
290 för utskottet
22 för res. 2
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 72 m, 24 c, 17 v, 15 mp, 14 kds
För res. 2: 21 fp, 1 v
Frånvarande: 13 s, 8 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 1 kds

Mom. 30 (kärnsäkerhets- och energistöd)
1. utskottet
2. res. 7 (c, v, mp)
Votering:
251 för utskottet
58 för res. 7
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 70 m, 21 fp, 12 kds
För res. 7: 24 c, 18 v, 16 mp
Frånvarande: 13 s, 10 m, 3 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 32 (stöd till färdigställande av kärnkraftverk)
1. utskottet
2. res. 8 (c, v, mp, kds)
Votering:
242 för utskottet
73 för res. 8
34 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 72 m, 22 fp
För res. 8: 24 c, 19 v, 16 mp, 14 kds
Frånvarande: 13 s, 8 m, 3 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 1 kds

Mom. 42 (anslaget G 1. Samarbete med Central- och Östeuropa genom den nya myndigheten)
1. utskottet
2. res. 10 i motsvarande del (c)
3. res. 11 i motsvarande del (kds)
Förberedande votering 1:
27 för res. 10
14 för res. 11
274 avstod

34 frånvarande
Kammaren biträdde res. 10.
Huvudvotering:
207 för utskottet
25 för res. 10
80 avstod
37 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	146 s, 10 m, 22 fp, 17 v, 12 mp
För res. 10:	24 c, 1 v
Avstod:	61 m, 2 v, 3 mp, 14 kds
Frånvarande:	15 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 2 v, 3 mp, 1 kds

Mom. 43 (anslaget G 2. Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet)
1. utskottet
2. res. 11 i motsvarande del (kds)
Res. 11 ställdes mot utskottets hemställan som bifölls genom uppresning.

Mom. 44 (anslaget G 3. Övriga bidrag till samarbete med Central- och Östeuropa)
1. utskottet
2. res. 10 i motsvarande del (c)
3. res. 11 i motsvarande del (kds)
Förberedande votering:
Res. 11 ställdes mot res. 10 som biträddes genom uppresning.
Huvudvotering:
Res. 10 ställdes mot utskottets hemställan som biträddes genom uppresning.

Mom. 47 (total medelsram för östsamarbetet)
1. utskottet
2. res. 12 (v)
3. res. 13 (mp)
4. res. 14 (kds)
Förberedande votering 1:
17 för res. 13
14 för res. 14
284 avstod
34 frånvarande
Kammaren biträdde res. 13.
Förberedande votering 2:
20 för res. 12
16 för res. 13
280 avstod
33 frånvarande
Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:
187 för utskottet
20 för res. 12
107 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	147 s, 5 m, 14 c, 21 fp
För res. 12:	20 v
Avstod:	1 s, 67 m, 10 c, 16 mp, 13 kds
Frånvarande:	13 s, 8 m, 3 c, 5 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Invandrar- och flyktingpolitiken

4 § Invandrar- och flyktingpolitiken

Föredrogs
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU13
Invandrar- och flyktingpolitiken (skr. 1994/95:131 och prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 1 GUSTAF VON ESSEN (m)

Fru talman! Frågor om flykting- och invandringspolitiken debatteras mycket och dagligen runt om i Sverige. Därför är det särskilt viktigt att vi nu samlar oss och försöker få ordning på svensk invandrings- och flyktingpolitik.

Inför dagens sammanträde har Moderata samlingspartiet lagt fram ett antal kommittémotioner, men vi har också sagt att vi inte nu yrkar på några tillkännagivanden på grundval av våra motioner förutom en motion som gäller medelsanvisningen.

Det pågår nämligen ett utredningsarbete som för närvarande har en hög takt. Flyktingpolitiska kommittén kommer inom kort att lägga fram ett betänkande. Vi tycker därför att det är onödigt att begära tillkännagivanden i kammaren, eftersom vi ändå får chans att framföra våra ståndpunkter i utredningsarbetet.

Vi tror och räknar med att vi skall kunna göra besparingar inom detta område genom en utlänningslagstiftning som i fortsättningen blir mera strikt samt också genom det faktum att färre asylsökanden för närvarande kommer till våra gränser för att söka uppehållstillstånd. Därför anvisar vi ett lägre belopp än vad regeringen har gjort.

Under de senare åren har en stor flyktinginvandring skett till Sverige. I själva verket finns det inget land i Västeuropa som har fått så många nya invandrare i förhållande till folkmängden som Sverige. Inte heller finns det något land som har tagit emot så många asylansökningar i förhållande till sin folkmängd som Sverige. Det finns ju många orsaker till detta, men det behöver jag inte gå in på. Jag kan bara nämna

Balkankrisen och många andra omständigheter som gör att människor rör på sig och lämnar sin hembygd och sina länder.

Men det är ingen tvekan om att Sverige under årens lopp har byggt upp ett slags signalsystem. Vi kallar det för pulleffekter, dvs. dragningseffekter. Det handlar om en kombination av generös flyktinglagstiftning, ständiga nollställningsbeslut från regeringarna, återkommande gruppraxisbeslut och – det vill jag också säga – lätt naiva regelsystem samt dessutom en socialtjänstlag och ett socialt trygghetssystem. Alla dessa faktorer sammantaget är naturligtvis dragande och har en magnetisk effekt. Därför får vi väldigt många asylansökningar i Sverige.

Om man tittar på det huvudsakliga skälet för uppehållstillstånd, finner man att det är just humanitära skäl. Det är inte skyddsbehovet i sig utan humanitära skäl liksom också en stor anhöriginvandring som har gjort att många har fått stanna.

Under senare år har vi också kunnat se en ökad andel illegal invandring, kanske inte så mycket i Sverige som i Västeuropa i övrigt, men vi börjar också att få vår beskärda del. Det visar sig nu att över hälften, uppemot 60 %, av alla asylansökningar sker inom landet, dvs. personen i fråga har kommit in i landet och har sedan efter en tid sökt uppehållstillstånd. Hur personen har kommit in i landet vet man inte alltid säkert.

Vi moderater menar att förändringar av vår flykting- och invandringslagstiftning är helt nödvändiga, inte minst samhällsekonomiska skäl väger tungt. Det går att göra beräkningar på hur mycket en stor invandring faktiskt kostar. Siffrorna tyder på att vi framdeles kommer att få ett väldigt tungt åtagande när det gäller invandringen. Samhällsekonomin kan inte lämnas utanför. Att invandringen därför fortsättningsvis måste ske i en lugnare takt är helt nödvändigt. Samtidigt måste vi hela tiden poängtera att både humanismen och realismen skall prägla invandringspolitiken.

Asylrätten är självklar för oss moderater, vilket jag utgår ifrån att den är för alla partier, och den bör enligt vår uppfattning också byggas ut och ges en vidare tolkning än den som i dag tillämpas i Sverige. Asyl skall innebära skydd och trygghet men är inte automatiskt liktydig med immigration och bosättning. Skyddsbehövande skall ha skydd så länge skyddsbehovet kvarstår. Med begränsade resurser skall så många som möjligt erhålla skydd. Vi måste ha regler som innebär tidsmässig kontinuitet, så att en likabehandling när det gäller skyddsbedömningarna sker. Men man måste också givetvis ha viss flexibilitet, eftersom man aldrig i förväg kan veta vad som kommer att inträffa.

Vi skall poängtera det regionala ansvaret. Sverige ligger där det ligger, och runt om oss ligger Baltikum, Östeuropa och Ryssland. Det handlar om ett regionalt ansvar. Vi kan inte ta ansvar för alla regionala flyktingströmmar som uppstår runt om i världen.

Reglerna måste som sagt innehålla rättssäkerhet och förutsägbarhet och skall ha så få undantag och särregler som möjligt. Vi framför nu våra ståndpunkter i utredningen. Våra ståndpunkter är att man måste ha en helhetssyn och en sammanhållen politik. Flyktingpolitiken är inte bara det som sker innanför landets gränser, utan det är också fråga om

Invandrar- och flyktingpolitiken

ett helhetsgrepp – det stora perspektivet. Skyddsbehövande finns över hela världen, och vi kan inte ge alla fristad här i Sverige.

Vi måste ha en flykting- och invandringspolitik som har acceptans i det svenska samhället. Vi måste våga väga flyktingpolitiken mot invandringspolitiken. För att ta UNHCR:s budget som exempel, så är den inte särskilt mycket större, om ens större, än Invandrarverkets budget. Jag brukar jämföra UNHCR:s budget med Uppsala kommuns budget. Då förstår ni ungefär hur snett vi fördelar våra resurser. UNHCR tar ansvar för mångdubbelt flera flyktingar än vad Sverige gör.

Vi måste ha fyra frontlinjer. Förebyggande insatser i potentiella krisområden, diplomati, medling, utvecklingsbistånd och liknande insatser måste vara den första frontlinjen.

En frontlinje innebär skydd inom krisområden, om nu en kris uppstår och flyktingar börjar uppträda. Om inte det går, måste skydd ges i närområdet, dvs. i första asylland i regionen. Där skall vi tillsammans med FN och andra organisationer hjälpa till och göra vårt allra bästa för att bereda flyktingarna skydd. Så småningom skall de ges möjligheter till återvändande.

Om inte heller det går, måste vi självfallet vara beredda att ta emot flyktingar i vårt land, åtminstone tillfälligt, för att möjliggöra att skyddsbehovet tillgodoses. Men återvändandeperspektivet måste ständigt vara levande. Det är skydd och återvändande som är nyckelorden.

Nordisk samordning och EU-samarbete – självfallet. Vi kan aldrig lösa dessa stora frågor på egen hand utan måste samverka med andra länder. Vi har en förpliktelse att samverka inom EU. Vi har också en förpliktelse att försöka ge vår flyktingpolitik ett innehåll som även andra länder kan ansluta sig till.

Flykting- och invandringsfrågor måste samordnas med mänskliga rättighets-frågor och med biståndspolitiken. De hör ihop och måste samordnas.

Vi menar att tillfälliga uppehållstillstånd åtminstone borde kunna användas på ett sådant sätt att det ger en klar signal till de människor som får skydd här att det är fråga om ett skydd till dess de kan återvända. Det går inte alltid att ge tillfälliga uppehållstillstånd till alla, för en del människor kommer alltid att behöva permanenta uppehållstillstånd. Men instrumentet tillfälliga uppehållstillstånd måste kunna användas på ett mera fritt sätt. Man skall ständigt betona skyddsaspekten och återvändandeaspekten.

Konventionsflyktingar – jag nämnde tidigare konventionsflyktingar enligt Genèvekonventionen – eller människor med särskilt starka skyddsbehov skall ges permanent eller tillfälligt skydd, dvs. ett konventionsskyddsbegrepp med en utbyggnad, så att vi alltid säkerställer att skyddsbehovet kommer att tillgodoses och människor med starka skyddsbehov alltid kommer att få uppehållstillstånd.

När det gäller anhöriginvandring menar vi moderater att det är kärnfamiljen som är anhöriga. Övriga anhöriga har inte samma behov som kärnfamiljen. Vi har skrivit på konventioner när det gäller just familjeåterförening. Men vi har haft en anhöriginvandring som har varit mer generös. Det kan vi inte längre ha, utan vi måste försöka ersätta den

med utbyggda besök eller möjligtvis med något slags kvotering. Men målet måste vara att försöka minska anhöriginvandringen just därför att den samhällsekonomiskt är så påfrestande.

Vi moderater har sagt att vi alltid måste försöka prioritera kvotflyktingar, eftersom vi vet att det finns människor i flyktingläger som UNHCR bedriver som har starka skyddsbehov, vilka inte har någon framtid någon annanstans. Därför måste vi hjälpa dem speciellt.

Bara några ord om integration, som också finns med i betänkandet: Vi menar att det inte längre är möjligt att klara integrationen, om man inte också är beredd att ändra på viktiga inslag i det ekonomiska systemet. Ändrade skatteregler för att skapa flera jobb inom servicesektorn, lönebildningsfrågor och avreglering av arbetsmarknaden är åtgärder som kan skapa nya jobb. Skapas nya jobb, så skapas också jobb för invandrare.

Anf. 2 RUNE BACKLUND (c)

Fru talman! I stort sett hela det invandrar- och flyktingpolitiska området är för närvarande föremål för utredningar av olika slag. Flera av dessa utredningar tillsattes av den föregående regeringen. Efter regeringsskiftet har direktiven för utredningsarbetet i en del fall förändrats, framför allt har det påskyndats. Flera av oss som deltar i dagens debatt är ju också ledamöter i en eller ett par av dessa utredningar. Utredningarna kommer att lägga fram förslag inom den närmaste tiden. När det gäller den mer övergripande och mer principiella delen av utredningsarbetet, som sker inom Invandrings- och flyktingkommittén, kommer förslagen att presenteras här efter halvårsskiftet.

Flera av de frågeställningar och förslag som vi från Centern under ett par års tid har tagit upp i våra motioner behandlas i detta utredningsarbete. Det gäller sådant som förebyggande insatser och behovet av en bättre koppling mellan biståndsinsatser och internationellt arbete och den flyktingpolitik som bedrivs här hemma. I vår motion har vi förordat ett ökat samarbete i flyktingfrågorna både internationellt och regionalt inom Europa. Vi har påpekat att det finns anledning att i EU-samarbetet försöka vara pådrivande för ett ökat gemensamt ansvarstagande när det gäller de regionala flyktingfrågorna. Vi har också tagit upp utformningen av asylreglerna.

När det gäller asylbestämmelserna i utlänningslagen anser vi att det finns anledning att se över den nuvarande asyllagstiftningen, att försöka att sammanföra denna till en mer enhetlig asylparagraf. Konstruktionen av bl.a. de facto-flyktingbegreppet, som innebär att den som inte är flykting men som ändå har tungt vägande skäl skall få skydd i Sverige, har ibland lett debatten och uppfattningen om vem som räknas som flykting alldeles fel. Det är viktigt att man, när man nu ser över asylbestämmelserna, försöker att formulera en asylparagraf som gör det enklare att argumentera och framför allt förklara för människor vilka grunder som gäller, vilka skyddsbehov som gäller, för att en asylsökande skall få stanna i Sverige. Mycket av detta ingår i det utredningsarbete som pågår, och förslagen väntas ju efter sommaren.

Vi har också pekat på regeringens roll i asylprocessen. Det har varit en utveckling som har gjort att regeringens roll har tonats ned. Regeringen har kommit allt längre bort från uppföljningen och möjligheten att påverka asylpolitiken och asylprocessen.

Ett av utredningsuppdragen har ju gällt att se över formerna för hur regeringens roll kan stärkas och hur regeringen kan få en aktivare roll. Det är väldigt viktigt. Trots allt handlar många av ställningstagandena på det här området om att det skall göras politiska bedömningar av hur man skall se på situationen i olika länder. Självfallet måste landets politiska ledning – regering och riksdag – ha möjligheter att ge sin syn på vilka omständigheter som föreligger och vilken bedömning som man gör av förhållandena i olika länder.

Från Centerns sida har vi konstaterat att många av de frågeställningar och förslag som vi har tagit upp i våra motioner finns med i det utredningsarbete som pågår. Vi har därför valt att inte foga någon reservation till detta utskottsbetänkande, utan vi hänvisar till att vi vill avvakta de förslag som skall presenteras av de olika utredningarna.

På ett par punkter har vi dock valt att i det här utskottsbetänkandet markera våra ståndpunkter. Jag skall något kort kommentera dessa två områden.

Till att börja med gäller det budgetfrågor som rör det kommande budgetåret. Vi har reserverat oss på en punkt, nämligen att vi vill anslå mer pengar för att förstärka asylbyråerna i asylprocessen. Detta är i själva verket ett besparingsförslag. Vi vill satsa mer pengar på ett led i processen för att vinna pengar i ett annat led, dvs. en sänkning av kostnaderna för förläggningsverksamheten genom att handläggningstiderna kan förkortas.

På ganska goda grunder anser vi att är det någonting som man kan dra erfarenhet av under de senaste åren är det att långa handläggningstider i asylärenden skapar många av de problem som man har att hantera inom flyktingpolitiken. Långa handläggningstider skapar en orimlig situation för den asylsökande, vilket leder till stora samhällskostnader. Därför är det oerhört viktigt att man har en väl fungerande asylprocess där man på ett rättssäkert och effektivt sätt kan hantera asylansökningar.

Vi har i vår motion pekat ut de åtgärder som vi tror behövs för att man skall kunna åstadkomma en sådan effektivare process. Det kostar pengar, eftersom det innebär att man måste förstärka den första kedjan i asylmottagandet, dvs. själva utredningsarbetet. Vi vill förstärka tolkresurserna. Vi vill också förstärka rättssäkerheten genom tillskapande av fristående advokatjourer som kan arbeta i anslutning till asylbyråerna. Detta kostar pengar, och därför vill vi göra ett tillskott enligt vårt budgetförslag.

Genom att det blir en snabbare handläggning och genom att man får fram snabbare och tydligare beslut kan människor som får avslag resa hem på ett tidigare stadium, vilket också underlättar återvändandet. Därmed gör man en nettobesparing i förläggningsverksamheten på ca 300 miljoner kronor.

I vårt förslag och i våra reservationer har vi också tagit upp det nationella upprustningsprogrammet. För ett par år sedan presenterade vi från Centern ett invandrarpolitiskt program, där det bl.a. presenteras ett förslag om ett nationellt upprustningsprogram för bostadsområden som är starkt segregerade eller utsatta på annat sätt. Vi noterar med tillfredsställelse att regeringen nu har lagt fram ett eget förslag som innebär att man vill göra en satsning på dessa områden motsvarande 125 miljoner kronor. Vi tycker att det är bra att regeringen har följt upp den här idén och lägger fram ett förslag på detta område.

Däremot blir jag litet osäker beträffande effekterna av programmet genom den utformning som det har fått. Programmet bygger i väldigt hög grad på kommunernas medverkan. Jag har en känsla av att det som nu pågår i flera av de kommuner som får del av dessa pengar är att det återigen tenderar att bli väldigt mycket av projektinsatser. Dessa bostadsområden behöver en allmän förstärkning av sin lokala infrastruktur. Man bör se till att många av de funktioner som finns i vanliga bostadsområden – banker, postkontor, polisverksamhet – och mycket av den dagliga samhällsservicen kan fungera på ett bättre sätt och finnas mer tillgänglig. Framför allt behöver man flera arbetsplatser och mera av företagande för att det skall bli en social stabilitet. Vår tanke var att man skulle skapa en starkare infrastruktur i dessa bostadsområden. Men jag är oroad över att det återigen tenderar att bli mycket av projektinsatser om man inte är tillräckligt tydlig från regeringens sida. Erfarenheten av alla sådana här projekt är att projekten i sig alltid är bra. Det är inget fel i de projekt som sätts i gång, men när projekttiden och pengarna är slut brukar verksamheten avbrytas och det blir ingen fortsättning. Det är det som är det beklagliga med många av dessa satsningar, att de ger så litet bestående resultat om man inte binder pengarna för mer långsiktiga satsningar.

Fru talman! Det finns ytterligare ett par saker i betänkandet som är värda att kommentera, men jag kan kanske återkomma under replikomgångarna. Jag vill avsluta med att yrka bifall bara till reservation nr 5 avseende mom. 4 för att därmed bespara kammaren ett antal voteringar.

Anf. 3 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)

Fru talman! Många människor i vår värld fruktar dagligen för sina liv och för sin säkerhet, kanske för att de tagit upp kampen mot de islamiska fundamentalisterna i Algeriet, kanske för att de trotsat Castros påbud på Cuba, kanske för att de vägrat delta i den turkiska arméns förföljelse av sina egna kurdiska landsmän eller i PKK:s terrorverksamhet eller kanske för att de flyr från kriget i det forna Jugoslavien.

Genom att agera på olika plan skall vi värna varje enskild människas rätt till utbildning, rätt till yttrandefrihet, rätt att utöva sin religion och rätt att leva i fred. Genom en aktiv biståndspolitik kan vi stödja den demokratiska utvecklingen i länder som tidigare har varit diktaturer. Genom agerande i internationella församlingar kan vi stärka respekten för internationella konventioner. Genom påtryckningar kan vi ständigt protestera mot kränkningar av mänskliga rättigheter. Genom stöd till

människorättsorganisationer kan vi stärka deras möjligheter att agera på plats.

Länder som lever i välstånd kan utgöra en fristad för dem som drivs från sina hem och från sitt land. Ett litet land som Sverige kan inte hjälpa alla dem som tvingats på flykt, men vi kan göra en viktig insats – många viktiga insatser – genom att bedriva en generös och human flyktingpolitik här hemma. Genom medlemskapet i Europeiska unionen har vi dessutom fått ett större inflytande än tidigare på den europeiska politiken.

Folkpartiet förordar fortsatt kamp för en liberal flyktingpolitik i Sverige och i Europa. Få uppgifter är för oss viktigare än att fullfölja arbetet för att ge hotade människor skydd. Vår öppenhet för människor som söker en fristad undan förföljelse och förtryck, våld och krig kan aldrig göras konjunkturberoende.

I Dagens Nyheter av i dag möter vi en bild från Kroatien. Det ligger en död dam på trottoaren med ett lakan över sig och folk flyr runt omkring. Minst 4 personer dödades och 120 skadades vid raketattacker under tisdag förmiddag mot Kroatiens huvudstad Zagreb. I artikeln står det att invandrarminister Leif Blomberg sade i riksdagen på tisdagen – alltså i går – att det är för tidigt att avgöra om regeringen skall ompröva sitt beslut att avvisa bosnienkroaterna. Jag antar att invandrarministern, som finns här i salen, har läst tidningen i dag på morgonen och tagit del av nyheterna. Jag måste fråga invandrarministern om det nu ändå inte är dags att ta ställning på ett positivt sätt för de bosnienkroater som lever här i oro. Här finns ett unikt tillfälle att under dagens debatt ge ett sådant besked till de människor som befinner sig i Sverige och som lever under hotet om att få återvända till just den här platsen där krig pågår.

Flyktingkatastrofen i f.d. Jugoslavien har i en blixtbelysning visat frånvaron av en gemensam europeisk flyktingpolitik. När de enskilda staterna på egen hand bestämmer nivå och former för flyktingpolitiken får vi lätt en nedåtgående spiral som går ut över de skyddsbehövandes behov. Inom EU skall människor fritt kunna röra sig över gränserna. Största möjliga öppenhet skall råda även vid unionens yttre gränser. EU får inte bli en gemenskap som sluter sig mot omvärlden. Asylrätten måste värnas inom ramen för en europeisk flyktingpolitik på Genèvekonventionens grund, där Genèvekonventionen tillämpas med en generös tolkning. Därutöver behövs gemensamma överenskommelser för att också ge skydd åt bl.a. krigsflyktingar.

EU och dess medlemsländer måste på plats bekämpa orsakerna till att människor tvingas fly och bege sig till andra länder. Inom EU skall vi arbeta för en mobilisering av omfattande internationellt stöd till de människor som tvingas på flykt genom direkt stöd till grannstater som ger dem skydd. Folkpartiet har i en reservation till dagens betänkande utvecklat detta, nämligen i reservation 1. Jag yrkar bifall till den reservationen.

Det är inte bara inom ramen för EU som flyktingfrågor aktualiseras. FN:s flyktingkommissarie UNHCR har en ledande roll i samordningen av flyktingpolitiken och gör livsavgörande insatser i t.ex. det forna

Jugoslavien. Den borgerliga regeringen stöttade mycket aktivt UNHCR:s arbete, inte minst finansiellt. Det är av stor vikt att detta arbete fullföljs av Sverige oavsett vilken regering landet har.

Regeringen har nu i budgetpropositionen föreslagit att anslagen till de multilaterala organen, däribland UNHCR, skall minska. Jag tror att det var 45 miljoner man vill dra ner dem med. Vi i Folkpartiet menar att detta inte är välgenomtänkt. Folkpartiet har därför i biståndsmotionen föreslagit att anslaget till UNHCR skall ökas med 45 miljoner kronor.

Jag lyssnade tidigare på Gustaf von Essen, som vältaligt poängterade vikten av att satsa mer pengar till bl.a. UNHCR men även hur viktigt det är att biståndspolitiken och flyktingpolitiken förs samman och att man har ett bra samarbete där. Samtidigt noterar vi att de kraftiga nedskärningar som nu görs inom biståndet görs av Socialdemokraterna och Moderaterna tillsammans. Dessutom vill Moderaterna i sin biståndspolitik gå ännu längre och skära ytterligare i biståndet. Så de vackra orden om samarbete mellan biståndspolitik och flyktingpolitik följs inte direkt upp i satsningar när det gäller pengar. Nu aviseras det ytterligare besparingar, såvitt jag förstår, framöver inom ramen för det samarbete som inletts mellan Socialdemokraterna och Centern. Man tänker dra in reserveringar på 1 miljard, vilket också kommer att gå ut över UNHCR.

Fru talman! Kommunismens fall i Östeuropa påverkar också flyktingströmmarna. Från att ha varit slutna länder har de gamla kommuniststaterna blivit en väg till det rika Västeuropa för många asylsökande från framför allt Asien och Afrika. De nya demokratierna i öst strävar efter att på olika villkor kunna fungera som asylländer. De vill kunna bli accepterade av världssamfundet och leva upp till Genèvekonventionens krav. Sverige måste även fortsättningsvis arbeta mycket aktivt för migrationspolitiska insatser i Baltikum, Ryssland och Östeuropa. Den huvudsakliga inriktningen bör vara att stötta den demokratiska utvecklingen för att på så sätt garantera att även flyktingar kan beredas människovärdig fristad i de här länderna.

Folkpartiet anser att det är viktigt att personer som söker skydd här skall få sin ansökan om asyl prövad så snabbt som möjligt. Ett positivt beslut ger flyktingen bästa möjliga förutsättningar att leva normalt. Därför skall uppehållstillståndet vara permanent. På det sättet kan flyktingen också ge värdefulla bidrag till det svenska samhället. Ett permanent tillstånd hindrar givetvis inte någon från att frivilligt återvända när flyktingorsaken upphört. Vi avvisar tillfälliga uppehållstillstånd som ett regelmässigt inslag i flyktingpolitiken. Att efter åtskilliga år tvinga flyktingar tillbaka är både inhumant och ohanterligt. Även detta tar vi upp i reservation 1 som jag för en stund sedan yrkade bifall till.

Jag är övertygad om att många av dem som nu lever här, bl.a. många bosnienkroater, skulle kunna agera på ett helt annat sätt om de fick beskedet att de permanent får stanna här tills kriget är över. Jag är också övertygad om att många av dem, när kriget är över, kommer att återvända. Det är inte så att någon flyr utan orsak. Det finns en förklaring till att folk tar obehaget att packa sin kappsäck och ge sig i väg från sin hemort. I det här fallet är det kriget. Därför är jag också över-

tygad om att många av dem, de allra flesta, en dag kommer att återvända. Den drivkraften är väldigt stor hos människor.

Fru talman! Det finns flera reservationer som jag skulle kunna uppehålla mig vid, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1. Folkpartiet står naturligtvis bakom samtliga reservationer där folkpartistiska namn förekommer.

Anf. 4 GUSTAF VON ESSEN (m) replik

Fru talman! Jag vill först och främst göra det som jag glömde att göra i mitt huvudanförande, nämligen att yrka bifall till Moderaternas reservation 10 när det gäller medelsanvisningen. Jag var otydlig på den punkten.

Sedan tänkte jag ställa en fråga till Karl-Göran Biörsmark, med all den respekt jag har för honom. Det han sade mot slutet var litet otydligt när det gäller bosnienkroater. Han vill uppenbarligen att de bosnienkroatiska flyktingarna permanent skall få stanna här tills kriget är över. Det kan jag inte tolka på annat sätt än att det gäller både permanent och tillfälligt. Vill Folkpartiet att bosnienkroaterna skall få stanna här permanent, eller skall de få stanna här tillfälligt tills kriget är över?

Det andra jag vill ta upp gäller hur vi disponerar pengarna. Vi talar om värdet på en flyktingkrona. Om man tar hand om en flykting i Sverige för 100 000 kr per år är det möjligt att ta hand om 100 flyktingar på annat ställe i ett närområde för samma pengar. Det går nu inte att göra några enkla kalkyler, men tanken är att man i första hand skall ta hand om flyktingarna på de platser där de faktiskt finns.

Jag hade själv anledning att under påskhelgen besöka ett stort flyktingläger i norra Irak med 12 000–15 000 kurder från Turkiet. Tycker Karl-Göran Biörsmark att vi skall flyga hit dem, eller skall vi hjälpa dem där nere? Skall vi här i Sverige bara ta hand om de flyktingar som har haft möjlighet att ta sig hit, eller skall vi hjälpa även dem som inte haft möjlighet att ta sig hit? Det vill jag ha bättre belyst.

Anf. 5 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik

Fru talman! Mitt svar på frågan är att vi skall göra både och. Vi skall ta hand om dem som har tagit sig hit och göra det på ett människovärdigt sätt. De skall inte behöva gömma sig i kyrkor och där leva med sina barn. Det är därför som jag menar att vi skall ge dem beskedet att de skall få stanna. Vi skall dessutom satsa på de flyktingläger som finns ute i världen. Det är därför som Folkpartiet vill satsa mer pengar på det arbetet.

Mitt svar på frågan är alltså att vi skall göra både och. Resonemanget om att använda pengarna effektivare, att säga att en flykting här i Sverige kostar mer än en där nere, är ganska spektakulärt. Det var någonting som nydemokraterna körde mycket med. Det är riktigt att vi kan få ut mer av kronan, men samtidigt har vi problemet här hemma på det sättet att det finns flyktingar på plats här i Sverige, hos oss.

Jag skulle kunna vända på resonemanget och säga: Menar Gustaf von Essen att vi, för att vi skall använda kronan effektivare, skall skicka våra flyktingar ner till flyktingläger för att få mer utav kronan?

Anf. 6 GUSTAF VON ESSEN (m) replik

Fru talman! Självfallet inte. Vad jag ville påpeka var att om man gör insatser i ett tidigt stadium kan man få ut mycket mer av de insatser som görs. Jag tycker att en stor humanitär fråga är: Var skall vi lägga våra resurser och hur skall vi disponera våra medel så att de gör största möjliga nytta?

Självfallet skall alla som söker asyl få en värdig och bra behandling. Har man skyddsbehov skall man få sitt behov tillgodosett. Men skyddsbehovet behöver inte vara evigt, det kan vara mycket tillfälligt. Därför menar vi att tillfälliga uppehållstillstånd mycket väl skulle kunna användas som ett instrument för att betona det tillfälliga skyddsbehovet i avvaktan på att få åka hem.

Jag har ännu aldrig hört någon flykting som kommit hit säga att han velat komma hit för att alltid stanna här. De flesta säger att de vill åka tillbaka. Vi måste ta fasta på den inställningen. Därför tycker jag att ett tillfälligt uppehållstillstånd skulle kunna användas i större utsträckning.

Anf. 7 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik

Fru talman! Det är precis det resonemanget som Folkpartiet för. Vi skall göra insatser på ett tidigare stadium. Det är precis det resonemanget som ligger bakom Folkpartiets biståndspolitik. Det är därför som vi är så envisa och envetna på denna punkt. Vi vill stå kvar vid enprocentsmålet och inte skära i biståndet. Jag skulle välkomna om Moderaterna och Gustaf von Essen också fullföljde sitt resonemang genom att ställa upp på enprocentsmålet i biståndet just för att göra insatser på ett tidigt stadium och förebygga flyktsituationer, vilket biståndet bidrar till. Det finns en definitiv koppling mellan bistånd och flyktingpolitik på lång sikt.

Tillfälligt eller permanent uppehållstillstånd är någonting som vi ofta diskuterar. Gustaf von Essen säger att det är självklart att de flesta vill åka tillbaka. Det är utgångspunkten, säger han. Javisst, i grunden vill människor tillbaka. Därför är det inte så dramatiskt att ge permanent uppehållstillstånd. Om vi samtidigt för en aktiv repatrieringspolitik och hjälper människor när de vill återvända, tror jag vi för en humanare och riktigare politik för dem som befinner sig här. De kommer att återvända när situationen så tillåter.

Anf. 8 ULLA HOFFMANN (v)

Fru talman! Det övergripande målet för svensk invandrarpolitik kan sammanfattas i begreppen: jämlikhet, valfrihet och samverkan. Målet innebär att rättigheter och skyldigheter skall gälla för invandrare i samma utsträckning som för den övriga befolkningen. Det samhälle vi nu ser växa fram präglas av motsättningar, klasskillnader och segregering.

På viktiga områden som hälsa, bostad och arbetsmarknad har de invandrades situation kraftigt försämrats under 1990-talet. Antalet invandrare som är beroende av bidrag ökar. Det mångkulturella och jämlika samhälle som en majoritet av befolkningen strävar efter har ersatts

av ett segregerat samhälle där klyftan mellan de invandrade och majoritetsbefolkningen ökar.

Vänsterpartiet välkomnar mot denna bakgrund att regeringen och riksdagen uppmärksammat frågan, dels genom att tillsätta en invandrarpolitisk kommitté, dels genom socialförsäkringsutskottets offentliga utfrågning om invandrartäta bostadsområden. Det är bra att det ägnas särskild uppmärksamhet åt de invandrades situation på arbetsmarknaden och betydelsen av svenskkunskaper som viktiga förutsättningar för en framgångsrik integrationsprocess.

Fru talman! Undervisningen i grundskolan skall präglas av öppenhet och internationalism, säger man. Tillgången till flera språk och kulturer är en rikedom som skall tas till vara. Men undervisningen av invandrade elever i grundskolan har allvarliga brister. Över 20 % av eleverna med invandrarbakgrund slutar grundskolan utan fullständiga betyg jämfört med 5 % av samtliga elever. Vänsterpartiet har sedan länge krävt att kvaliteten på undervisningen i svenska som främmande språk skall höjas. Alla barn skall kunna fullfölja sin grundutbildning, och det är kommunernas ansvar att se till att så sker.

Det får också i dag anses som bevisat att förutsättningen för tvåspråkighet, dvs. för att lära sig svenska som andra språk, är modersmålsträning och hemspråksundervisning. Hemspråksundervisningen ger också barnen möjlighet att sammanföra sina båda identiteter, den egna och den svenska, till en.

Det finns därför inga som helst pedagogiska eller andra godtagbara skäl till att rätten till hemspråksundervisningen skall vara begränsad till sju år. Ingenting talar för att invandrarelever uppnår aktiv tvåspråkighet på just sju år. Vi kan ju jämföra med svenska ungdomar som läser svenska i nio år och engelska i sex till nio år. De flesta svenska ungdomars engelskkunskaper efter avslutad grundskola utsträcker sig till slang, svordomar och könsord och ett tydligt kroppsspråk där fingerfärdigheten är stor.

Många av flyktingbarnen har dessutom traumatiska upplevelser bakom sig, vilket leder till bristande koncentration, ångest och försenade reaktioner. Att man får tala om dessa upplevelser på sitt hemspråk är viktigt.

Det är viktigt att man snabbt kommer i gång med sina svenskstudier i kommunen, men många tvingas vänta alltför länge. Antalet undervisningstimmar måste öka och kvaliteten på SFI-undervisningen höjas. I vissa kommuner är målet med svenskundervisningen att eleven efter avslutad kurs skall klara sitt dagliga liv och kunna söka enklare arbeten. Ett sådant mål innebär en utbildning till underordning och förtryck. Målet måste vara att man efter avslutade SFI-studier skall ha sådana kunskaper i svenska språket att man kan fungera på arbetsmarknaden i det yrke man är utbildad för eller studera vidare. Det är därför hög tid att inrätta det särskilda metodutvecklingscentrum för undervisning i SFI som riksdagen beslutade om i våras.

Fru talman! I mitten av 60-talet hade Sverige en högkonjunktur. Industrin formligen skrek efter arbetskraft. Arbetskraftsbehovet möttes på två sätt: dels genom att kvinnan frigavs villkorligt, dels genom att vi

importerade – i många fall var det faktiskt fråga om ren import – arbetskraft. De första av våra arbetskraftsinvandrade kamrater kan vittna om förödmjukande behandling – det klämdes på muskler och man tittade dem i munnen för att konstatera om de var arbetsdugliga eller inte. På samma sätt går man till väga när man köper en häst på Kiviks marknad.

Denna invandrade arbetskraft var ekonomiskt lönsam för det svenska samhället, eftersom de invandrade tog de jobb som svenskarna inte ville ha. De hade fått sin skolgång och yrkesutbildning i respektive hemland. Sverige importerade med andra ord en färdigutbildad arbetskraft. Många av dem som invandrade under 60- och 70-talen hade dessutom flera jobb för att dels klara sig i Sverige, dels kunna skicka pengar till familjen i hemlandet. Eftersom de betalade skatt och arbetsgivaravgifter har dessa invandrade kvinnor och män bidragit till Sveriges uppbyggnad och tillväxt med sina skatter och avgifter, samtidigt som de varit med om att bygga upp vårt välstånd i en tid då det saknades arbetskraft.

Merparten av invandrade kvinnor har hamnat i de mest monotona, de tyngsta och de intellektuellt mest utarmade jobben, och där har de funnits kvar under alla år. Många av dem är nu utslagna till följd av arbetsskador.

Det finns ett klart vetenskapligt bevisat samband mellan arbetsmiljö, arbetsvillkor och utslagning. Trots detta försöker etablissemanget att skjuta över skulden på de enskilda kvinnorna och männen och bortse från deras arbetssituation. I stället för att se problemen i arbetssituationen ser man de invandrade kvinnorna och männen som ett problem. I stället för att erkänna att den invandrade befolkningen är i ett strukturellt underläge försöker man att individualisera problemen och ge dem kollektiva förtecken. Risken finns att stora invandrade grupper slussas in i en underklass som permanentas.

AMS måste därför redan nu omprioritera en del av sina åtgärder så att en större andel kommer att riktas till invandrare. Då måste också invandrade kvinnors situation uppmärksammas särskilt. AMS måste kunna erbjuda kurser i ekonomi, skatter och hälsoskyddslagstiftning likaväl som det borde underlättas för invandrade akademiker att komplettera sina utbildningar. Vänsterpartiet anser därför att de medel som regeringen avsatt till särskilda insatser i invandrartäta områden inte är tillräckliga, och vi vill därför anvisa ytterligare 125 miljoner.

Fru talman! Vid FN:s sociala toppmöte i Köpenhamn i våras förband sig medlemsländerna i committment 4 att: Vi skall formulera eller vidta åtgärder för att stärka respekten för och skyddet av de mänskliga rättigheterna för invandrare för att eliminera den ökande rasismen och främlingsfobin.

I tider av lågkonjunktur höjs ofta främlingsfientliga röster. Hög arbetslöshet gör det lättare att hävda att vi inte har råd att ta emot människor från andra länder. Det finns krafter i samhället som underblåser främlingsfientlighet och sprider fördomar genom lögner och propaganda. Genom olika uttalanden ställs svaga grupper mot varandra. Skall vi i Sverige låta 5 000 bosnier med kroatiska pass få skydd här? Jag cite-

rar direkt ur snabbprotokollet från riksdagsdebatten den 29 mars: "Det är 600 000 människor (i Sverige) som inte har något jobb. Dess värre är det också så att många människor inte har bostad. Det kan man inte alltid garantera, inte ens i Sverige." Därigenom ställs även nu i riksdagen två svaga grupper mot varandra, något som Ny demokrati var specialist på under den förra mandatperioden.

Jag vill i det här sammanhanget påminna riksdagens ledamöter om EU-parlamentets mötesdokument om respekt för de mänskliga rättigheterna i den europeiska unionen. I punkt 93 kritiserar parlamentet starkt många medlemsstaters praxis att blott bevilja asylsökande uppehållstillstånd av humanitära skäl i stället för flyktingstatus, eftersom de därigenom fråntas rättigheter som är knutna till flyktingstatus likaväl som rätten till familjeanknytning. Det kanske är något för Gustaf von Essen att tänka på.

Det får här räcka med att peka på att av asylsökande från Bosnien har Sverige gett flyktingstatus till endast 2–3 % medan Frankrike har gett flyktingstatus till ca 60 % och Nederländerna till 80–90 %. Bland asylsökande som i Sverige fått status som humanitära fall finns många som våldtagits eller torterats på annat sätt av polis eller militär i hemlandet. Det förefaller osannolikt att alla bosnier som har flyktingskäl flyr till Frankrike eller Nederländerna medan resterande flytt till Sverige.

Även här har EU-parlamentet synpunkter. Man uppmanar i punkt 95 av ovan nämnda dokument medlemsstaterna att inte bidra till främlingsfientlighet mot asylsökande genom att inför allmänheten förklara att de människor som inte har rätt till flyktingstatus ofta är människor som inte blir utsatta för förföljelse och därför inte har något skyddsbehov.

Fru talman! I SfU:s betänkande 13 behandlas också den internationella samverkan. Enligt min och Vänsterpartiets mening är FN:s flyktingkonvention otillräcklig. Regeringen bör därför i FN verka för en kompletterande flyktingkonvention efter mönster av OAU-konventionen och Cartagenadeklarationen. Vi anser också att regeringen i EU med kraft måste motverka att fler EU-stater försöker vältra över bördorna av flyktingmottagandet på bl.a. de bräckliga demokratierna i Östeuropa. Utskottet har valt att hänvisa till den sittande invandrings- och flyktingpolitiska kommittén i stället för att uttala sig. Vi har därför valt att bifoga ett särskilt yttrande i denna fråga.

Vänsterpartiet har länge ansett att Invandrarverket i dess nuvarande form bör avvecklas och en mindre myndighet upprättas som ansvarar för flyktingslussarna, utslussningen av de asylsökande till kommunerna, m.m. Ansvaret för olika invandrarpolitiska sakfrågor bör överföras till de departement eller myndigheter dit de olika frågorna hör. Nu stödjer även Invandrarverkets generaldirektör oss. Vi anser också att det är omöjligt att spara 800 miljoner på flyktingmottagandet utan att rättssäkerheten åsidosätts, även med ett fast volymantagande.

Fru talman! När Vänsterpartiet skulle anta sin invandrarpolitiska plattform ansåg jag att invandrare och flyktingar enbart framställs som problem för det svenska samhället och för svenskarna. Jag känner lika-

dant under den här debatten. Vi diskuterar enbart problemen och glömmer allt det positiva med ett mångkulturellt samhälle. T.ex. har ca 4 500 svenskar i Sverige arbete som är direkt relaterat till flyktingar. Till detta skall läggas alla tolkar inom t.ex. sjukvården och frivilligorganisationerna. I dagens Sverige lever människor med vitt skiftande bakgrund sida vid sida. I många kommuner upplevs människor från andra kulturer som en tillgång, och vid mötena uppstår ljuv musik. Ibland säger det bara klick som det gjorde mellan kungen och drottningen och som det gjort för många av medlemmarna i Återföreningen.

Fru talman! Jag står bakom alla våra reservationer, men jag har förstått att jag på grund av tidsbristen bara kan yrka bifall till en av dem. Jag har då valt att yrka bifall till reservation nr 7.

Anf. 9 RAGNHILD POHANKA (mp)

Fru talman! I dag demonstrerar kulturarbetare speciellt för bosnienkroaterna. De människor som engagerar sig för flyktingar som söker skydd i Sverige har återigen ökat sitt tryck på oss beslutsfattare. Återigen sviktar Sveriges humanitet. Sverige sänder tillbaka desertörer och krigsvägrare till mobiliserande länder med täta incidenter, där risken för storkrig just nu är överhängande.

Sverige sänder tillbaka 2 000 barn som redan har upplevt krigets fasor en gång. Snart kanske människor inte orkar engagera sig för humanitet och generositet längre. Detta kan göra svenska folket den värsta otjänsten. Vi kan bli förhärdade. Det är bland det värsta som kan hända. Vilka signaler ger vi till våra egna barn inför framtiden?

Leif Blomberg vidhöll så sent som i går att man inte vet hur situationen utvecklas i Kroatien. Det är klart att man inte kan veta det exakt. Utvisningsbeslutet står fast. Stabiliteten var när beslutet fattades lika med noll. Nu är Kroatien närmare ett regelrätt krig än när man "bara" stod i startgroparna. Vi sänder tillbaka personer från olika minoriteter till Turkiet, där det sedan flera år pågår ett krig mellan framför allt kurder och den turkiska staten. Vad anser svenska bedömare att 35 000 soldater i norra Irak och lika många i östra Turkiet innebär? Båda områdena utgör delar av Kurdistan.

Vi sänder också tillbaka flyktingar till Bangladesh. Det anses i många fall att vi kan göra det utan risk, trots exempel på gripanden vid flygplatsen. Vad är humanitet? Vad är asylrätt? Jag förstår snart inte det längre.

Miljöpartiet anser att asylrätten också bör utökas när det gäller miljöflyktingar och krigsflyktingar. Det känns dock avlägset när Sverige tyder FN-konventionen och vår egen lag alltmer restriktivt. Vi tycker också att en solidarisk handels-, biståndS- och utrikespolitik på sikt minskar behoven av flykt, men det får inte urholka asylrätten. Det här kan kräva en lång utläggning, men jag tror att alla vet vad en solidarisk handels-, biståndS- och utrikespolitik innebär.

Inom EU går flyktingpolitiken i den riktningen att man i större utsträckning avvisar spontanflyktingar och i stället ger hjälp i närområdet. Man talar mycket om ekonomi.

För Miljöpartiet är det självklart att ge ekonomiskt och humanitärt bistånd till flyktingläger i både tredje världen och inom i-världen. Därför har vi också yrkat på att enprocentsmålet skall upprätthållas, och vi skall kämpa för det.

I betänkandet står det:

"Reglerna för invandringen till Sverige skall enligt direktiven i högre grad än för närvarande ta sikte på att tillgodose behoven hos de mest skyddsbehövande. En klarare åtskillnad än hittills behöver göras mellan å ena sidan personer som bör ha en ovillkorlig rätt till skydd och å den andra sidan övriga som önskar bosätta sig här."

Det var länge sedan vi lät folk som önskade bosätta sig här göra det. Asylpolitiken har i många år handlat om människor som har behov av skydd. För sju åtta år sedan fick ca 80 % av de asylsökande stanna. I dag är det mindre än 10 %. Därför tycker jag att det är litet felskrivet i betänkandet. Likaså vänder sig Miljöpartiet starkt emot ett positivt ställningstagande till Schengenavtalet. Det handlar inte enbart om flyktingar, men det sätter upp stora spärrar för dem vid gränserna. Det handlar om den yttre gränskontrollen. Det här kommer i stort sett att minska vår asylpolitik. Den kanske inte hamnar på noll, men den hamnar väldigt lågt. Vi vänder oss alltså också emot den skrivning som finns i betänkandet om detta.

Det får inte påverka en generös flyktingpolitik i Sverige att vi skall stödja och hjälpa andra flyktingläger. Genom vår visumpolitik och genom vårt restriktiva system när det gäller uppehållstillstånd har både antalet asylsökande och andelen av dem som får stanna minskat kraftigt.

Ansvaret för asylsökningsproceduren läggs över på transportbolagen. Vår asylpolitik har varit ryckig och instabil i många sammanhang. I och för sig har många människor och politiska partier ställt krav på att bosnierna skulle få stanna. Men det minskar möjligheterna för andra som också har ett stort behov av att stanna.

Förra budgetåret blev uppehållstillstånden många, eftersom bosnierna fick stanna, medan många som hade stora skyddsbehov avvisades.

Vi har en del reservationer till det här betänkandet. Jag yrkar enbart bifall till reservation 2, mom. 1 och 2. Jag står bakom våra övriga reservationer.

Miljöpartiet anser att de människor som kommer till gränsen skall ha rätt att omedelbart få tolk och juridiskt biträde. Man skall också låta den asylsökande godkänna tolken. De kan inte alltid få lämpliga tolkar, eftersom det är stora motsättningar i hemlandet. Detta är en känslig fråga. Jag vet inte riktigt hur man skall kunna kontrollera det, men de asylsökande skall i alla fall godkänna tolkarna. Vi menar att det skulle snabba på asylprocessen om man konsekvent gjorde på det här sättet, och det skulle minska de långa väntetiderna.

Sedan tycker vi att frågan om verkställighet av avvisningsbeslut är stor. Man skall inte verkställa förrän utvisningen har vunnit laga kraft. Det är en viktig fråga. Det gäller över huvud taget, även vid återföreningen i fråga om människor som är gifta med utländska medborgare.

Vi vill öka flyktingkvoten – det är i och för sig en ganska blygsam ökning – till 2 760 för ett år. Det betyder att det blir 3 750 för budgetåret 1995/96, som är 18 månader. Det är en kostnadsfråga, men det handlar om människor som är UNHCR:s flyktingar och har flyktingstatus. Det är inget tvivel om det. Om de kommer hit får de stanna.

Miljöpartiet anser att ett koppel av åtgärder bör vidtas när det gäller integrationen. Det gäller ökade insatser för att invandrarungdomarna skall få arbete och arbetet mot rasism och diskriminering. Men vi avvaktar delvis tills utredningen om dessa frågor är klar. Många frågor kan lämnas över till utredningen. Vi anser dock att man redan nu aktivt måste se till att Diskrimineringsombudsmannen får större befogenheter och resurser. Det handlar också om undervisningen i skolor om andra kulturer och om varför människor flyr, och det handlar om en översyn av hur bostäder fördelas. Vi har i dag en lag mot diskriminering på arbetsplatser och diskriminering när invandrare söker arbete. Detta kan man arbeta med under tiden, eftersom det är saker som vi redan är överens om allihopa. Detta gäller också, för vår del, hemspråksundervisning och svenska som andra språk.

Vi talar mycket om återvändande när det gäller flyktingarna. Jag tror att ett återvändande omöjliggörs om barnen inte får träna sitt hemspråk. De hamnar kanske för andra gången i en situation då de inte kan språket i det land som de kommer till. Först kommer de hit och skall lära sig ett nytt språk. Sedan kanske de glömmer sitt hemspråk. Hemspråket är självfallet viktigt för barnens integritet över huvud taget, och det är viktigt med tanke på deras rötter. Det är också viktigt om de skall återvända. Ytterligare en stor flyktingdebatt är planerad till den 7 juni om ändringar i utlänningslagen. Då får vi återkomma till dessa frågor.

Anf. 10 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Grunden för olika ställningstaganden när det gäller flyktingpolitiken måste vara alla människors unika och lika värde. De mänskliga rättigheterna, som innefattar rätten till liv, personlig säkerhet och trygghet, är grundstenar i den kristdemokratiska politiken. Solidariteten och ansvaret inom den internationella gemenskapen är en annan viktig utgångspunkt. Vi kristdemokrater hävdar att Sverige på en sådan grund skall ha en fast, generös och human flyktingpolitik.

Fru talman! En mycket viktig fråga inom invandrar- och flyktingpolitiken gäller internationell samverkan. Inom ramen för den parlamentariska flyktingpolitiska kommittén skall den aspekten behandlas. Vi kristdemokrater kommer att verka för att våra krav tillgodoses inom kommitténs ram och avstår därför från att reservera oss i denna del. Vi nöjer oss med ett särskilt yttrande. Jag vill ändå här i dag betona att situationen när det gäller migrationsfrågor kräver gemensamma lösningar, inte minst inom det europeiska samarbetet.

Kristdemokraterna är angelägna om att ett effektivt och pragmatiskt samarbete etableras, så att en gemensam asyldefinition arbetas fram som är klar och tydlig. Sverige bör också verka för att EU-länderna gemensamt utarbetar konkreta planer för effektiv integration och lika

behandling av invandrare och flyktingar. Dessutom är det nödvändigt att utarbeta en modell för rättvis fördelning av flyktingströmmarna, så att de fördelas jämnt över hela EU. EU skall självfallet vägledas av ett generöst förhållningssätt i flyktingpolitiken. Där bör Sverige vara pådrivande.

Fru talman! Behovet av samverkan mellan EU-länderna i form av lika behandling av flyktingar understryks på ett sorgligt sätt i dessa dagar då utvecklingen på Balkan inger allt större farhågor. Som första land i Europa ligger Sverige i startgroparna, färdigt att ge klartecken för verkställighet av avvisningsbeslut avseende bosnier med kroatiska pass. Invandrarministerns besked i går – som Karl-Göran Biörsmark citerade ur DN här i talarstolen för en stund sedan – gavs i en frågedebatt mellan honom och mig. Jag hade naturligtvis hoppats att regeringen skulle ha dragit andra slutsatser av den dramatiska utvecklingen i Kroatien. Det tycks som om de flesta andra bedömare klart ser att det inte är en enskild incident som vi beskådar i Kroatien just nu.

Fru talman! När det gäller flyktingmottagningen i vårt land anser vi kristdemokrater att den kompetens och den vilja att hjälpa som finns i samhället bör tas till vara på ett mycket bättre sätt än vad som sker i dag. Möjligheterna till frivilliga insatser i flyktingmottagandet bör utvidgas. Organisationer, kyrkor och grupper av privatpersoner borde få möjlighet att själva ta ansvar för grupper av flyktingar. De skulle få teckna avtal med staten om att under förslagsvis ett år stå för i första hand flyktingarnas kost, logi och arbetspraktik.

Ett liknande system finns i Kanada, där s.k. NGO:er – Non-Governmental Organisations – har en framträdande roll i flyktingpolitiken. NGO-systemet uppmuntrar till aktivitet. Invandrarna får hjälp med att söka bostad, finna jobb och att etablera sig i samhället. Vissa NGO:er får statliga bidrag. Andra klarar sig på gåvor och den egna verksamheten.

I Kanada fungerar NGO-verksamheten som en brygga mellan invandrare och lokalbefolkningen. Invandrarna integreras snabbare i samhället. Vi kristdemokrater anser att erfarenheter kan hämtas från Kanadamodellen och att försök därför borde startas i Sverige snarast för att ta till vara frivilligorganisationernas kunskaper, erfarenheter och inte minst engagemang, som vi ser så många tecken på.

Fru talman! På denna punkt, avseende kommunmottagandet och integrationen, yrkar jag bifall till den kristdemokratiska reservationen nr 16.

Alla myndigheter skall ha ansvar för invandrar- och minoritetsfrågor och tillgodose minoriteternas behov på samma sätt som den övriga befolkningens. Men när det gäller den centrala nivån talar ändå väldigt många skäl för att arbetsfördelningen borde organiseras så att det blev en tydlig åtskillnad mellan invandringsfrågor å ena sidan och integrations- och minoritetsfrågor å den andra sidan.

Vi kristdemokrater menar att de arbetsuppgifter som åvilar Invandrarverket bör delas upp i två klart skilda delar, en som avser invandrings- och flyktingfrågor samt de direkta åtgärderna omedelbart efter invandringen och en annan som avser frågor med betoning på integra-

tions- och minoritetspolitik. En sådan organisation skulle också motverka missförstånd i debatten om invandrare och minoritetsfrågor. Man kan t.ex. då diskutera invandringens omfattning utan att det behöver påverka förhållanden som har med minoriteternas ställning att göra.

Vi kristdemokrater står bakom vår reservation på denna punkt men avstår från att här i kammaren yrka bifall till den på grund av kammarens arbetsbelastning.

Fru talman! Vi avstår även från att yrka bifall till vår reservation rörande diskriminering, men precis som Diskrimineringsombudsmannens uppgift är viktig på riksplanet tror vi att det skulle vara betydelsefullt om myndigheten kompletterades på det kommunala planet.

Anf. 11 GUSTAF VON ESSEN (m) replik

Fru talman! Det gäller bosnienkroaterna. Det som har inträffat under de senaste dygnen tyder på att man just nu inte bör avvisa några bosnienkroater ner till Kroatien utan att man måste avvakta utvecklingen.

Jag skulle vilja fråga Rose-Marie Frebran, vars värderingar på det här området jag i stor utsträckning delar, om hon tycker att man nu skall gå ut och säga att bosnienkroaterna skall ha ett permanent uppehållstillstånd här eller om det skall röra sig om ett tillfälligt uppehållstillstånd i avvaktan på att man ser hurdan utvecklingen blir där nere. Om man ger permanent uppehållstillstånd kommer det, om kriget fortsätter, förmodligen att bli ett väldigt stort tryck av nya flyktingar från Kroatien, som då ser att de kan komma till Sverige och få permanent uppehållstillstånd på grund av kriget.

Skall man då införa visumtvång nu, eller skall man avvakta med det? Hur ställer sig Kristdemokraterna till den frågan? Jag menar att man här måste välja väg.

Anf. 12 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik

Fru talman! Jag har i dag inget annat krav än det som fördes fram i den särskilda debatt som ägde rum här i kammaren den 29 mars. Fyra partier menade då att bosnienkroaterna borde få stanna i Sverige tills läget i Kroatien stabiliseras. Tre partier tyckte inte att bosnienkroaterna borde få stanna här tillfälligt utan menade att de skulle sändas tillbaka så snabbt som möjligt, helst omedelbart. Jag står alltså fast vid den inställningen, även om nu ett parti här i dag har ändrat sig och talar för permanent uppehållstillstånd för denna grupp. Det gör alltså inte jag.

Anf. 13 GUSTAF VON ESSEN (m) replik

Fru talman! Det var en intressant replik. Också jag har konstaterat, och noterar härmed, att ett av riksdagens mer framträdande partier har ändrat åsikt i den här frågan.

Anf. 14 MAUD BJÖRNEMALM (s)

Fru talman! Jag vill först vända mig till Ragnhild Pohanka. Alla de frågor som Ragnhild Pohanka ställde i sitt anförande diskuteras i Flyktingkommittén, där också Miljöpartiet har en representant.

Fru talman! Hur intressant och hur angeläget det än är att föra en allmän debatt om flyktingsituationen i Europa och i världen och om situationen i dag för de bosnienkroater som finns i Sverige, har vi ändå att behandla utskottets betänkande, som ju gäller regeringens skrivelse till riksdagen om invandrar- och flyktingpolitiken. Den skrivelsen gäller i huvudsak budgetåret 1993/94, dvs. slutet av förra mandatperioden. Betänkandet gäller också de delar av budgetpropositionen som rör invandrar- och flyktingpolitiken och också de besparingar som regeringen föreslår. Till betänkandet finns 21 reservationer.

Jag tror inte att det finns något område som för närvarande är föremål för så många olika utredningar som invandrar- och flyktingpolitiken. Det finns förutom två parlamentariskt tillsatta kommittéer flera utredningar som berör olika delar av invandrar- och flyktingpolitiken och som också har stor betydelse för det arbete som bedrivs i de två kommittéerna.

Den flyktingpolitiska kommittén har som vägledande principer att flyktingpolitiken skall ha en humanitär och solidarisk grundsyn och också ett helhetstänkande. Aktiva åtgärder skall vidtas i förebyggande syfte och i ett internationellt samarbete och sammanhang. Kommittén har också att väga insatser och stöd i närområdet mot det skydd som den asylsökande kan få i Sverige.

Enligt direktiven skall reglerna för flyktingpolitiken tillgodose dem som har störst behov av skydd i högre grad än vad som sker i dag. Det skall med andra ord bli en klarare skillnad mellan dem som har en ovillkorlig rätt till skydd i Sverige och andra, som av olika skäl vill bosätta sig i Sverige. För dem som inte har rätt till asyl skall kommittén ta ställning till om det går att fastställa planeringsramar, dvs. kvoter.

Också återvandringspolitiken, som hittills har varit ett försummat område, skall vara föremål för kommitténs arbete.

Fru talman! Även om Sverige, vilket också framhålls i flyktingskrivelsen, lägger stor vikt vid det internationella samarbetet och också verkar aktivt för att bidra till lösningar på de problem som förorsakar folkomflyttningar, är en av de frågor som för närvarande diskuteras i Flyktingkommittén hur Sverige skall kunna bli betydligt mer aktivt och kunna föra upp flykting- och migrationsfrågor liksom även frågor rörande mänskliga rättigheter och demokrati på dagordningen och dessutom kunna agera mer aktivt för att förbättra metoderna när det gäller fredlig konfliktlösning. Detta skall ske inom FN:s ram och också inom EG.

Sverige måste också fortsätta diskussionen i både FN och EU om hur flyktingbördorna skall fördelas både i tredje världen och i Europa. Den diskussionen förs också i Flyktingkommittén.

Det känns också i dag oerhört viktigt att FN:s ställning stärks och att FN får helt andra möjligheter än vad man har i dag att arbeta med konfliktlösning.

I flera av de motioner som behandlas i betänkandet tas UNHCR:s arbete upp. Också detta är något som diskuteras i kommittén, även om den svenska flyktingpolitiken redan i dag bygger på ett nära samarbete med UNHCR.

UNHCR har att verka för att flyktingkonventionen, eller Genèvekonventionen som den också kallas, efterlevs av de stater som har undertecknat konventionen. Genèvekonventionen är alltså ett rättesnöre för enskilda länders flyktingpolitik. I UNHCR:s mandat ingår framför allt två huvudfunktioner. Den ena är att ge flyktingarna skydd, och den andra är att försöka ge varaktiga lösningar på flyktingproblemen. Då arbetar UNHCR efter tre principer. Den första är att underlätta frivilligt återvändande till hemlandet, den andra är integrering i första asylland, och den tredje är överföring till tredje land.

De flesta reservationer som gäller internationellt samarbete berör Flyktingkommitténs arbete. Jag anser därför att vi skall invänta Flyktingkommitténs betänkande innan vi tar ställning. Flyktingkommittén skall vara klar med sitt arbete den sista juni.

Fru talman! Invandrarpolitiken är som jag sade tidigare också föremål för kommittéarbete. Där har kommittén att överväga invandrarpolitikens omfattning, inriktning och avgränsning. Kommittén skall också enligt direktiven ägna särskild uppmärksamhet åt invandrarnas situation på arbetsmarknaden och också åt svenskundervisningen. Man skall också undersöka vilka åtgärder som behövs för att förbättra situationen i de invandrartäta bostadsområdena. Kommittén skall vara klar med sitt arbete i december i år.

Regeringen vill emellertid inte invänta kommittén när det gäller situationen i de invandrartäta bostadsområdena utan vill satsa på omedelbara åtgärder för att ge invandrarna bättre förutsättningar än i dag när det gäller arbete och utbildning. Man föreslår därför 125 miljoner kronor för åtgärder. Det handlar om projekt i ett begränsat antal kommuner. Det är projekt som också skall bidra till en god social utveckling och motverka utanförskap. Därför tycker jag att det är viktigt att projekten även innehåller satsningar på barnen och inte minst på barnens språkutveckling.

Om barnen går i en skola där det knappast finns några svenska elever och om barnen bor i områden där det inte talas svenska, hur skall då barnen få ett fungerande svenskt språk? En satsning på barnens språkutveckling måste komma redan i förskolan. Annars riskerar vi att få ytterligare en generation som står utanför det svenska samhället.

Aktuella kommuner för de här projektmedlen är Stockholm, Göteborg, Malmö och Botkyrka, men även några andra kommuner kan komma i fråga. I de här projekten skall arbetsförmedling, försäkringskassa, landsting, fackliga och andra organisationer ingå. De här insatserna bygger på lokala initiativ. Enligt de riktlinjer som har tagits fram skall samverkansprojekt, nytänkande och metodutveckling prioriteras.

Socialförsäkringsutskottet besökte under ärendets behandling Botkyrka kommun, och vi har här i riksdagen haft en utfrågning om situationen i invandrartäta områden. Vid besöket i Botkyrka fick vi information av företrädare för kommunledningen och av representanter för skolan, barnomsorgen och vuxenutbildningen. När det gäller SFI-undervisningen framkom det att många når ett mycket bra resultat under studietiden, men när undervisningen är slut visar det sig att de efter några månader har sjunkit tillbaka till den nivå där de stod när under-

visningen började. En av orsakerna är att eleverna inte har någon möjlighet att praktisera den svenska de har lärt sig. Många arbetslösa bor och umgås enbart med landsmän. De har helt enkelt inga svenskar att tala med.

Arbetslösheten bland de utländska medborgarna var under första halvåret 1994 nästan tre gånger så stor som bland svenska medborgare. Arbetslösheten var 37 % och för vissa nationaliteter ända upp till 60 %. Även långtidsarbetslösheten är betydligt högre för invandrare än för totalbefolkningen.

Den hearing som utskottet hade finns dokumenterad i en bilaga till betänkandet.

De reservationer som berör invandrarpolitiken gäller också det arbete som görs i kommittén, så även här anser jag att kommitténs betänkande bör avvaktas innan andra åtgärder vidtas.

När det gäller budgeten anvisar regeringen för budgetåret ca 9,8 miljarder. För de första tolv månaderna innebär det 7 miljarder.

När det gäller besparingar beräknas utgifterna sjunka med drygt 3 miljarder under mandatperioden.

Fru talman! Trots det stora antalet reservationer till betänkandet vill jag påstå att det i utskottet finns en stor samsyn på invandrar- och flyktingpolitiken. Därför vill jag med detta yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp) replik

Fru talman! Det som Maud Björnemalm säger om utredningen är naturligtvis alldeles riktigt, och jag håller med om att mycket kan hänskjutas till den. Jag tycker därför att det är litet märkligt att man förbereder så stora ändringar i utlänningslagen, som skall tas upp vid nästa behandling den 7 juni, när det dröjer tre veckor tills utredningen skall vara klar.

Maud Björnemalm talade om människor som av olika skäl vill bosätta sig i Sverige. Det var länge sedan människor av olika skäl hade möjlighet att bosätta sig i Sverige. Jag förstår att Maud Björnemalm inte tänker på återförening och de olika människor som vill flytta till en svensk medborgare eller till någon som har uppehållstillstånd i Sverige, därför att där är en mera generös bedömning nu på väg.

Jag håller med om det är väldigt bra att fredlig konfliktlösning betonas i det internationella samarbetet.

Det är också bra att man inte har väntat med insatserna i invandrartäta områden. Det behövs ingen utredning för att visa hur väl de behövs. Sedan kan man diskutera om åtgärderna är tillräckliga, men man kan inte heller satsa hur mycket som helst. Det är i alla fall en bra början.

Det här var inte mycket kritik, men något litet. Det gäller just de olika resonemang som förs, när det gäller att i det ena fallet hänvisa till utredningar och att i det andra fallet göra saker direkt.

Anf. 16 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! När det gäller vilka som skall bosätta sig i Sverige och vilka som inte har asyl, vet Ragnhild Pohanka lika bra som jag att de som har ett skyddsbehov också har rätt till asyl i Sverige. Men vi vet, eftersom nästan den enda vägen att komma in i Sverige är att begära asyl, att många av dem som av olika skäl vill bosätta sig i Sverige och som begär asyl har mycket svaga asylskäl. De kommer in i utredningsprocessen och får sedan avslag. Då kan man diskutera som vi gör i Flyktingkommittén, dvs. om man skall tillåta människor att komma in i Sverige av andra skäl än asylskäl. Det är därför som den här diskussionen om planeringsramar har uppstått. Några kan komma som anhöriga, och andra kan komma som vanliga invandrare, som arbetskraft. Men det här är naturligtvis också avhängigt av hur den ekonomiska och arbetsmarknadspolitiska situationen i landet ser ut.

Fru talman! När det gäller ändringarna i utlänningslagen är de ju också delvis en följd av de uppvaktningar som utskottet har haft och som gäller anhöriganknytning. Vi ger möjlighet att öppna vissa lagregler, som underlättar anhöriginvandring. Jag tror inte alls att Ragnhild Pohanka har något emot att de besluten kommer snabbare än om man skulle vänta på kommitténs betänkande.

Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp) replik

Fru talman! Maud Björnemalm vet att jag inte har något emot det. Det är alldeles utmärkt. Det var ett utskottsinitiativ som togs förra våren, så det är en gammal fråga som kommer upp nu. Det är också många andra frågor som kommer att behandlas i det betänkandet.

Genom visumtvång och genom den restriktiva asylpolitik som vi har kommer det inte att bli så många som får stanna i Sverige. Man kan utläsa det av de lagändringar som görs och det sätt på vilket lagen används.

Anf. 18 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik

Fru talman! Jag begärde ordet när Maud Björnemalm sade att det är betänkande nr 13 som vi resonerar om här i dag. Hon tyckte kanske att jag hade tagit ut svängarna litet väl mycket och att jag generaliserade när jag diskuterade i stora linjer och termer. Jag uppfattade det i alla fall så – rätt eller fel.

Samtidigt är det som vi nu diskuterar, det som är den invandrar- och flyktingpolitik som vi lägger fast, det som sedan skall omplanteras i verkligheten. Lagar och paragrafer omsätts i handling, och principer blir realiteter. Det är det som jag tycker är viktigt att vi hela tiden har i åtanke när vi diskuterar detta.

Jag vill säga två saker på den punkten. För det första sade Maud Björnemalm att FN:s roll måste stärkas. Jag håller med om det. Men hur gör vi det med mindre pengar till FN? Det är vad som är realiteten när vi nu skär i biståndet och i överföringarna till FN.

För det andra vill jag, trots vad Maud Björnemalm sade, fråga hur hon tycker att invandrar- och flyktingpolitiken realiseras i dag när det

gäller bosnienkroaterna. Vilket råd skulle hon vilja ge invandrarministern när det gäller att ompröva det beslut som ligger?

Anf. 19 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! När jag pratade om att FN:s roll måste stärkas var min avsikt inte i första hand att FN skulle stärkas med pengar. Jag menar att man måste diskutera FN:s möjligheter att på ett tidigare stadium än i dag gå in och arbeta med konfliktlösningar. När starka konflikter utbryter och övergår i väpnade konflikter är det inte händelser som sker över en natt, utan man kan följa konfliktupptrappningen. FN går i dag in och röjer upp när konflikten redan har påbörjats eller kriget redan har utbrutit. FN försöker ta hand om och hjälpa flyktingskaror. Vad jag menar, vilket vi också diskuterar i kommittén, är att vi skall stärka FN och ge FN möjligheter att gå in redan på ett tidigt stadium.

Karl-Göran Biörsmark frågade om min uppfattning om bosnienkroaterna. Jag upplever inte att jag som enskild riksdagsledamot har någon skyldighet att stå upp här och vittna om min uppfattning när det gäller situationen för bosnienkroaterna. Det är klart att jag anser, precis som alla andra – jag tror att de flesta tycker det i dag – att man skall avvakta situationen såsom den är just i dag och ta ställning till hur framtiden kommer att bli.

Anf. 20 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik

Fru talman! Jag ställer upp på allt vad Maud Björnemalm säger när det gäller FN:s framtida roll och hur FN skall få möjligheter att agera: Man skall på olika sätt stärka FN och dess roll och ge FN mandat, och FN skall jobba förebyggande. Men FN är ju inte starkare än sin svagaste länk. FN består ju av medlemsländer som frivilligt har gått in i det här arbetet. Om FN skall kunna göra det som Maud Björnemalm säger måste ju FN också få resurser. Jag vill lyfta fram diskrepansen mellan vad man *vill* göra och vad man gör i verkligheten, nämligen skär ned. Även om vi har en hög FN-profil går vi nu åt fel håll när vi drar ned resurserna.

Jag tycker att det är litet märkligt att Maud Björnemalm gömmer sig bakom att hon som enskild riksdagsledamot inte kan ta ställning eller inte har någon åsikt. Det kan man mycket väl ha. Även om Maud Björnemalm tycker att det är svårt att stå här i kammaren och uttala sin personliga åsikt, om den skulle gå tvärtemot invandrarministerns, finns det möjligheter att agera på annat sätt. Om Maud Björnemalm tycker att beslutet i dag ligger fel kan hon ju ta ett eget initiativ utanför den här kammaren.

För egen del tycker jag att en enskild riksdagsledamot även här kan stå upp och säga vad han eller hon tycker.

Anf. 21 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Det är klart att vi alla beklagar att vi inte har möjlighet att ge FN de medel som vi skulle vilja, men landets ekonomiska situation gör det nödvändigt att spara på alla områden.

Det finns ju länder som sällan eller först efter mycken klagan eller krav betalar sina medlemsavgifter. Men jag tycker att det viktigaste i dag ändå är att diskutera hur FN skall fungera på ett bra sätt. Jag tycker inte att FN i dag fungerar på ett bra sätt i konflikten i f.d. Jugoslavien. Massmedierna påpekar ständigt, tycker jag, att FN lider det ena nederlaget efter det andra och att man har svårt att klara situationen. Därför tycker jag att det är angelägnare att diskutera den sidan av saken än att diskutera antalet kronor till FN:s verksamhet.

Anf. 22 RUNE BACKLUND (c) replik

Fru talman! Den här debatten innehåller många olika perspektiv på området, alltifrån globala till regionala eller lokala. Jag tänkte bara kort beröra det som Maud Björnemalm sade om det nationella upprustningsprogrammet, de 125 miljoner kronorna. Jag sade i mitt anförande att jag är litet orolig för hur de pengarna kommer att användas, och vi har därför valt att reservera oss på den punkten i utskottsbetänkandet.

Jag får en känsla av att vi återigen är på väg att skapa en massa olika projekt. Vi är ju mästare på att starta projekt, men när projekttiden och pengarna är slut återgår vi till det gamla. Vi får alltså inget bestående resultat av de satsningar vi gör, och de blir litet av konstgjord andning.

Jag har reagerat mot användningsområdet. Jag tycker att det är bra att vi satsar på området – det är inte det som är felet – men jag har reagerat mot inriktningen på satsningen. Bl.a. i de riktlinjer som har gått ut till berörda kommuner har man sagt att bidraget i första hand är avsett för att underlätta igångsättning av insatser som på sikt kommer att finansieras genom kommunernas försorg. Alla som känner till kommunekonomi vet ju att det innebär att projektet upphör i förtid när projektpengarna är slut. Då kommer man från kommunens sida att säga: Tyvärr, vi har inte råd att fortsätta det här projektet.

Jag tycker att det hade varit mer ändamålsenligt att satsa pengarna på ett mer konstant investeringsstöd. Vi borde satsa på att bygga upp infrastrukturen i områdena, t.ex. på att få i gång butiksliv, att få dit bankkontor och annat som åstadkommer en struktur som gör att man där skapar arbetsplatser. Det kan vi inte göra med en konstruktion som förutsätter att kommunerna skall vara de långsiktiga finansiärerna. Det är det jag har invänt emot när det gäller inriktningen på stödet.

Anf. 23 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Jag tycker att Rune Backlund är en aning pessimistisk när det gäller de 125 miljonerna och de här projekten. Jag tycker att Rune Backlund har litet fel utgångspunkt när det gäller projektverksamheten. En tanke med projektverksamheten är ju att man skall kunna satsa på olika idéer och sedan se vilka som är bra att arbeta vidare med.

Jag tycker också att Rune Backlund underkänner den kreativitet som finns i kommunerna. Det finns ju många saker som har startat som projekt som har visat sig fullt bärkraftiga, som har givit arbete och även möjligheter för invandrare att snabbare komma i arbete än vad som annars hade varit möjligt.

Anf. 24 RUNE BACKLUND (c) replik

Fru talman! Jag är inte pessimistisk, men efter att genom åren ha sett alldeles för många sådana projekt starta är jag nog snarare realist. Det har ofta slutat med att det har blivit en väldigt bra rapport, men det har inte blivit några bra och bestående resultat av satsningarna.

Anledningen till att jag har ägnat tid åt att ta upp det här i kammaren är att det som behövs i flertalet av de här bostadsområdena inte är att man diskuterar arbetsmetoder och liknande utan det är mer av konkreta satsningar, att man skapar de ekonomiska förutsättningarna för personer som bor i området att dra i gång t.ex. en egen butiksverksamhet. Det är först då man kan få fler verksamheter kvar i området.

När det gäller de stora bostadsområdena kan vi se att merparten av det människorna där konsumerar köps utanför dessa bostadsområden, trots att det skulle finnas underlag för ett butiksliv, för bankkontor, och liknande. Men det finns i dag inga möjligheter att få i gång det och att stötta en sådan process genom ett direkt ekonomiskt stöd till dem som vill starta en sådan verksamhet.

När man gör kopplingen till kommunerna och säger att kommunen skall finnas med i finansieringen en längre tid kommer man mer över till andra typer av kommunala satsningar, som inte blir bestående. När de här pengarna försvinner kommer kommunen att säga: Det här var bra, man nu har vi tyvärr inte möjlighet att fortsätta det. Jag skulle alltså vilja rikta pengarna mer till de människor som bor i området och som skulle vilja göra insatserna, starta någonting. Det är dit jag tycker att pengarna skall föras, inte omvägen över olika projektorganisationer eller andra konstruktioner. Då tror jag inte att man får något bestående resultat. Erfarenheterna av alla projekt som vi genom åren har haft riktade mot olika sådana områden talar för det.

Anf. 25 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Rune Backlund talar om banker och affärer. Frågan om att etablera en bank i ett bostadsområde har egentligen ingenting med projektpengar att göra. Det är snarare en stelbenthet i bankvärlden som gör att man inte kan öppna en bank i invandrartäta områden. Det handlar också om ett slags misstänksamhet hos bankerna, som leder till att man inte lånar ut pengar till en invandrare som vill starta affärsverksamhet på samma sätt som man lånar ut pengar till en svensk som startar affärsverksamhet. Jag förstår inte riktigt vad det har att göra med projektpengarna på 125 miljoner kronor.

Anf. 26 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik

Fru talman! Jag vill ställa två frågor till regeringspartiets representant.

Den ena gäller också situationen i Kroatien. Maud Björnemalm sade att hon inte har någon skyldighet att vittna här i riksdagens kammare. Det må så vara, men rättighet att ställa frågor har vi!

Jag vill fråga på vilket sätt utvecklingen av situationen skall avvaktas. Skall det göras på ett sådant sätt att flyktingarna blir övertygade om att Sverige verkligen ligger i startgroparna och för varje dag bedömer

om vi snabbt kan verkställa de avvisningsbeslut som redan är fattade och fortsätta att behandla ärenden och fatta avvisningsbeslut mitt under den här situationen? Är det så vi skall avvakta? Eller skulle vi kunna avvakta på ett mera humant sätt, så att flyktingar som har gått under jorden kan återvända till sina förläggningar och leva ett någorlunda ordnat liv, förvissade om att verkställighet av avvisningsbeslut inte riskerar att komma över dem som en tjuv om natten?

Vidare vill jag fråga Maud Björnemalm vilken inställning Socialdemokraterna har till att ta till vara det engagemang, den kunskap, den kompetens, den vilja att hjälpa som finns i frivilligorganisationer i vårt land. Är ni beredda att vidga möjligheterna för deras insatser?

Anf. 27 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! När det gäller situationen i Kroatien vet Rose-Marie Frebran lika väl som jag vad som har hänt under den senaste tiden. Jag kan personligen mycket väl tänka mig att man skulle kunna ge bosnienkroaterna ett tillfälligt uppehållstillstånd, tills man fick se hur situationen i Kroatien utvecklar sig. Det är min personliga uppfattning i denna fråga.

Den andra frågan gällde inställningen till frivilligorganisationerna. Det är alldeles utomordentligt om frivilligorganisationerna vill ta ett ansvar och hjälpa till med att integrera flyktingar och invandrare i det svenska samhället. Där finns inget motsatsförhållande.

Anf. 28 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik

Fru talman! På den första punkten vill jag uttrycka min tillfredsställelse över att det finns någon socialdemokrat som är beredd att deklarera att man kan tänka sig att ge tillfälligt uppehållstillstånd till bosnier med kroatiskt pass. Jag hoppas att denna inställning skall breda ut sig och att det skall bli ett tryck från dem som har denna inställning på dem som sitter i regeringen.

När det gäller den andra frågan undrar jag om Maud Björnemalm är beredd att pröva en modell liknande den man har i Kanada.

Anf. 29 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad Rose-Marie Frebran menar när hon talar om den modell man har i Kanada. Om jag är rätt informerad, och det tror jag att jag är, är skillnaden mellan Kanada och Sverige att Kanada tillåter invandring på ett sätt som Sverige inte gör. I Sverige tar vi emot flyktingar men har ingen invandring. Det är de invandrare som Kanada tar emot som får denna hjälp.

Utskottet besökte Kanada under förra mandatperioden. Vi fick då reda på att Kanadas flyktingkvot var ungefär 13 000 flyktingar under ett år. Sedan har man en invandring på omkring 100 000 personer, om jag minns rätt. Det är bland de invandrarna som frivilligorganisationerna tar ett mycket stort ansvar. De ställer upp och hjälper till med språkundervisning och hjälper invandrarna ut i yrkeslivet. Om det är detta som Rose-Marie Frebran menar kan jag mycket väl tänka mig att det

skulle vara bra för det svenska samhället om våra kyrkliga organisationer och andra organisationer tog ett sådant ansvar.

Invandrar- och flyktingpolitiken

Anf. 30 ULLA HOFFMANN (v) replik

Fru talman! Ämnet för denna debatt har två delar. Det handlar om invandrarpolitik och flyktingpolitik. Jag skulle liksom Rune Backlund vilja tala litet om de s.k. projektpengarna på 125 miljoner. Maud Björnemalm säger att hon vill satsa pengar på barnen, t.ex. på att barnen ute i Rinkeby skall lära sig svenska, därför att det inte pratas svenska i Rinkeby.

Även om man lär barnen svenska på dagis och de går i språkförskola kommer det inte att ändra det språk som talas allmänt i Rinkeby. Det kommer att se likadant ut. Därför undrar jag varför Maud Björnemalm inte kan tänka sig att man lägger på ytterligare 125 miljoner kronor på detta särskilda stöd. Jag skulle också vilja veta hur Maud Björnemalm har tänkt att lösa problemet med att det inte talas rikssvenska i Rinkeby.

Maud Björnemalm säger också att vilka som skall få stanna här i Sverige är avhängigt av den ekonomiska situationen i landet. Men den ekonomiska situationen är dålig över hela världen, vad jag förstår. Vart skall flyktingarna då ta vägen? Ekonomin i Kroatien kan väl ändå inte anses vara bättre än den i Sverige. Vår internationella solidaritet kan inte vara beroende av vår ekonomi. Vi är faktiskt fortfarande ett rikt land.

Vi måste spara, säger Maud Björnemalm. Jag menar då att vi skall börja med att spara på försvaret och den svenska vapenexporten. I dag finns det faktiskt vapen som skjuter.

Jag vill bara säga en sista sak till Maud Björnemalm. Jag hade samma fråga som Rose-Marie Frebran om detta med att avvakta situationen i Kroatien. Jag tycker om när Maud Björnemalm har en personlig uppfattning. Jag hoppas att den kommer att delas av fler socialdemokrater.

Anf. 31 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Jag har aldrig nämnt Rinkeby när jag pratade om barnen. Jag pratade om barnen i allmänhet i de invandrartäta områdena. Det handlar om de 125 miljonerna. De kommuner som får del av projektpengarna skall beakta barnens situation och framför allt barnens språksituation, så att vi inte får ytterligare en generation som står utanför det svenska samhället.

Ulla Hoffmann frågar vilka som skall få stanna i Sverige. De som skall stanna i Sverige i dag är de som får asyl, alltså de som har starka skyddsbehov. Men Ulla Hoffmann vet lika väl som jag att det är ett stort antal som söker asyl i Sverige som inte har asylskäl, som inte har ett starkt behov av skydd. De hamnar ändå i denna utredningsprocess. Det är den diskussionen vi för i Flyktingkommittén: Har vi möjlighet, eller hur skall vi få möjlighet, att låta människor som inte får uppehållstillstånd av asylskäl bosätta sig i Sverige? Det är här de s.k. planeringsramarna kommer in.

Anf. 32 ULLA HOFFMANN (v) replik

Fru talman! Det är riktigt att Maud Björnemalm inte nämnde Rinkeby. Det var jag själv som tog Rinkeby som ett exempel på ett område i Stockholm där det inte talas s.k. rikssvenska utan man har utvecklat ett särskilt språk. Det var jag som tog det som ett exempel. Jag skulle vilja veta hur Maud Björnemalm tänker lösa situationen för dessa barn, som kanske går i språkförskola och lär sig svenska på dagis. Hur skall de sedan kunna behålla sin svenska när de kommer ut, i vilket invandrartätt område som helst?

Jag frågade inte vilka som skulle få lov att stanna i Sverige, eftersom jag vet att det inte är Maud Björnemalm som avgör det. Vad jag påpekade var att Maud Björnemalm hade sagt att vilka som får stanna är avhängigt den ekonomiska situationen i landet. Jag hävdade då att den ekonomiska situationen är dålig i hela världen. Den är också väldigt dålig i Kroatien.

Anf. 33 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Jag måste ha uttryckt mig slarvigt, eftersom Ulla Hoffmann har missförstått mig när det gäller det hon tog upp senast. Vad jag menade var följande. Om man har en bra arbetsmarknadssituation och ekonomisk situation kan man tillåta sig att vara generösare, därför att man vet att de människor som kommer hit får arbete och bostad och kan försörja sig själva, medan man med en stor arbetslöshet i landet och en svår ekonomisk situation kan tänka sig att planeringsramarna är något mindre generösa. Nu talar jag inte om flyktingar, det vill jag påpeka. Jag talar om invandrare, emigranter som vill bosätta sig i Sverige. Den diskussionen är inte slutförd ännu, Ulla Hoffmann. Jag ville bara ange att vi diskuterar i de termerna i den flyktingpolitiska kommittén. Det är mycket intressanta men också svåra diskussioner.

Jag vill poängtera att jag tycker att barnens situation och barnens språkutveckling är viktig. Jag har som person ingen lösning på de problemen. Det finns de som är betydligt mer kompetenta än jag, som arbetar i dessa områden, som jag vet har idéer om hur man skall kunna klara detta. När regeringen fördelar projektmedlen tycker jag också att man skall se på vilka kommuner som poängterar hur viktigt det är med barnens situation och deras språkutveckling.

Anf. 34 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Jag vill kommentera några frågor som har kommit upp i denna debatt. Det gäller för det första det som Rune Backlund tog upp, de projektpengar som skall fördelas till ett antal kommuner med hårt segregerade bostadsområden.

Jag har ingen annan uppfattning än Rune Backlund. Det är viktigt att dessa projektpengar används på ett sådant sätt att man når långsiktiga effekter. Tanken är att man med dessa pengar skall kunna initiera ett nytt arbetssätt och synsätt i syfte att hitta effektivare verktyg för att tillgodose människors behov i dessa områden, med hänsyn till att de har dessa behov för att de är invandrare. Man skall därigenom kunna öka invandrares arbetskraftsdeltagande. Vi tror att detta skall kunna

leda till långsiktiga effekter. Vi vill gärna att man tänker i nya banor. Vi har uppmanat kommunerna på olika sätt, både skriftligen och i resonemang med dem, att tänka i nya banor, tänka brett och våga se annorlunda på angreppssätten i dessa frågeställningar.

Jag delar Rune Backlunds uppfattning att det är viktigt att vi använder dessa pengar nu, så att vi kan få ut någonting i ett långsiktigt perspektiv. Det är också det som har framförts till kommunerna. Jag utgår från att vi skall kunna få en effektivare användning och därigenom inte behöver hamna i de situationer som Rune Backlund beskriver. Han talade om att kommunen efter projektet inte har råd att fortsätta. Det skall vara tvärtom. Man skall hitta nya sätt och få betalt initialt för att kunna åstadkomma något och använda de befintliga resurserna på ett bättre sätt i ett fortvarande tillstånd. Detta är som sagt bara början. Det är ett sätt att försöka få i gång tankeverksamheten.

När det gäller bosnienkroaterna sker det för närvarande ingen omprövning av de beslut som har fattats. Vi i regeringen kan inte ompröva de beslut vi själva har fattat. Vi har fattat beslut i tre ärenden. De ärendena är praxisstyrande för myndigheternas sätt att hantera fortsättningen.

Det är nu deras uppgift att mycket noggrant följa utvecklingen i Kroatien, vilket vi också gör från regeringens sida. Det är alltså tre instanser som följer utvecklingen nu. Det finns en väldigt god beredskap för omprövning av besluten om situationen kräver det.

Det sker i så fall endera på det sättet att Invandrarverket och Utlänningsnämnden själva gör detta ställningstagande, eller att man överlämnar ett nytt ärende till regeringen för ställningstagande.

Just nu är det en oklar situation i Kroatien. Vi ser mycket allvarligt på händelseutvecklingen där. Om det som hände var en isolerad incident eller en början på något mer svårartat långvarigt vågar vi inte ha någon uppfattning om i dag.

Vi har i dag under hand fått besked från Invandrarverket om att man kommer att gå ut med ett besked om att några avvisningar inte skall verkställas under loppet av de närmaste veckorna av praktiska skäl och mot bakgrund av en del andra omständigheter. Det kommer alltså inte att ske några avvisningar under de närmaste veckorna. Vi får se vad som händer under denna tid.

Avslutningsvis vill jag säga att jag dess värre alldeles strax måste lämna denna riksdagslokal och bege mig till statsrådsberedningen för att möta en uppvaktning just om bosnienkroaterna från kulturarbetare. Jag vill be om överseende för att jag måste gå om några minuter.

Anf. 35 RUNE BACKLUND (c) replik

Fru talman! Det är bra att statsrådet markerar att det inte får bli en traditionell projektform där verksamheten stannar av när projekttiden går ut. Då spiller vi bort dessa pengar.

Det jag uppfattar att vi har olika uppfattning om är konkretiseringen av projekten. Jag är mer inriktad på – vi från Centerpartiet har velat markera det – att satsningarna skall riktas mot individer som är beredda att satsa på och utveckla verksamheten. Jag har pekat på butikslivet.

Maud Björnemalm tyckte att det var litet konstigt att jag nämnde bankverksamhet, men det är bara att konstatera att avsaknaden av en fungerande bankverksamhet har gjort det svårt att skapa de kontakter som behövs i dessa områden för att man t.ex. skall kunna lösa låneproblematiken då man startar verksamhet och blir egenföretagare.

På något sätt måste vi sätta fart på processerna. Det kan vi bara göra genom att använda pengarna på det sättet att de riktas mycket specifikt mot vissa satsningar som gör att man skapar förutsättningar för att få i gång ett fungerande bostadsområde. Det innebär butiksliv. Det innebär kommersiell service. Det innebär att det skapas egenföretagare inom hantverk och annat som ger de arbetsplatser som kan öka självförsörjningsgraden i områdena.

Det jag har känt en oro för när jag har läst en del av riktlinjerna och också det brev som har gått ut i kommunerna är att verksamheten i alltför hög grad får slagsida mot kommunalt projektplanerande. Då rinner pengarna bort.

Jag vill ha mycket rakare rör, om jag får använda det uttrycket, mot de människor som skall jobba ute i bostadsområdena. Det är det jag vill markera. Det är det vi har sagt i vår reservation.

Anf. 36 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik

Fru talman! Jag lyssnade mycket noga på statsrådet. Jag fick en känsla av att han verkligen vägde orden på guldvåg. Det är viktigt vad statsrådet säger här i dag.

Det sker ingen omprövning nu. Den sker om situationen kräver det. Så formulerade sig statsrådet. Han sade också att situationen är oklar. Det som skedde kan ha varit en isolerad incident.

Jag tolkar det så att det inte finns något nytt i statsrådets resonemang när det gäller bosnienkroaterna. Vi står kvar på samma fläck trots det som nu inträffar på plats.

Vad är det egentligen som skall få statsrådet att ändra uppfattning? Det räcker inte med det som nu sker i krigets Kroatien.

Inga avvisningar sker av praktiska skäl de närmaste veckorna, är beskedet. Då vet de som befinner sig här och lever i denna fruktansvärda situation att det av praktiska skäl inte sker någonting därför att det tar ett par veckor att ordna.

Det besked de naturligtvis vill ha, vilket jag menar att de bör få, är att de får stanna här så länge situationen är som den är. Det skulle statsrådet kunna säga här i dag. Det skulle kunna vara en signal till Utlänningsnämnden att skicka över ärenden till regeringen för omprövning.

Anf. 37 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Det är som jag sade tidigare: Vi gör våra bedömningar och använder de kanaler vi har. Vi använder väldigt många kanaler för närvarande för att försöka förstå vad som händer där nere och för att analysera situationen.

Vi ser som jag sade tidigare mycket allvarligt på händelseutvecklingen. Det som hände kan ha varit en isolerad företeelse. Men om det är början på en stridsoperation där också Kroatien dras in med full kraft

i ett krig, och om FN skulle lämna området, är det en helt ny situation och ett helt nytt scenario.

Just nu vågar vi inte göra någon avgörande bedömning av läget. Vi har inte haft kontakt med någon som är väldigt insatt i ämnet, varken nationellt eller internationellt, som just nu vågar ha någon riktig uppfattning om vad som sker. Den bedömningen vill vi avvakta.

Men det viktiga är ändå att vi lämnar besked om att avvisningar inte kommer att verkställas under loppet av de närmaste två eller kanske tre veckorna. Under den tiden borde vi rimligen kunna få bättre klarhet åt det ena eller andra hållet.

Anf. 38 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik

Fru talman! Det finns naturligtvis olika informationskanaler. Statsrådet har säkert betydligt fler informationskanaler än vad vi som inte kan utnyttja dem har, men vi läser ändå tidningarna och lyssnar på radion och ser hur konflikten trappas upp där nere.

Jag hänvisar till bilden där döda människor ligger på Zagrebs gator och andra flyr undan den svåra situationen. Samtidigt finns det kroater här i Sverige med ett utvisningsbeslut hängande över sitt huvud. Sådan är situationen.

Jag vädjar ändå till statsrådet om att överpröva detta beslut.

Statsrådet säger att han ser allvarligt på händelseutvecklingen. Det tror jag säkert att statsrådet gör. Men det finns ändå möjlighet att de närmaste dygnen göra den bedömningen att man bör ompröva beslutet så att de människor som befinner sig i Sverige i dag tryggt kan gå ut på svenska gator och känna att de får stanna här så länge situationen är som den är i dag.

Anf. 39 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik

Fru talman! I natt kunde man ta del av följande rapportering: Panik utbröt i Zagreb när raketerna slog ned och vållade död och förödelse. Bilar stod i lågor. Fönster blåstes ut, och det låg blödande människor på gatan. Skolor och daghem stängdes för två dygn. Myndigheter uppmanade befolkningen att stanna inomhus och vädjade om blodgivning. Den amerikanska ambassaden skickade hem anställda och uppmanade alla amerikaner att av säkerhetsskäl omedelbart lämna Kroatien.

Är det möjligen en isolerad företeelse?

På andra håll, i västra Slavonien, var de kroatiska militärerna i farten samtidigt som detta hände i Zagreb. Det var andra dagen. I dag har vi tredje dagen.

Är det en isolerad företeelse som får hela den amerikanska ambassaden att skälva och uppmana alla amerikaner att åka hem? Är det en isolerad företeelse?

Jag tycker att det är en ganska märklig bedömning. Statsrådet talar om en respit på två tre veckor. Samma osäkerhet som har rått hittills skall fortsätta att råda i ett ännu mer ångestfyllt och laddat läge än tidigare. Jag beklagar detta.

Anf. 40 ULLA HOFFMANN (v) replik

Fru talman! Regeringen kan inte ompröva, säger statsrådet. Samtidigt säger han att regeringen avvaktar och ser om man skall behöva rycka in och att det ligger på Invandrarverket och Utlänningsnämnden att bestämma.

Är det inte marknaden så är det myndigheterna som skall besluta.

Jag tycker att ett schyst beslut i dag från statsrådet skulle vara ett beslut om att man gör en tidsbestämning. Det var precis det som Karl-Göran Biörsmark var inne på när han sade att bosnier med kroatiska pass måste få kunna komma ut och gå på svenska gator och veta att de går säkra där.

Beskedet skall inte vara att man ger respit i två eller tre veckor eller att man avvaktar. De måste få lugn och ro så att de kan leva så att barnen inte blir förstörda.

Jag skulle också vilja anknyta till det som sades om att det amerikanska ambassadfolket åker hem. Ja, det kanske de gör, men jag hörde samtidigt att den svenska ambassadpersonalen kommer att stanna kvar där nere. De har väl säkert också fått särskilda garantier, precis som statsrådet.

Anf. 41 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Ulla Hoffmann talar i termer av att jag och den svenska regeringen skulle skylla ifrån oss – är det inte på marknaden så är det på myndigheterna. Jag föreställer mig att Ulla Hoffmann pratar mot bättre vetande. Det borde inte vara obekant för en aktiv riksdagskvinna att vår regeringsform och konstitution talar om hur dessa frågor skall hanteras.

Det är våra myndigheter som har ansvaret för beslutsfattandet i det här läget. Regeringen har gjort sitt ställningstagande och fått ett praxisbeslut. Sedan är det myndigheterna som har att agera i dessa former. Så är det. Jag kan inte som enskilt statsråd eller minister gå in i en enskild fråga och ha synpunkter på den och tala om hur vi skall göra.

Däremot följer vi naturligtvis utvecklingen mycket noga. Vi kan givetvis avge våra omdömen om hur vi ser på situationen, men vi kan inte ingripa i ett enskilt sammanhang. Det är tyvärr så att det inte går. Det är bl.a. mot den bakgrunden som Asylprocessutredningen har tittat på att försöka förbättra möjligheterna för regeringen att i vissa situationer kunna ingripa i syfte att föra den politik man önskar utan att avvakta eller göra sig beroende av olika myndigheter och deras beslutsfattande. Så är det, Ulla Hoffmann, och det vet Ulla Hoffmann. Därför tycker jag att vi kan undanbe oss den här typen av billiga trick.

Anf. 42 ULLA HOFFMANN (v) replik

Fru talman! Jag tycker att statsrådet bekräftade precis det som jag sade. Jag ber inte statsrådet att gå in och utöva någon form av ministerstyre. Men statsrådet ger samtidigt signaler om att regeringen har att ompröva, man följer situationen noga osv. och att även Invandrarverket och Utlänningsnämnden har att fullfölja den politik som riksdagen lägger fast. Därför kan man ge signaler osv.

I morgondagens protokoll kommer vi att kunna läsa att det var precis det jag menade. Därför tycker jag att det skulle vara schyst om statsrådet Blomberg kunde ge besked till bosnierna med kroatiska pass om att det inte sker några avvisningar och ge en tidsbestämning för detta så att de kan leva i lugn och ro. Dessa människor behöver lugn och ro.

Anf. 43 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s)

Fru talman! Jag sade tidigare att vi i dag har fått besked från Invandrarverket att de kommer att fortsätta att ha ett stopp för avvisningar under de närmaste veckorna. Jag kan inte ange något exakt datum när den tidsfristen möjligen skulle gå ut. Under den här perioden måste vi naturligtvis fortsätta att mycket noggrant och seriöst följa hela utvecklingen. I den mån situationen så kräver kommer också omprövningar att äga rum. Det behöver inte råda några som helst tvivel i den frågan.

Anf. 44 STEN ANDERSSON (m)

Fru talman! Jag har skrivit en motion angående problematiken kring flyktingpolitiken, framför allt för de större städerna i Sverige i allmänhet och Malmö i synnerhet.

Men innan jag skall beröra det närmare vill jag säga att jag noterade att det finns flera reservationer om rasism i det här betänkandet. Rasism är vedervärdigt, och det skall vi givetvis alla bekämpa med kraft och all den styrka vi förmår.

I min post häromdagen fick jag en tidskrift från en organisation där undertecknarna visade en mycket nära både ordlik och namnlik samhörighet med en organisation som fanns i Sverige före och under andra världskriget. När jag läste den noterade jag också att de måste ha mycket stora problem. Tidigare hade de skickat ut sina handlingar och brev baserat på resultatet från en skrivmaskin. Nu hade de köpt en ordbehandlare i stället. Den kostade 2 900 kr, och det hade de inte pengar till. De begärde alltså att läsarna skulle hjälpa till att skaffa fram dessa 2 900 kr. Jag tycker att det på ett ganska bra sätt visar att den organiserade rasismen i Sverige är precis på den nivå där den skall vara, dvs. nära noll och bottenstrecket.

Samtidigt måste vi även se till att den andra sortens rasism inte får förekomma. Men det gör den med vårt och mediernas tysta medgivande.

En person som t.o.m. är anställd som sakkunnig på Civildepartementet är sångare i en sånggrupp som jag inte kan uttala namnet på på grund av bristande utbildning. Han har på olika ställen framfört sånger där han sjunger: "Vi skall slå ihjäl de djävla vita vikingarna." Det är ett direkt citat och får därför föras in i protokollet.

Sedan säger han att detta var provocerande och att han ville attackera det svenska vikingatjafset.

Jag har läst detta i en artikel i en kvällstidning, men jag har inte mött någon indignation.

Fru talman! Jag kan tänka mig hur tongångarna skulle ha låtit om det hade varit en svensk som hade sjungit detsamma. En sak är jag säker på: Han hade inte blivit anställd som sakkunnig på Civildepartementet.

Alla vi människor, vare sig vi är bruna, vita, gula, svarta eller röda, är lika bra eller lika dåliga. Det är vårt agerande som vi skall bedömas efter och ingenting annat. Jag vill betona att jag känner mig både ledsen och kraftlös vid de tillfällen då jag t.ex. hör om en liten mörkhyad flicka i andra klass i skolan som vinner en diskussion och förloraren säger: "Djävla svartskalle!" Har man inga bättre argument än detta när man förlorat en debatt är det bättre att man är tyst.

Fru talman! Det här betänkandet har en rubrik som handlar om invandrarpolitik. Vi har i Sverige i dag ingen invandringspolitik, åtminstone hade vi det inte innan vi blev medlemmar i EU.

Vi ger rätt till nordiska medborgare att fritt vistas och söka jobb i Norden, men detta gäller inte för övriga medborgare. Vad jag har sett är det inget parti som har en reservation eller motion där man önskar att vem som helst skall få komma till Sverige och söka vilket jobb som helst. Det finns tydligen någon måtta på generositeten.

Ulla Hoffmann, som tyvärr har lämnat kammaren – och det kan jag förstå – berättade i något som närmast liknade ett sportreferat om 60-talets invandringspolitik. Hon pratade om att svenska företag kände på muskler och undersökte tänder precis, som hon sade, som på Kiviks marknad. Jag vet inte vilken erfarenhet Ulla Hoffmann har. Jag respekterar givetvis hennes ståndpunkter.

Själv har jag erfarenhet från sju år som heltidsanställd facklig representant på Kockums varv i Malmö under 70-talet. Dit kom många invandrare spontant och sökte jobb. Jag kan garantera att de varken blev undersökta när det gällde muskler eller tänder. Men jag kan förstå att en företagare som vill anställa någon på ett jobb som kräver starka ben i alla fall frågar den arbetssökande om han har starka ben. Men i Vänsterpartiets Sverige struntar man tydligen i det som de anser vara bagateller.

Tillbaka till min motion. I dag finns det stora flyktingproblem i Malmö. Vi har en politik i Sverige – och den är högtidligt stadfäst i Sveriges riksdag – att hela Sverige skall hjälpa till. Men hela Sverige hjälper inte till. Vi hör ofta uttalanden i medierna från politiker, kommunalråd och ledande företrädare om att de minsann tar sitt ansvar, men det gör inte skånska Sjöbo och skånska Vellinge.

De politiker som står och bröstar sig i medierna och säger att de tar emot 40–60 asylbeviljade per år vet mycket väl om att de aldrig kommer att se dessa personer, fru talman. De får en liten slant för dem från staten och skattebetalarna, men de tar aldrig emot dem. De kommer till storstäderna Malmö, Göteborg och Stockholm. Malmö, Göteborg och Stockholm får inte betalt av staten för denna flyktingpolitik. Detta kostar Malmöborna – som jag nu pratar för – mycket stora pengar. Vi kompenserar alltså inte på något vis Malmös invånare för den flyktingpolitik som vi har bestämt i riksdagen.

Fru talman! I min motion har jag föreslagit att man kanske skulle tvinga dem som har fått asyl i Sverige att själva hjälpa till litet grand. Jag vet att tvång är ett fult ord, men de skulle under ett antal år bo i den kommun som Invandrarverket har anvisat. Det innebär ingen kommunarrest i stil med det som hände en del kurder för några år sedan när de måste vistas i den här kommunen hela tiden. Man skall ha rätt att resa runt i Sverige och besöka sina vänner och söka jobb. Men man får inte lov att flytta från kommunen under en viss tid innan man har skaffat sig ett nytt arbete.

Detta kan låta provokativt och häftigt. Men låt oss tänka oss, fru talman, att Tullen, Passpolisen eller Invandrarverket ställer frågan till asylsökande som kommer till Sverige och begär asyl om de är beredda att under en given tid stanna kvar i den kommun där Invandrarverket, baserat på Sveriges förmåga att hantera asylpolitiken, vill placera dem om de får asyl och skydd i Sverige.

Jag tror inte att en enda av dem som sökt asyl hade svarat nej på en sådan fråga.

Till sist, fru talman, vill jag återigen vända mig till Ulla Hoffmann. Hon måste ha gjort sig skyldig till en felsägning när hon berättade om att hon ville spara pengar. Att hon vill spara pengar på armén och försvaret i övrigt kan jag förstå, och det kan vi diskutera vid något annat tillfälle. Men hon sade också att hon ville spara pengar på den svenska vapenexporten. Vi kan tycka vad vi vill om svensk vapenexport, men om Sverige inte säljer vapen kanske vi – okej – bevarar moralen, men vi sparar absolut inga pengar.

Anf. 45 LENNART ROHDIN (fp)

Fru talman! Vi diskuterar i dag ett utskottsbetänkande som bl.a. behandlar ett stort antal motioner om svensk och internationell flyktingpolitik, och det är därför naturligt att vi tar upp den i dag mest brännande frågan av alla, nämligen den som gäller bosnienkroaterna i Sverige. De besked som vi har fått av invandrarministern innan han hastade vidare är långt ifrån tillfredsställande.

I går slog, som flera talare har påpekat, ett stort antal raketer ned i Zagrebs centrum. Det var inte oförutsett av dem som har kunnat bedöma utvecklingen under en längre tid av året, men ändå skakade det världen. Efter de besked som vi i dag har fått kan man fortfarande fråga sig om det skakar Invandrarverket, Utlänningsnämnden och framför allt invandrarministern.

I den senaste debatten, den 29 mars, hängde invandrarministern med stöd av Rune Backlund och Gustaf von Essen upp sig på beskedet att om läget skulle förändras, skulle man se på frågan. Jag frågar mig hur mycket läget skall förändras för att den undanflykten inte längre skall vara tillämplig.

Man hängde också upp sig på löften från och avtal med den kroatiska regeringen, en regering som förvisso lämnar mycket övrigt att önska när det gäller demokrati och MR-frågor. Det gäller en regim som enligt många bedömare bär ett medansvar för krigsförbrytelser som har begåtts i Bosnien under de gångna tre åren. I en artikel i Dagens Nyheter i

går visades mycket klart hur denna regim behandlar grundläggande rätts- och MR-frågor i sitt eget land.

Detta hängde man upp sig på. Nu har vi besked. Invandrarministerns besked i dag är ynkligt. Han sade att det inte blir någon omprövning, eftersom regeringen inte kan göra någon sådan. Men sedan regeringen fattade sina praxisbeslut i de här ärendena har invandrarministern vid ett stort antal tillfällen haft presskonferenser och skrivit tidningsartiklar där han mycket klart har givit uttryck för sin uppfattning om hur den här frågan skall skötas. Då kan invandrarministern ge besked men inte i Sveriges riksdag. Jag skall inte säga att man gömmer sig bakom myndigheterna, men det är en ren undanflykt att hänvisa till Sveriges konstitution. Den gäller uppenbarligen inte på presskonferenser och i våra media.

Invandrarministern säger att han inte vågar ha någon uppfattning – situationen är oklar, och det kan ha varit en isolerad incident. Invandrarverket uppskjuter nu de närmaste veckorna – av praktiska skäl, sade invandrarministern – återförvisningen av bosnienkroaterna.

Isolerad incident! Man undrar om regeringen över huvud taget har någon politisk uppfattning om vad som sker i det forna Jugoslavien. Frågan har kunnat ställas i flera andra debatter här i riksdagen.

Isolerad incident! Inget enskilt angrepp på Zagreb under det halvår då det var ett regelrätt krig mellan Serbien och Kroatien 1991 hade en sådan omfattning som gårdagens.

Det pågår, som har sagts här, flygbombningar från kroatisk sida i västra Slavonien. 5 000 serber är på flykt. Flera viktiga städer har intagits av de kroatiska styrkorna. Krajinaserberna flygbombar över gränsen inne i Bihacområdet i Bosnien. Krajinaserberna bombar Karlovac.

Regeringen vågar inte ha en uppfattning i frågan om det här är en isolerad incident. Jag frågar mig om invandrarministern lika sällan har möjlighet att få höra vad utrikesministern och biträdande utrikesministern har för uppfattning om läget på Balkan som vi har haft här i riksdagen.

Fru talman! Förra året och även i år har jag motionerat om en förändring och uppdelning av Invandrarverket. Jag hade på 80-talet som tjänsteman på Invandrarverket en stor del i de förändringar av Invandrarverkets organisation som genomfördes när Invandrarverket blev en stor och omfattande flyktingmottagning. Märk väl att det redan då fanns bedömare som varnade för vad detta mastodontverk skulle kunna innebära. Jag tyckte liksom många andra inte att den utvecklingen var nödvändig.

Redan som statssekreterare för invandrar- och flyktingfrågor för ett par år sedan var jag tvungen att erkänna att farhågorna har bekräftats. Även förra året motionerade Vänsterpartiet i samma riktning. I år har Moderaterna med två motioner undertecknade av vice ordföranden i utskottet och även Kristdemokraterna motionerat i samma riktning. Utskottet hänvisar nu liksom tidigare till pågående utredningar, men det finns i direktiven till de utredningar som tar upp frågan om hur Invandrarverkets organisation skall hanteras framöver inte ett ord om detta.

Man hänvisar till att Invandrarverket har en intern organisationsutredning. Skall vi i riksdagen, som skall fatta de politiska besluten om invandrar- och flyktingpolitikens utformning, vänta på vilka beslut Invandrarverkets interna organisationsutredningar förelår oss att fatta?

Invandrarverkets generaldirektör Björn Weibo har nu uttalat sig i samma riktning, och invandrarministern hälsar genom sin pressekreterare att han inte har något emot att frågan diskuteras. Men då vore det väl rätt rimligt att Invandrarpolitiska utredningen och Flyktingspolitiska utredningen fick i uppdrag att studera även detta i enlighet med de motioner som väckts och reservation nr 8 från Vänsterpartiet med angivande av tilläggsdirektiv.

För att spara kammarens tid yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation nr 8. Jag tycker att både Moderaterna och Kristdemokraterna, som har likalydande motioner, borde kunna sluta upp bakom detta.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag kommentera inte den föregående utan den förste talaren i dagens debatt. Denne är flyktingpolitisk talesman för riksdagens största oppositionsparti, och det bör rimligtvis ge honom en viss tyngd. Hans inlägg här bestod av en lång rad av svepande generaliseringar, misstänkliggöranden och förenklingar av den typ som de flesta av oss efter höstens riksdagsval trodde inte längre skulle förekomma från riksdagens talarstol.

Gustaf von Essen sade: Vi kan inte ge alla flyktingar i världen fristad i Sverige. Vi kan inte ta ansvar för alla regionala flyktingsituationer i världen.

Jag vill ställa en fråga Gustaf von Essen. UNHCR har uppskattat att vi har haft 15 - 25 miljoner flyktingar runt om i världen under de senaste 15 åren. För vilka regionala flyktingkonflikter har Sverige tagit huvudansvaret under dessa 15 år? Vilka regionala flyktingkonflikter borde Sverige inte ha tagit ett huvudansvar för, Gustaf von Essen?

Om man från riksdagens talarstol slänger ur sig en sådan typ av svepande formuleringar är man också skyldig ett svar på dessa frågor, Gustaf von Essen.

Anf. 46 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Jag tycker inte att det är så konstigt om man avvaktar Flyktingpolitiska kommitténs och Invandrarpolitiska kommitténs arbete och slutbetänkanden innan man föreslår någon form av omorganisation av Invandrarverket. En omorganisation är en ganska svår process för den personal som berörs av den, och jag kan inte se att det är en bra idé att nu göra en omorganisation och kanske efter en kort tid göra ytterligare en omorganisation på grundval av de slutsatser som de båda kommittéerna kommer fram till. Jag tycker att man skall avvakta kommittérnas slutbetänkanden.

Jag tycker vidare, Lennart Rohdin, att det är litet märkligt att vara så kritisk mot direktiven till de här kommittéerna, med tanke på att det inte uttalades något om Invandrarverket i de kommittédirektiv som den folkpartistiska invandrarministern hade skrivit.

Anf. 47 LENNART ROHDIN (fp) replik

Fru talman! Visst kan man avvakta en utredning, om den i något avseende kommer att behandla den fråga som man har väckt, men så är ju inte fallet. Det finns ingenting i direktiven som talar om detta. Om Maud Björnemalm vill läsa innantill för kammaren, kan jag lämna över ett exemplar av direktiven till henne. Att avvakta att en utredning skall lägga fram förslag om helt andra saker är ingen lösning på frågan.

När vi har motionstid nästa år kommer utskottet naturligtvis att säga att dessa förslag, som visserligen inte har handlat om Invandrarverket, är ute på remiss och att man får avvakta remissbehandlingen. Då får man återkomma 1997 med motioner igen i riksdagen.

Vi föreslår nu inte att Invandrarverket skall omorganiseras, utan i den motion som det i Vänsterpartiets reservation nr 8 yrkas bifall till begärs att pågående utredningar, vars resultat det är rimligt att avvakta, får tilläggsdirektiv om att studera även denna fråga. Svårare än så är det inte.

Anf. 48 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik

Fru talman! Jag kan direktiven, Lennart Rohdin. Jag ingår i Flyktingpolitiska kommittén.

Detta är litet märkligt, en strid om påvens skägg egentligen, för om Flyktingpolitiska kommittén och Invandrarpolitiska kommittén presenterar förslag som innebär stora förändringar av både flykting- och invandringspolitiken, är det självklart att den myndighet som handhar de här frågorna också måste omorganiseras och förändras – vad nu det som de här kommittéerna kommer fram till kan leda till. Därför tycker jag inte att man skall skriva i direktiven att Invandrarverket skall läggas ner eller vad man skall göra. Det får man ta sedan, när man ser resultatet och vet hur vi vill bedriva invandrings- och flyktingpolitiken.

Anf. 49 LENNART ROHDIN (fp) replik

Fru talman! Jag har noterat flera gånger här i kammaren att flera talesmän för olika partier, även regeringspartiet, har talat om att arbetet måste bedrivas skyndsamt. Man har skrivit om direktiven och skyndat på utredningarna för att litet snabbare kunna få resultat.

Om det är som Maud Björnemalm säger, att utredningen kommer att lägga fram förslag till omfattande förändringar, vore det inte då rätt rimligt att samma utredning också tar ställning till de organisatoriska konsekvenserna, vilka slutsatser man drar av förslagen, så att man får behandla dem samtidigt? Varför fördröja detta ett antal år genom att lämna den frågan öppen till dess att vi har slutbehandlat den kommande utredningens slutförslag om något år eller två? Det är verkligen inte att påskynda en förändring av flykting- och invandringspolitiken i Sverige.

Anf. 50 GUSTAF VON ESSEN (m) replik

Fru talman! Jag vet inte om det är någon som minns vad Lennart Rohdin gjorde som statssekreterare på departementet. I varje fall kan man konstatera att han inte försökte lägga ner Invandrarverket på den tiden. Han var väl ändå med och skrev direktiven till den första utred-

ningen, som vi jobbade med förra mandatperioden. Men där stod heller ingenting om Invandrarverket.

Nu har han kommit med förslag om detta. Han har tydligen upptäckt, som många andra, att man kanske borde se över organisationen. Vi har också den åsikten, men vi avvaktar nu arbetet i utredningen, därför att det är först efter utredningsresultatet som man kan se vilken organisation som man skall ha. Det kan man inte föregripa och veta i förväg. Det är en effekt av det man kommer fram till.

Det andra som Lennart Rohdin uppehöll sig vid var frågan om mina svepande formuleringar. 1992 gav vi uppehållstillstånd till 45 500 personer, 1993 till 50 000 personer och 1994 till 75 000 personer i detta land. Det var säkerligen välmotiverat. Tycker Lennart Rohdin att det var otillräckligt? Skulle vi ha givit uppehållstillstånd till ännu fler personer, eller kan man diskutera summorna och säga att vi kanske inte kan klara precis så stor invandring som har skett de senaste åren? Det är väl lika bra att Lennart Rohdin säger att vi skall öppna gränserna.

Anf. 51 LENNART ROHDIN (fp) replik

Fru talman! Jag känner igen tongångarna från förra mandatperioden, även om det var ett annat parti som stod för dem då.

I sitt inledande anförande sade Gustaf von Essen uttryckligen: Vi kan inte ge alla fristad i Sverige. Vi kan inte ta ansvar för alla regionala flyktingsituationer.

Detta sade talesmannen för det största oppositionspartiet. Någonting måste man mena med detta, om man inte bara appellerar till ljusskygga opinioner i det här landet, som inte längre har partipolitiska företrädare här i riksdagen.

Jag frågar inte om 40 000, 45 000 eller 75 000 flyktingar, utan om vi talar om alla regionala flyktingsituationer, att alla flyktingar inte skall ha fristad i Sverige. Mellan 15 och 25 miljoner människor årligen har varit flyktingar under de gångna fem åren. Vilka av dessa regionala flyktingsituationer, Gustaf von Essen, är det som vi inte skulle ha tagit ansvar för? Det låg ju någon kritik i det som framfördes. Eller var det bara ett spel för gallerierna? Vilka är det som vi inte borde ha tagit emot och var har vi tagit huvudansvaret för regionala flyktingsituationer i världen?

Huvudansvar handlar inte om en del, utan huvudansvar innebär att vi har tagit ett större ansvar än någon annan för någon regional flyktingsituation. Om man framför att vi inte kan göra det för alla dessa måste det åtminstone finnas ett fall, Gustaf von Essen, där vi jämfört med hela resten av världen har tagit ett huvudansvar för en regional flyktingsituation de gångna 15 åren.

Gustaf von Essen är svaret skyldig. Vilka?

Anf. 52 GUSTAF VON ESSEN (m) replik

Fru talman! Jag är inte skyldig Lennart Rohdin ett enda svar för att han misstolkar och övertolkar det jag har sagt. Jag sade mycket mer i mitt inledningsanförande som han valde att bortse från.

Däremot kan man fråga honom om han själv tyckte att det var en höjdare att få införa viseringstvång för bosnier. Han var själv med och beslutade om detta i regeringskansliet. Han kanske hade lämnat det då, det vet jag inte. Men Lennart Rohdin har själv tagit ställning och sagt: Inga fler bosnier in till detta land – trots att de befinner sig i krig.

Anf. 53 LENNART ROHDIN (fp) replik

Det kan inte vara så lätt. Jag ursäktar Gustaf von Essen för detta. När det beslutet fattades satt jag sedan ett halvår här i landets riksdag, och inte i kanslihuset, och jag har vid ett flertal tillfällen offentligt kritiserat detta beslut. Det borde den som följer den invandrar– och flyktingpolitiska debatten ändå ha uppmärksammat. Det borde vara något anmärkningsvärt.

Men frågan återstår. Om man ägnar ett helt inledningsanförande åt en svepande kritik av den svenska flyktingpolitiken och använder uttryck av typen: Vi kan inte ta ansvar för alla flyktingar och för alla flyktingsituationer, då måste man mena att Sverige i alla fall har varit väldigt nära att göra detta under de gångna åren. Och Gustaf von Essen väljer av förklarliga skäl – han är ju ändå talesman för ett parti som tar ansvar – att inte stå för de frågor han ställde. Det talar för sig självt.

Anf. 54 JUAN FONSECA (s)

Fru talman! Låt mig innan jag börjar med mitt anförande deklarera att jag själv tycker att de bosnienkroater som i dag finns i Sverige skall kunna få tillfälligt uppehållstillstånd i vårt land tills situationen i Kroatien har retts ut.

Jag skall ta upp en grundläggande fråga som berörs i det betänkande som i dag behandlats, nämligen frågan om vilken betydelse det politiska samhället tillmäter integrationen av invandrare i det svenska samhället och om hur denna integration fungerar i det vardagliga livet.

Låt mig, fru talman, börja med att citera Dagens Nyheters bilaga På stan den 28 april 1995. Under rubriken "Klubbarna utan ilskevirus" skriver journalisten Cecil Inti Sondlo från Afrika följande: "Under det senaste året har flera klubbar öppnats dit svarta kan gå utan att bli trakasserade eller ifrågasatta." Han återger en svart afrikan som säger: "På många ställen är vi inte alls välkomna, vi godtas möjligen med en stor nypa salt. Prova vilket ställe som helst och folk tar emot dig med ett leende som säger att du har hamnat fel."

En annan svart invandrare, Anthony Carnby, säger: "När man har bott här i många år börjar man utveckla attityden 'Här finns ingenting för oss.' Alltså vill man starta nya icke-diskriminerande nöjesetablissemang. Då kommer kravallpolisen dit och viftar med sina batonger eller så kommer detektiver. Alltså, så snart svarta eller sydamerikaner träffas och vill roa sig misstänker polisen genast att det förekommer droger."

Fru talman! Så här ser det ut i landets huvudstad i april 1995. Medan vi sitter här och debatterar flyktingpolitiken och integrationen av invandrare i samhället håller det där ute på att utvecklas ett samhälle som ingen av oss vill leva i – ett starkt segregerat samhälle, ett samhäl-

le med olika nöjesställen för vita, dvs. infödda svenskar med blå ögon och ljust hår, och svarta och invandrare.

Jag ställer mig frågan, fru talman, var integrationen har tagit vägen i samhällslivet. I och för sig är det bra att det finns olika nöjesställen som motsvarar mångfalden i en stad som Stockholm. Det som är mindre bra är att detta är mer eller mindre påtvingat. Inom nöjesbranschen i Stockholm utvecklas inte integration utan något slags svensk apartheid. Vad skall vi göra åt detta, frågar jag mig.

Dagens Nyheter har i en serie reportage berättat för oss hur det ser ut i dag för hundratals invandrare som söker arbete. Många invandrare som har bra utbildning och som har avslutat sina studier vid olika svenska universitet och gymnasier får inte jobb, trots att de talar och skriver bra svenska. Det berättas om akademiker med invandrarbakgrund som har sökt över 132 olika jobb. Inga jobb har de kunnat få trots att de är meriterade för dessa. Det är välkänt för oss i den här församlingen att arbetslösheten bland invandrare är väldigt hög. Det finns nivåer på över 50 %, och socialbidragsberoendet i vissa grupper når upp till 100%.

Sociologen Jose Alberto Díaz har i en debattartikel i Aftonbladet i början av veckan uppmärksammat diskrimineringsförhållanden på en ganska konkret nivå ute i förorterna i Stockholm. Han gör ett viktigt konstaterande: "Det är märkligt att debatten om invandrarnas villkor i dagens samhälle inte tar upp etnisk diskriminering som är den största barriären mot integration i det svenska samhället." Vidare frågar sociologen Díaz: "Varför är nästan alla kassörskor i speceriaffären i min Stockholmsförort infödda svenskor? Detta är orimligt i en kommun med nästan 19 % invånare med invandrarbakgrund, i en kommundel där minst en tredjedel har invandrarbakgrund och i en affär med minst lika många kunder som inte ser ut som infödda svenskar".

Fru talman! Jag frågar mig: Vart har integrationen på arbetsmarknaden tagit vägen? Håller den svenska arbetsmarknaden på att utvecklas till ett reservat för infödda välutbildade svenskar? Vilka åtgärder tänker samhället vidta för att över huvud taget få dessa invandrargrupper att kunna göra rätt för sig och lämna det oftast passiviserande bidragsberoendet?

Fru talman! I flera uppmärksammade reportage har en del tidningar beskrivit situationen för invandrare på bostadsmarknaden. Man har berättat för oss inte bara det vi redan vet, nämligen att boendet i landets storstäder och andra städer i dag fördelas inte bara utifrån inkomst utan efter ursprung, utseende och över huvud taget etnisk tillhörighet.

Det är bra att regeringen satsar 125 miljoner kronor i landets invandrartäta områden. Det är också bra att det har tillsatts en kommission som skall diskutera åtgärder mot boendesegregationen i landets storstäder. Mindre bra är att ingen person med invandrarbakgrund ingår i denna kommission.

Mindre känt och diskuterat är hur samhället skall reagera för att invandrare eller människor med invandrarbakgrund kan bosätta sig där de vill. Det är väl känt att det också förekommer diskriminering på bostadsmarknaden. Det finns bostadsbolag som på alla möjliga sätt sätter

stopp för inflyttningen i sina bostadsområden för människor som är invandrare eller har invandrarbakgrund.

Fru talman! Jag frågar mig: Vart har integrationen av invandrare på bostadsmarknaden tagit vägen? Hur skall samhället reagera mot detta? Boendesegregationen bryts inte endast med att satsa en del resurser i invandrartäta områden. Det behövs också möjligheter för människor med invandrarbakgrund som vill välja bostadsområde att kunna göra detta utan att utsättas för diskriminering.

Fru talman! Ett mångkulturellt samhälle innebär ett Sverige som fungerar på ett nytt sätt och tar till vara mångfalden. Ett Sverige som bygger på människors olikheter, ett samhälle som integrerar invandrare med värdighet och respekterar rätten att vara svensk på annorlunda sätt. Ett Sverige som ser till att alla former av diskriminering inte kan förekomma.

Anf. 55 BERNDT EKHOLM (s)

Fru talman! Jag vill först säga några ord om en motion, Sf623, som jag och Arne Kjörnsberg har väckt till riksdagen. Den förbigås av utskottet med tystnad, och den avstyrks utan några motiv alls.

En del flyktingar och invandrare tillgodogör sig svenska språket via sfi-undervisningen. I dag är det dock många människor som kommer från områden där man är ovan vid teoretisk inlärning. Många är analfabeter. Här fungerar sfi-undervisningen sämre.

Det vore därför angeläget att öppna också andra möjligheter att ge stöd till invandrarnas språkundervisning än de som dagens regler tillåter, t.ex. inom AMS ram som komplement till sfi-undervisningen. Man skulle kunna ge arbetsgivarna ett ekonomiskt stöd för att ge språkutbildning i direkt anslutning till det praktiska yrkesarbetet.

Detta skulle kunna motverka utslagning från arbetsmarknaden. Det tycker jag är högst angeläget. Man skulle, såvitt jag förstår, kunna utnyttja sfi- eller AMS-medel för detta. Jag tycker att det är en idé som utskottet borde ha kommenterat. Det gör utskottet inte. Jag hoppas ändå att Invandrarpolitiska kommittén eller Arbetsmarknadspolitiska kommittén granskar förslaget.

Sedan över till den allmänna situationen. Jag skall börja med Restjugoslavien. Världssamfundet har delvis svikit – det är nyanserat uttryckt – och misslyckats. FN:s medlemsländer har saknat vilja att bruka tillräckliga resurser för att skapa fred i det f.d. Jugoslavien.

Samtidigt talar vi om samband mellan olika politikområden. Man gör det bl.a. i direktiven till de kommittéer som skall jobba. Det är naturligtvis rätt tänkt att utrikespolitik, säkerhetspolitik, biståndspolitik, flyktingpolitik, m.m. hänger ihop, och t.o.m. miljöpolitik.

Alla andra politikområden har fallerat. Vilket politikområde är det då som skall träda in? Det är självfallet flyktingpolitiken. Det blir den logiska konsekvensen om vi talar om en helhet i politiken. Men många länder vill inte heller ta det ansvaret. Även på det området sviktar Sverige, trots talet om samverkande politikområden.

Jag menar att konsekvensen borde ha varit att ge flertalet som kommer från Restjugoslavien möjlighet att stanna i Sverige, åtminstone

så länge kriget varar. Avvisningen av många kosovoalbaner och nu bosnienkroater är för mig svårbegriplig när man samtidigt hävdar helhetsperspektivet.

Tidigare har många pekat på krigsrisken även i Kroatien. Jag har själv hört till dem. Nu tycks vi tyvärr vara där. Kan det vara rimligt att avvisa till ett land som befinner sig i krig, eller riskerar att komma i krig? Den frågan skall enligt min mening besvaras med ett klart nej.

När beslut tidigare fattades i dessa frågor sade regeringen ja. Man tog inte hänsyn till risken för att krig skulle kunna utbryta. Nu är det mer oklart var Utlänningsnämnden och regeringen står. Jag har svårt att förstå att inte starka skyddsbehov föreligger redan om man tolkar situationen inom ramen för dagens lagstiftning.

Jag har väldigt svårt att förstå att man inte skall ta hänsyn till förväntade risker. På alla andra politikområden diskuterar vi dessa, gör prognoser för framtiden och fattar beslut utifrån sådana ställningstaganden. Men det gäller tydligen inte här.

Både invandrarministern och generaldirektören för Utlänningsnämnden talar hela tiden om att man skall tolka läget som det ser ut just i dag. Det är inte tal om några prognoser om hur det kan utveckla sig i framtiden. Det tycker jag är fel.

Jag undrar om det finns brister i lagstiftningen i detta avseende som omöjliggör framtidsbedömningar. I så fall utgår jag ifrån att de kommittéer som arbetar, framför allt Flyktingpolitiska kommittén, tar upp den frågan och får en ändring till stånd.

Situationen i dag är självfallet sådan att man bör ge bl.a. bosnienkroaterna möjlighet att stanna i Sverige, under alla omständigheter så länge kriget, eller den krigsliknande situationen pågår.

Synen på de humanitära skälen har förskjutits. Det kan vi se i agerandet avseende Restjugoslavien och agerandet gentemot peruaner och assyrier. Assyrier som kommer från sydöstra Turkiet avvisas tillbaka till Turkiet, visserligen till Istanbulområdet, men enligt min mening tar man inte tillräcklig hänsyn till de risker som de avvisade kan löpa.

Det är en liten kristen minoritet som kommer i kläm i ett alltmer fundamentalistiskt muslimskt samhälle. Det borde vara rimligt att ta hänsyn till dessa omständigheter och till de överlevnadsmöjligheter som dessa internflyktingar kommer att få i Turkiet. Jag menar att Utlänningsnämnden inte gör det.

Det är tydligen så att det i dag inte längre räcker med etnisk respektive religiös förföljelse. För mig är det väldigt svårt att förstå. Jag tycker att agerandet från Utlänningsnämnden mycket präglas av "låt gå". Det får gå som det går, helt enkelt. Det är klart att det skapar en otrygghet också hos många svenskar som vill ställa upp solidariskt för utsatta flyktinggrupper.

Med dagens tillämpning av humanitära skäl verkar det, så långt jag förstår, som att också lagstiftningen på detta område bör ses över. Det finns i dag alldeles för stort utrymme för att avvika från de intentioner som riksdagen har lagt fast i sina beslut. Det är enligt min mening vad som sker i dag när Utlänningsnämnden fattar sina beslut. Man avviker från riksdagens intentioner. Att det är så tycker jag är uppenbart. Det

framgår också av den kritik som kommer från UNHCR:s representanter. Sverige har blivit ett av de hårdaste länderna i flyktingpolitiken.

Det är mycket som är märkligt i dagens flyktingpolitik. Orden tolkas annorlunda än tidigare. Det är därför angeläget att regeringen själv får möjlighet att ta till sig ärenden och bilda praxis, inte bara vänta på att Utlänningsnämnden skall överlämna ärenden till regeringen.

Jag förstår inte varför det skall ta så lång tid att få fram ett sådant förslag. Situationen var ju tidigare sådan att regeringen på eget initiativ kunde bilda praxis. Sedan ändrades det av en borgerlig regering. Därefter ändrades det tillbaka igen, kan man säga, genom ett utredningsuppdrag från Friggebos sida, ett utredningsuppdrag som nu begravs i Flyktingpolitiska kommittén.

Jag kan inte förstå varför det skall vara så svårt att få fram ett ställningstagande till hur regeringen på eget initiativ skall få kunna bilda praxis utan att vänta på Utlänningsnämndens beslut om att överlämna ärenden. Det ser ut som en långhalning, helt enkelt.

Sedan har vi frågan om hur man behandlar ärenden när det gäller hänvisning till trovärdighet. Det har blivit alltmer vanligt att man ifrågasätter flyktingarnas trovärdighet. Syftet tycks vara att hellre fälla än fria. Det har blivit en smygvis ändrad praxis som gränsar till missbruk.

Man avvisar också på grund av snatteri eller mindre förseelser. Jag har fått många exempel hemifrån på det. Det kan inte heller vara rimligt att det skall vara på det sättet. Det borde åtminstone vara fråga om grövre eller upprepad brottslighet för att människor skall kunna avvisas. Men så tycks det inte vara i dag.

Ett mindre snatteri eller, som i ett exempel, olovlig körning av bil 500 m resulterar i att människor blir avvisade. Man tar inte heller särskilt stor hänsyn till om människor har varit länge i Sverige. Det är någonting som vi har debatterat många gånger. Det tycker jag också bör ses över i kommittéarbetet.

Jag förstår att dagens flyktingpolitik leder till att många gömmer flyktingar. Man tar helt enkelt lagen i egna händer, och det är naturligtvis allvarligt. Jag känner stor oro inför den utvecklingen. Det skadar också flyktingarna själva.

Det är uppenbart att lagstiftningen i dag inte stämmer med det rättsmedvetande som stora grupper i det svenska samhället, speciellt inom kyrkorna, känner. Man känner inte igen Sveriges politik sedan tidigare, och man är inte beredd att vika från en generös och human flyktingpolitik.

Vi kommer aldrig till rätta med situationen med gömda flyktingar, om vi inte är beredda att anpassa flyktingpolitiken till det som är mer förenligt med allmänt rättsmedvetande. Annars kommer människor att fortsätta att ta lagen i egna händer, och det är högst olyckligt.

Fru talman! Jag är slutligen orolig för att kommittédirektiven inom det flyktingpolitiska området kommer att tolkas som att man skall skärpa flyktingpolitiken. Man kan i varje fall läsa dem på det sättet. Jag tycker inte att det stämmer med vad invandrarministern har utlovat och vad han också sade före sin tid som minister.

Invandrarministern har sagt att det inte skall bli en hårdare politik. Det är bara fråga om att omdefiniera asylbegreppen "flyktingar", "krigsvägrare" och "de-facto-flyktingar" till förmån för begreppet "starka skyddsbehov". Det skall bli tydligare och enklare. Men utvecklingen hitintills talar ett annat språk.

Jag beklagar om kommittéarbetet kommer att präglas av att man skall skärpa lagstiftningen och göra det svårare att ta hand om flyktingar i Sverige. Det borde i stället vara så att vi anpassar lagstiftningen till de rekommendationer som FN:s flyktingkommissarie ger.

Anf. 56 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp)

Fru talman! Detta är inte så mycket en replik. Jag ville begära ordet efter det att Berndt Ekholm hade talat klartext här i kammaren. Det var befriande att lyssna till Berndt Ekholm. Jag instämmer i det mesta, om inte till 100 % så till 99 %, av det som Berndt Ekholm sade, framför allt budskapet som gällde bosnienkroaterna.

Tyvärr har invandrarminister Leif Blomberg varit tvungen att lämna kammaren. Men det finns ju ett snabbprotokoll. Om inte Berndt Ekholm sätter snabbprotokollet under invandrarministerns ögon kan jag göra det. Det var ett bra budskap som jag tror att invandrarministern bör ta till sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 och 2 (internationell samverkan m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 i motsvarande del (fp)
3. res. 2 i motsvarande del (mp)

Förberedande votering:
20 för res. 1
16 för res. 2
272 avstod
41 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:
274 för utskottet
36 för res. 1
1 avstod
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	147 s, 71 m, 23 c, 20 v, 13 kds
För res. 1:	20 fp, 16 mp
Avstod:	1 c
Frånvarande:	14 s, 9 m, 3 c, 6 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 4 (förstärkning av asylbyråer)
1. utskottet
2. res. 5 i motsvarande del (c)
Votering:
286 för utskottet
25 för res. 5
38 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 71 m, 19 fp, 20 v, 16 mp, 13 kds
För res. 5: 24 c, 1 fp
Frånvarande: 14 s, 9 m, 3 c, 6 fp, 2 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 6 (inriktningen av besparingsåtgärder för budgetåren 1997 och 1998)
1. utskottet
2. res. 7 (v)
Votering:
289 för utskottet
20 för res. 7
1 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 71 m, 24 c, 20 fp, 14 mp, 13 kds
För res. 7: 19 v, 1 mp
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 14 s, 9 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 7 (Invandrarverkets uppgifter)
1. utskottet
2. res. 8 (v)
Votering:
277 för utskottet
21 för res. 8
12 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 70 m, 24 c, 17 fp, 16 mp, 3 kds
För res. 8: 2 fp, 19 v
Avstod: 1 m, 1 fp, 10 kds
Frånvarande: 14 s, 9 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 8, 9, 12, 14 och 15 (medelsanvisning till Invandrarverket, m.m.)
1. utskottet
2. res. 10 i motsvarande del (m)
Votering:
233 för utskottet
71 för res. 10
6 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 19 c, 20 fp, 19 v, 16 mp, 12 kds
För res. 10: 71 m
Avstod: 5 c, 1 kds
Frånvarande: 14 s, 9 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds

Mom. 13 (kommunmottagande och integration)
1. utskottet
2. res. 16 (kds)
Votering:
259 för utskottet
14 för res. 16
36 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 64 m, 7 c, 10 fp, 19 v, 12 mp
För res. 16: 1 mp, 13 kds
Avstod: 6 m, 17 c, 10 fp, 3 mp
Frånvarande: 14 s, 10 m, 3 c, 6 fp, 3 v, 2 mp, 2 kds
Peter Weibull Bernström (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.
Barbro Westerholm (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att bostadsutskottets betänkanden BoU13, BoU14 och BoU17 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Föredrogs
Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU13
Bostadsförsörjningen (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 57 STIG GRAUERS (m)

Fru talman! Vi skall nu behandla bostadsutskottets betänkande nr 13. Till detta har fogats 24 reservationer, varav vi moderater står för 15 stycken. I dessa för vi fram vår politik inom denna viktiga sektor.

Inget område har väl reglerats så starkt och styrts så ensidigt mot ett offentligt ägande som bostadspolitiken och, fru talman, inget politiskt område har väl varit föremål för så stora besvikelser – inte minst efter det glada 80-talet – som detta område.

Subsidier i alla tänkbara former förstärkte den lagreglering som gynnade offentligt drivna företag. Avsikten var att bygga – som det hette på 50-talet – billigare och bättre bostäder i kommunal regi.

Bidragsfloran utformades så att den inte i första hand hjälpte människor ur en förödande trångboddhet, utan i stället så att den medverkade till en överkonsumtion.

Miljonprogrammets kvantitativa mål blev mer dominerande än rimliga kvalitativa mål. De blev mer dominerande än bostadskonsumenternas egna önskemål och prioriteringar och mer dominerande än boendemiljön och det fria valet av bostadsplats och boendeform.

Efterkrigstidens socialdemokratiska bostadspolitik har lämnat spår som förskräcker.

De många allmännyttiga bostadsföretagen som står – eller av och till har stått – inför ekonomisk ruin vittnar om detta.

Alla räddningsaktioner med olika former av kommunala subsidier – utöver de statliga – vittnar om detta.

Finansiella konstruktioner, såsom ökning av aktiekapitalet och tillförande av apportegendom eller aktieägartillskott, vittnar om detta.

Idén med räntelån som ytterligare en väg att överbrygga finansiella problem vittnar också om detta.

Fru talman! I våra 15 reservationer anvisar vi andra vägar att utforma svensk bostadsförsörjning på.

Om man kan karakterisera den gamla socialdemokratiska inriktningen som ett försök med politisk planekonomisk tyngdpunkt, skall våra förslag karakteriseras som havande tyngdpunkten på den enskilde bostadskonsumenten och dennes vilja och förmåga att fritt välja och utforma sin boendeform efter de skiftande behov som familjeförhållanden, arbete, fritid m.m. i olika skeden framkallar.

I reservation nr 1 tar vi moderater upp grundläggande frågor för denna bostadspolitiska inriktning. Vi säger att den enskildes rätt att i så stor utsträckning som möjligt bestämma över sitt eget boende måste garanteras. Det kräver att förutsättningar skall skapas för ett rikt utbud av småhus, bostadsrätter, hyreslägenheter och ägarlägenheter med olika planlösningar, olika rumsalternativ och olika standard.

Våra utgångspunkter är att bostadsmarknaden skall formas efter människornas behov. Politisk styrning – det visar historien alldeles entydigt – är inte möjlig när den enskilde bäst vet vad som i varje skede i livet passar denne.

Innebörden av denna insikt är att vi förordar att fyrpartiregeringens bostadspolitik skall fullföljas genom att subventionsavvecklingen fortsättes, genom att alla upplåtelseformer likabehandlas, genom att offentligt ägda s.k. allmännyttiga bostadsföretag avyttras, genom att äganderätten förstärks och genom att avregleringen fortgår.

Fru talman! Jag yrkar bifall till denna reservation.

I reservation nr 2 tar vi avstånd från utskottets skrivning angående regeringens sätt att inom sitt kansli handlägga de bostadspolitiska frågorna. Det är inte en fråga för utskottet.

I reservation nr 3, som rör bostadsbyggnadsbehovet, vänder vi oss mot majoritetens skrivning, som vi menar är en direkt fortsättning på den gamla politikerstyrda era som visat sig så omöjlig i praktiken. Utgångspunkten skall vara att hushållens önskemål i möjligaste mån skall styra. Vidare skall det finnas alternativ.

Sköter inte en fastighetsägare sin fastighet genom att efter hand reparera, bygga om eller tillföra erforderliga tillbyggnader så får denne finna sig i att de boende flyttar. Förbättrar han inte inomhusklimatet då så erfordras får han stå sitt eget kast när de boende väljer en bättre bostad. Enligt vår mening är det inte staten som genom subventioner skall styra sådana förbättringar, utan det är konkurrens och valfrihet som skall vara styrande.

I reservation nr 4 tar vi upp kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen. Jag har i detta anförande redan berört synpunkter på denna fråga.

Utöver de synpunkter som jag har lämnat vill jag i samband med denna reservation ta upp frågan om den kommunala borgen till egna bostadsbolag.

Genom en borgen tillerkändes de kommunala bostadsbolagen en lägre kreditkostnad och kunde således konkurrera ut privata alternativ. Detta var osunt och motverkade den mångfald som de boende enligt alla undersökningar efterfrågar. Detta var också osunt därför att borgensansvaret ersatte det riskkapitalengagemang som kreditgivarna i annat fall skulle ha krävt av bolagen. Till sist gav ju kommunal borgen guldkant åt institutets engagemang i kommunala bolag. Engagemangen blev helt riskfria för kreditgivarna och prövningen således mindre god. Haningeexemplet visar bl.a. på detta.

I reservation nr 5 berörs boendesegregationen. Jag vet att det ligger ett stort antal krafter bakom segregationen, och det går inte att finna en bostadspolitisk lösning för alla dessa. Men att den ideologiskt betingade satsningen på kommunägda hyresfastigheter bidragit till segregationen kan det knappast råda tvivel om. Inte minst den ensidighet i utbudet som vi moderater så ofta har varit kritiska emot, liksom den fysiska utformningen av boendemiljön, har bidragit till att öka segregationen.

Bostadsområden med en blandning av boendeformer och hustyper, med större eller mindre inslag av t.ex. egnahem eller bostadsrättslägenheter, har enligt vår mening visat betydligt lägre tendens till boendesegregation.

Ungdomars boende behandlas i reservation nr 6, där vi också talar för ett fritt utbud och ökade möjligheter för fritt val av bostad för unga människor.

I reservationerna nr 8 och 9 pekar vi på två bostadsfinansiella frågor. Bosparandet gör den enskilde stark vid val av bostad. Men bosparandet skulle också betydligt ha minskat de senaste årens kris, om det hade funnits i större omfattning än det hittills gjort. Vi moderater kräver därför att de erforderliga politiska besluten för ett bosparsystem snarast fattas.

Bostadssubventionssystemen har under lång tid bidragit till fördyringar och till snedvridning av konkurrensen. Fyrpartiregeringen bytte ut det äldre räntebidragssystemet mot ett nytt, som helt skulle slopa bostadssubventionerna för tillkommande hus fram till år 2000. I vår motion Bo231 föreslår vi förändringar i räntevillkoren även för de äldre subventionssystemen som innebär att avvecklingen också av dessa påskyndas.

Fru talman! Jag har berört huvuddragen i vår politik vad gäller bostadsförsörjningen. Vi moderater ser det som mycket angeläget att man nu överger den politikerstyrda och planekonomiskt styrda politiken till förmån för en politik som ger den enskilde medborgaren större frihet att välja.

Som en tilläggseffekt uppnår vi det mest effektiva sättet att utnyttja det kapital som det civila samhället satsar på boendet. Med andra ord sparar vi i statsbudgeten genom att låta den enskilde välja bostad.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 58 INGRID SKEPPSTEDT (c)

Fru talman! Boendet spelar en viktig roll i all mänsklig tillvaro, liksom bebyggelsen gör i landskapsbilden. Byggandet och boendet svarar för en betydande del av samhällsekonomin. Boendet har härigenom stor betydelse för människors välfärd och trygghet. Barns uppväxtmiljö avgörs till stor del av boendemiljön. Boendets utformning och bebyggelsestrukturen har också stor betydelse för möjligheterna till bättre och effektivare resursanvändning i kretsloppssamhället.

Alla människor behöver bra bostäder till rimliga priser. Centern ser bostaden som en del av välfärden. Välfärden skall fördelas rättvist, och den skall omfatta alla. Det förutsätter en sammanhållen bostadspolitik som utgår från en helhetssyn på människan och miljön och där de mänskliga välfärdsfaktorerna finns med.

Byggande och val av bostad skall utgå från de enskilda människornas behov av bostäder. Byggande och boende i en öppen marknad skall förenas med att samhället anger spelregler och har inflytande över bostadsociala frågor såsom tillgänglighet, hälsa, säkerhet och god miljö samt hushållning med naturresurserna. De regler som bestämmer förutsättningarna måste utformas så att verkan blir långsiktig och stabil.

Utgångspunkten skall vara att det är de boende själva som skall ges möjlighet att påverka sin boendemiljö. Det behövs en mångfald av olika bostäder och boendeformer. Människorna skall fritt kunna välja bostad och bostadsort, i fråga om såväl val av boendeform som var i landet man vill bo. Att äga sin bostad är också ett värde i sig.

För att nya bostäder skall vara tillgängliga också för hushåll med låga inkomster krävs ett statligt grundansvar för bostadsfinansieringen. Det behovsprövade stödet, bostadsbidraget, är ett bostadspolitiskt komplement för att garantera grundtrygghet i boendet.

Statens stöd skall utgå endast för normalbostad om högst 120 kvadratmeter. Kostnader därutöver får den enskilde själv helt svara för. Ur fördelningssynpunkt bör beskattning av boendet ske med försiktighet.

Det viktigaste för boendet är att det förs en ekonomisk politik som håller räntorna på en stabilt låg nivå. En avveckling av räntebidragen är inte möjlig i nuvarande ekonomiska läge, om inte skatter kan sänkas på ett sätt som kommer de boende till del. En ytterligare förutsättning är att räntebidragen kan ersättas av ett långsiktigt, målinriktat bosparande samt någon form av investeringsstöd vid byggtillfället.

Investerare kan då kalkylera långsiktigt. En gång givna subventionsförutsättningar kan inte i efterhand ändras. De långsiktiga bidragsåtagandena för staten försvinner. Samtidigt elimineras den kraftiga eftersläpning i kostnader för staten som räntebidragen medför.

Ett målinriktat bosparande bidrar också till att stärka samhällets stöd till bostadsfinansieringen. Stödet kan successivt göras förebyggande och minskar därmed behovet av subventioner i efterhand, t.ex. räntebidrag.

Centern anser att det är bråttom att ändra nu gällande system och hoppas att den bostadspolitiska utredning som just börjat arbeta snarast kommer med förslag.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga något om behovet av rättvisa boräntor, vilket också tas upp i en Centermotion. Hos flera bolåneinstitut föreligger långt framskridna planer på att införa differentierade räntesystem som skall gälla hela landet. I korthet innebär förändringen att det skall vara högre ränta om villan ligger i ett svårsålt område och lägre ränta i mer attraktiva lägen.

Om ett sådant system genomförs kommer det att ytterligare förstärka de centraliseringstendenser som finns i samhället. Det kommer att bli avsevärt dyrare att bo på landsbygden och på mindre orter ute i landet än i koncentrationsområdena.

Detta är en oacceptabel utveckling. Om hela Sverige skall leva måste bl.a. förutsättningarna för att ha en egen bostad vara någorlunda likvärdiga oavsett var man bor i landet.

Jag förutsätter att även detta kommer att belysas i den bostadspolitiska utredningen.

Fru talman! Jag har inget yrkande i anslutning till detta betänkande.

Anf. 59 ERLING BAGER (fp)

Fru talman! De flesta större och avgörande bostadspolitiska frågor avhandlas nu i den parlamentariska utredning som regeringen tillsatt. I

betänkandet hänvisar utskottsmajoriteten därför med viss logik till detta vid behandlingen av ett flertal motionsförslag. Dessa frågor skall ses över av den bostadspolitiska utredningen.

Jag skall här senare i mitt anförande kommentera några av dessa förslag. Allra först vill jag dock göra några allmänna kommentarer till bostadspolitiken.

Inom bostadspolitiken finns det några viktiga principer som jag tycker det är angeläget att arbeta för.

1. Alla skall ha tillgång till en bra bostad.
2. De boende skall ges möjlighet till ökat inflytande och större valfrihet.
3. Pressa kostnaderna för byggandet.
4. Tillämpa bruksvärdesprincipen vid hyressättning.

Den viktigaste åtgärden för att sänka bostadskostnaderna är att driva en politik som möjliggör att vi får så lågt ränteläge som möjligt. Då blir det också möjligt att bygga till lägre kostnad och att bo billigare.

Det blir också billigare för industrin att investera och därigenom få fart på hjulen och att på detta sätt bidra till att stärka sysselsättningen.

Under den förra regeringen kunde vi också konstatera att räntorna under lång tid gick att pressa neråt. Så sent som för litet mer än ett år sedan, i februari 1994, hade vi de lägsta räntorna på 20 år i landet. Sedan fick vi förra våren en tilltagande valdebatt med svårigheter till breda ekonomiska uppgörelser, och ränteläget började tyvärr att förvärras. Men det är helt klart nödvändigt att få till stånd en ekonomisk politik i vårt land som leder till fallande räntor igen.

En viktig del i en ekonomisk politik som leder till fallande räntor är att staten måste minska sina utgifter för att få balans i landets budget. Där finns bostadssubventionerna som en viktig del. En minskning av statsutgifterna kan bidra till lägre räntor, vilket i sin tur leder till lägre hyror.

Fru talman! Olika regeringar har under de senaste tio åren föreslagit besparingar på bostadssubventionerna. Vi har fått ett nytt bostadsfinansieringssystem.

I årets bostadsmotion från Folkpartiet föreslår vi att regeringen ges i uppdrag att återkomma med ett nytt förslag, som på sikt kan bidra till sanering i statsfinanserna. Vårt förslag tar sikte på åren 1996-1998. Det bör enligt vårt förslag ankomma på regeringen att utforma ett sådant förslag och återkomma till riksdagen. Som en konsekvens av detta föreslår Folkpartiet i sin motion samtidigt en höjning av bostadsbidragen. Detta återkommer jag till senare.

Fru talman! Det behövs också ett socialt ansvarstagande inom bostadspolitiken. Det kan beröra flera delar. Jag skall här ta upp några, först bostadssegregationen. De bostadsområden som framför allt byggdes under 1960-talet bildade i många fall stora opersonliga stadsdelar utanför våra större städer. Där finns brister i miljön, som dålig service, bristande underhåll av fastigheter och otrygga invånare. Invånarna i dessa områden har enligt utredningar generellt sett ofta lägre inkomster, kortare utbildning och sämre hälsa.

Besparingar som i andra områden inte påverkar verksamheten nämnvärt kan här få helt oacceptabla effekter. Många av dessa miljonprogrammets bostadsområden tycks ha kommit i en nedåtgående spiral med stor in- och utflyttning, många familjer med låga inkomster, stor andel socialbidragstagare och arbetslösa, stor andel också ensamstående med barn, samt invandrare som ännu inte hunnit etablera sig i det svenska samhället.

Fru talman! Det finns i debatten tendenser att sopa dessa problem under mattan, vilket jag tycker är mycket allvarligt. Bostadssegregationen måste i ökad utsträckning upp på den politiska dagordningen. Fastighetsägare i försummade bostadsområden måste ta ett större ansvar. Genom varsamma saneringar av fastigheter och närmiljön, i samförstånd med hyresgästerna, kan man åstadkomma en bättre och mer attraktiv boendemiljö, så att de hyresgäster som vill kan bo kvar i dessa områden. För att ett bostadsområde skall bli attraktivt är det viktigt med ett bra serviceutbud och närhet till arbetsplatserna. Därför bör man försöka uppmuntra etableringar av olika servicenäringar men också nya arbetsplatser i bostadsområdenas närhet där det finns dåligt serviceutbud.

När man projekterar nya bostadsområden är det självklart viktigt att man försöker blanda egnahem, bostads- och hyresrätter i olika storlekar. I befintliga bostadsområden går det ofta att genom förtätningar av bebyggelsen åstadkomma ett mer blandat boende.

Fru talman! När den bostadspolitiska utredningen även skall bereda frågan om bostadssegregation är det viktigt att utredningen kommer fram till förslag om åtgärder. Det är en av Folkpartiets ambitioner med utredningen.

Jag vill också kort kommentera bostadsbidragen, som kommer att behandlas i ett annat betänkande men där Folkpartiet inte har någon reservation utan delar majoritetens uppfattning. Till den bostadspolitiska sociala dimensionen hör ett system med bostadsbidrag. Särskilt nu i ett läge där bostadssubventionerna sänks har bostadsbidragen en viktig roll att fylla. Vi har från Folkpartiet i vårt budgetförslag reserverat medel för att en höjning av bostadsbidragen skall vara möjlig. Det är fråga om kommunicerande kärl. Å ena sidan minskar man på subventionerna, men för dem som har en sämre och svagare ekonomi måste man kunna skjuta till något annat.

Låt mig så ta upp bosparandet, som också behandlas i detta betänkande. Även här hänvisas det till den pågående utredningen. Låt mig understryka vikten av att vi i det här landet får fram ett bosparsystem. Nu när vi återigen har minskat räntebidragen och en del övriga bostadssubventioner och boendet fått bära mera av sina egna kostnader, är det viktigt att vi får fram ett bosparsystem. Det har Folkpartiet föreslagit i olika motioner under flera år. Nu kommer frågan upp i utredningen. Det är viktigt att utredningen kommer med förslag så att regeringen därefter kan lägga fram förslag till bosparsystem. Det har faktiskt riksdagen redan tidigare begärt.

Fru talman! Som det har framkommit av mitt anförande finns det ganska få reservationer från de flesta partier på grund av den pågående

parlamentariska utredningen. Jag skall nöja mig med att enbart yrka bifall till reservation 16 om att regeringen tar fram ett förslag om att på sikt minska på bostadssubventionerna.

Anf. 60 OWE HELLBERG (v)

Herr talman! Det här betänkandet innefattar en rad frågor inom bostadsförsörjningen. Jag hinner bara beröra några saker helt kort.

Bostadsbyggandet är otroligt lågt, kanske lägre än någon gång under detta sekel. Samtidigt har vi mer 4 miljoner bostäder, nästan en på varannan invånare. I landet finns ca 50 000 tomma lägenheter, men tyvärr inte där den nu begynnande bostadsbristen börjar visa sig.

Den statliga bostadspolitiken har lett till hög boendestandard, och man har mer eller mindre byggt bort bostadsbristen. Ibland har produktionstakten varit för hög med brister i kvalitetstänkande, slarv med byggprocessen och alltför liten miljöhänsyn.

Andra svagheter med den här politiken är att produktionskostnaderna har ökat nästan dubbelt så mycket som konsumentprisindex sedan 70-talet. Svag konkurrens, utnyttjande av frikostiga ändringar i regelsystemet samt en hög inflation har lett till att kostnaderna har skenat i väg.

Skattereformens genomförande gjorde boendet mycket dyrare. En genomsnittlig hyreshöjning på 30 % år 1992 blev resultatet av den. När nu räntan dessutom envist håller sig över 10-procentsnivån är läget svårt för nyproduktion.

Vänsterpartiet har ingen patentlösning men tycker naturligtvis att en fråga som skattereformens betydelse för boendekostnadsutvecklingen skall tas upp i den bostadspolitiska utredningen som nyss har tillsatts. Eller är det så att man inte får peta på den av prestigeskäl? Det passar dock bra att ta med den frågan, eftersom en utvärdering av skattereformen skall vara klar under 1995.

När det gäller problemet med boendesegregationen krävs en helhetssyn. I samband med budgetpropositionen sade Vänsterpartiet att vi förväntar oss att regeringen avsätter särskilda medel för att förbättra boendemiljön i miljonprogramsområdena, för att höja statusen, öka trivseln och ge områdena en miljöprofil. Det tycker vi är ett mycket bättre förslag än att satsa pengar på nyproduktion, som ger marginell effekt. Det enda tillskottet blir bostadsrätter i attraktiva lägen i storstäderna. Nu måste huvuduppgiften vara att rusta det vi har och miljöanpassa vårt boende.

När det gäller risken för obestånd i t.ex. bostadsrättsföreningar blir saken inte bättre av att man trappar ner räntesubventionerna i snabbare takt än vad som har planerats. Det är ett sätt att lura dem som köper bostadsrätter. Risken för konkurser, personliga tragedier och stora förluster för staten som är garant för topplånen blir ännu större. Om man tycker att kostnaderna för räntesubventionerna är för höga i nuläget, anser vi i alla fall att det är bättre att slå ut kostnaden på alla fastighetsägare än att ta av dem som har det kärvast för stunden. Därför delar vi regeringens syn i den här frågan.

Vänsterpartiet har endast reserverat sig på en punkt i betänkandet. Som Erling Bager sade nyss hänskjuts nämligen det mesta till den bostadspolitiska utredningen. Reservationen gäller kopplingen mellan räntesubventionen och det faktiska lånebelopp man erhåller.

Dagens system, där man i princip kan vänta hur länge som helst med att placera sitt bostadslån, ger möjlighet till spekulation i mån av kapital. Den smarte och penningstarke kan tjäna mycket om räntan sjunker. Boverket har beräknat att staten kan förlora mellan 1 och 1,5 miljarder under mandatperioden på den här spekulationsmöjligheten. Det tycker vi är onödigt i dessa besparingstider.

Vi vill dessutom gå längre än det förslag som i första delen sammanfaller med Boverkets tankar. Vi tycker inte att man skall kunna låna mera än vad det verkliga lånebehovet förutsätter. Den som kan bygga billigare eller som vill placera egna medel i sin fastighet skall naturligtvis inte få tillgodogöra sig skattemedel genom att få räntesubventioner för lån som de inte upptar. Staten inför mycket märkliga system endast för att underlätta hanteringen av den här typen av frågor.

För att man skall kunna få den här enkla kontrollen som vi vill införa måste det ske en koppling mellan subventionsräntan, den faktiska räntan och lånesumman. Det står i betänkandet att regeringen inom kort kommer att presentera ett förslag till lösning av det här problemet. Det står dock inte när det skall ske eller när det skall träda i kraft. Utformningen av förslaget är inte heller känd. Därför vidhåller jag vårt förslag till dess att jag får se en modell som skulle vara bättre.

För att förhindra obeståndssituationer i t.ex. bostadsrättsföreningar avser regeringen att i en kommande proposition föreslå att man skall få behålla subventionsräntan på det gamla lånebeloppet vid en uppgörelse mellan långivare och låntagare. Det är en åtgärd för att förhindra onödiga konkurser. Det kan vi acceptera. Vårt förslag gäller kommande nyproduktion. Därför yrkar jag bifall till reservationerna 17 och 18.

Anf. 61 PER LAGER (mp)

Herr talman! Det borde vara en självklarhet för alla att ha en bostad, ett hem. Men bara här i Stockholm finns i dag fler än 6 000 hemlösa. En stigande andel av dem är ungdomar. Det är helt oacceptabelt. Samtidigt finns det lediga lägenheter som ingen vill bo i eller som ingen har råd att bo i. I vissa fall kommer de att rivas, eftersom de annars förblir tomma.

Vart har den långsiktiga och sociala bostadspolitiken tagit vägen – den som kräver solidaritet och måste kosta? Varför har vi inte kunnat lösa problemen med de felplacerade, de felbyggda, de sjuka och de alldeles för dyra husen? Hur långt skall det gå innan vi lyckas komma överens om en bostadspolitik som klarar konjunktursvängningarna och som folk förlitar sig på? Kanske det är dags nu. Den nya bostadspolitiska utredningen har just inlett sitt arbete.

Förhoppningsvis skall den finna någon för alla acceptabel väg ut ur subventions- och räntelabyrinten. Jag är en av ledamöterna och måste självfallet tro att utredningen kan utveckla förslag som inte bara skapar stabilitet och långsiktighet i finansieringen utan också kan visa på vet-

tiga riktlinjer för hur framtidens ekologiska, friska bostadsbyggande skall gå till med brukarinflytande vad gäller placering och utformning, med rena material och sunda byggmetoder och med alternativa och effektiva förnyelsebara energikällor. Inte minst bör satsningar göras på den sociala och estetiska sidan av boendet – det vi kan kalla för trivsel och skönhetsvärden.

Miljöpartiet tror på en finansieringsform som bygger på människors eget bosparande med låg eller ingen ränta och som har befriats från den övriga marknadens räntefluktuationer. Vi ser här både den svenska JAK-banken med avknoppningar i andra nya varianter här hemma och de tyska bosparkassorna som goda exempel som det är angeläget att utveckla vidare. Men det är också viktigt att vi inte någonstans på vägen förlorar en solidarisk inställning och att vi inte på grund av våra usla statsfinanser tillåter ett segregerat två tredjedelssamhälle att utvecklas och permanentas bl.a. till följd av bostadspolitiken.

De som inte är tillräckligt starka, som inte kan ta för sig och som saknar arbete eller på annat sätt är "utdefinierade" i vårt samhälle hamnar i de sämsta bostadsområdena. Det är de bostadsområden som allmännyttan inte har lyckats sälja ut i sin kamp för att överleva, dvs. de områden, kvarter och bostadshus som betingar de lägsta värdena på marknaden och som blir kvar. Vi har ett gemensamt ansvar för att detta inte sker. Ett solidariskt samhälle med en social bostadspolitik tillåter inte detta. Boendesegregationen drabbar särskilt våra invandrare.

Miljöpartiet har i en av sina motioner givit förslag på åtgärder såsom att öka boendeinflytandet, blanda olika hustyper och upplåtelseformer, flytta olika högstatusutbildningar till invandrartäta områden och skärpa åtgärderna mot hyresvärdar som diskriminerar invandrare. En bra satsning är de 125 miljoner som regeringen i årets budget lägger på områden med stor andel invandrare. Men det behövs förstås mycket mera än bara pengar.

Ett annat ansvar har vi för att människor inte skall tvingas lämna sina hyresrätter för att ägaren beslutar sig för att renovera, rusta upp eller på annat sätt orsaka en hyreshöjning som den boende inte klarar av. I det här betänkandet har utskottet kunnat gå förbi de svåra frågorna med hänvisning till den tillsatta bostadsutredningen.

De flesta motioner lämnas därhän med anledning av utredningen, men förmodas ändå där bli diskuterade och fungera som underlag i det fortsatta arbetet.

Det finns två frågor som vi i Miljöpartiet särskilt vill framhålla utöver det jag redan har nämnt. Det ena är en mera genomgripande handikappanpassning av vårt samhälle, vilket bl.a. innebär att vi erbjuder de handikappade boendealternativ som svarar mot just deras behov. Det kan gälla vårdhem, gruppboende och särskilda ensamlägenheter. Det kan också gälla åtgärder som förbättrar tillgängligheten eller på annat sätt ger förutsättningar för ett självständigt liv. Vi vet att detta i första hand är kommunernas ansvar, men på grund av att behoven inte har kunnat tillgodoses i rimlig utsträckning i många kommuner har vi funnit anledning att till utskottets betänkande foga ett särskilt yttrande.

Den andra frågan handlar om att ungdomar i dagens Sverige har mycket svårt att finna en bostad som de har råd med. Många äldre, billigare och mindre lägenheter som det tidigare har varit vanligt att ungdomar har kunnat hyra har rivits. Det borde inte vara svårt att vid nyproduktion och även vid ombyggnation satsa mera på små bostäder – t.ex. ett rum med kokvrå, utförda i hälso- och miljöriktiga material, med enkla och snåla köks- och toalettutrustningar, inga onödiga inredningsdetaljer, med självdrag och vanliga öppningsbara fönster, med trappor utanpå m.m. Givetvis skall uppvärmning och tappvarmvatten kopplas till förnyelsebara energikällor. Alternativa toalettlösningar, källsortering och komposteringsmöjligheter finns med på längre sikt för att kunna ge en betydande miljö- och hälsovinst, dvs. en samhällsekonomisk vinst.

Att det går att bygga mindre, men ändå trivsamt och framför allt mycket billigare har man visat bl.a. i Borlänge. Observera att dessa lägenheter, som i första hand är avsedda för ungdomar, givetvis kan nyttjas och bebos av vem som helst.

Att bygga enkelt är inte detsamma som att bygga sämre, snarare tvärtom. Att bygga ekologiskt riktigt men snålt utan extravaganser innebär en ren miljö och en bostadsstandard som handlar mer om verklig kvalitet än om tomma ytor och onödiga inredningsdetaljer.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation 7.

Anf. 62 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! En bra bostad och en god närmiljö är av grundläggande betydelse för många, kanske alla, människor. Alla skall därför ha rätt till en bra bostad till en rimlig kostnad. Målet måste vara att göra det möjligt för människor att få en bostad i närheten av sin arbetsplats. En utveckling som leder till att fler bor och arbetar i samma område är önskvärd och gör att knytningarna till det lilla samhället blir starkare. Det medför att medborgarna blir mer delaktiga i den lokala utvecklingen.

Boendemiljön måste utformas så att naturliga sociala enheter skapas som bryter isolering, stimulerar till aktivitet och gemenskap och ger möjligheter till vila och rekreation. Ett boendeområde bör ha en varierande bostads- och befolkningssammansättning, så att den mänskliga kontakten mellan generationer, olika nationaliteter och yrkesgrupper blir naturlig och självklar. Därigenom motverkas uppkomsten av segregerade bostadsområden.

Bostadspolitiken skall också präglas av en ekologisk grundsyn, en helhetssyn på människan och miljön, byggd på respekten för livet. En materialanvändning enligt kretsloppsprincipen måste bli vägledande när det gäller fastläggandet av en bostadspolitik på lång sikt. Den teknik som i dag finns för ekologiskt byggande bör i största möjliga utsträckning överföras till all planering och allt byggande. Utvecklingsarbete, experiment- och försöksverksamhet måste aktivt stödjas. Bostadspolitiken måste också vägledas av internationell solidaritet och inte subventionera och uppmuntra lyxboende.

En investering i boendet är något av det allra viktigaste som människor ställs inför i livet. För att de skall kunna klara av det till ett rimligt pris måste någon form av bosparande snarast införas.

Med dagens räntenivåer på bostadskrediter är bostadsbyggande på renodlat marknadsekonomiska principer med få undantag utesluten. Det finns på vissa orter attraktiva lägen där det alltid går att finna avsättning för nybyggda lägenheter oavsett kostnadsnivån. Men orterna är få, och de attraktiva lägena är begränsade. I flertalet orter i vårt land ligger dagens produktionskostnader långt från den betalningsvilja som kan avläsas på marknaden. Därtill är det naturligt, mot bakgrund av det bekymmersamma statsfinansiella läget, att statsmakterna eftersträvar en bostadsfinansiering med minsta möjliga ekonomiska engagemang från statens sida.

Att lösa dessa problem med ett omfattande bosparande är lovvärt och nödvändigt men naturligtvis inte tillräckligt. En ekonomisk politik måste föras som snarast pressar ner räntan till rimligare nivåer. Bosparandet blir först och främst en åtgärd på sikt. I det korta perspektivet löser det inga stora problem. Uppbyggnadstiden blir med nödvändighet lång. Därför brådskar det med ett beslut om bosparande. Det är olyckligt att vi inte kan komma till skott innan den bostadspolitiska utredningen har sagt sitt. Förslag och idéer finns redan framtagna sedan tidigare.

Bosparandet ger dessutom en ofta förbisedd jämlikhets- och demokratiseringseffekt. Det ger många fler människor en faktisk konkurrensförmåga på bostadsmarknaden.

Minskade räntesubventioner kan medföra en höjning av boendekostnaderna som för vissa grupper kan vara oacceptabel ur bostadssocial synvinkel. Det är viktigt att dessa människor kan kompenseras genom bostadsbidragen, inte minst barnfamiljerna. Ur fördelningspolitisk synvinkel är inkomstprövade bostadsbidrag den klart bästa formen när det gäller att stödja boendet. I takt med att de statliga räntesubventionerna avvecklas kommer bostadsbidragen att få en ökad betydelse.

Herr talman! Vi har från kristdemokraternas sida i några motioner pekat på saker som har med boendet att göra och som vi tycker är viktiga. Bl.a. har vi pekat på möjligheten med fastighetsanknutna fastighetsfonder. Av tidsskäl vill jag inte gå in på detaljer just nu. Vi har pekat på en kommunal fastighetsavgift. Kanske borde den statliga fastighetsskatten på sikt föras över till kommunerna, där man har de verkliga kostnaderna för boendet och fastigheterna. Vi har också sagt nej till höjningen av fastighetsskatten. Motiveringen är att vi har en ny fastighetstaxering, en rullande sådan, som kommer att lägga stora bördor på boendet under de närmaste åren.

I stort sett samtliga motioner avstyrks med motiveringen att den pågående bostadspolitiska utredningen skall titta på frågorna. Det innebär att vi även från kristdemokraternas sida kommer att vara med och bidra. Vi återkommer således i den utredningen med de idéer och tankar som vi också har haft i våra motioner.

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att de regler som i framtiden skall styra boendet blir så hållbara och stabila att de olika aktörer som

påverkas av boendets villkor vet att de kommer att bestå under en längre tid och att de därmed kan känna sig trygga i sitt byggande och boende.

Därmed, herr talman, har jag inte några yrkanden i dag.

Anf. 63 LENNART NILSSON (s)

Herr talman! Åren 1992, 1993 och 1994 har vi i den här kammaren diskuterat bostadspolitiken utan någon minister. Därför är det glädjande för mig att hälsa bostadsministern välkommen till kammaren för att delta i den här debatten. Det speglar litet av den syn som Socialdemokraterna har på bostadspolitiken. Den är ett viktigt instrument när det gäller sådant som vi människor är beroende av, nämligen boendet.

Jag vill framföra detta, eftersom ett av problemen när vi skulle diskutera bostadspolitiken tidigare var att vi inte hade någon att debattera med från regeringskansliet.

Herr talman! Annars vill jag påstå att de inlägg som har förts fram i riksdagens talarstol pekar på att vi tillsammans kan hitta breda lösningar för en gemensam bostadspolitik som inte innebär den ryckighet som vi har upplevt under ett antal år. Egentligen instämmer alla intressenter i att vi måste hitta breda gemensamma lösningar, detta för att vi skall uppfattas som trovärdiga, för att besluten skall bli långsiktiga och man skall veta villkoren när man går in i olika boendeformer.

Det är naturligtvis nödvändigt att vi kan samla oss. Jag vill inte skylla på någon. Jag har suttit i riksdagen i 18 år. Under 9 år har det varit olika former av borgerliga regeringar. Under 9 år har det varit socialdemokratiska regeringar. Vi delar naturligtvis ansvaret. Därför är det förvånande att moderaterna, Stig Grauers, har en historieskrivning som inte stämmer överens med den verklighet som jag har upplevt under dessa år.

Moderaterna ställer sig utanför den diskussion som vi andra försöker föra om att vi skall samla oss till breda lösningar. Det beklagar jag.

När jag lyssnar på mina meddebattörer kan jag konstatera att man anser att staten i varje fall har en roll i bostadspolitiken. Moderaterna tycker att man inte skall bry sig om. Erling Bager räknade upp fyra punkter. Jag kan instämma i dem. Det handlar om att vi skall ha en bra bostad och ett inflytande, om att vi skall pressa kostnader och om bruksvärdesprincipen.

Mycket av det som Stig Grauers tar upp beror på den politik som hans regeringskamrater förde under den förra mandatperioden. Jag minns när biträdande finansministern var ute och läxade upp bostadskooperationen och sade att man fick skylla sig själv, eftersom man hade byggt för dyrt. Faktum var att man med politiska beslut förändrade villkoren för många bostadsrättsföreningar. Det ledde sedan fram till svårigheter.

Ulf Björklund nämner fastighetsskattens höjning från 1,5 till 1,7 %. Det handlar inte om att vi vill höja skatterna bara för att jäklas med folk. Vi såg till att man inte genomförde de minskningar av räntesubventionerna som var beslutade. Vi sade nämligen att inte enbart de som finns inom det statliga subventionssystemet skall bära dessa kostnader

utan att alla bör vara med. Jag tror att det är viktigt att peka på att det är därför fastighetsskatten höjs från 1,5 till 1,7 %. På så sätt räddas många av de unga familjer som bor i de senaste årgångarna.

Jag delar naturligtvis den uppfattning som har förts fram av Ingrid Skeppstedt, Erling Bager, Owe Hellberg, Per Lager och Ulf Björklund och som innebär att vi förhoppningsvis kan hitta hållbara system och regler för en framtida bostadspolitik. Jag måste ändå fortsättningsvis kommentera litet av moderaternas inlägg.

De kommunala bostadsföretagen bär naturligtvis inte ansvaret för segregationen. Vad skulle egentligen Stig Grauers vilja ge för råd till en ung människa i den här situationen? Man pratar om valfrihet i boendet och att de boende skall vara med och bestämma mer själva, men hur blir det med valfriheten om det helt plötsligt inte längre kommer att finnas några subventioner till nyproduktionen, om det blir fråga om en omfördelning mellan årgångar eller vad det nu blir? Vad skulle det vara för valfrihet för en undersköterska, ett sjukvårdsbiträde eller en lågavlönad familj i Stig Grauers hemkommun Partille som vill efterfråga en ny bostad? Det går inte. Tvärtom skulle detta naturligtvis innebära en stor segregation, om man inte hittar ett system som i alla fall gör det möjligt att omfördela kostnader över tiden.

För några veckor sedan besökte bostadsutskottets s-grupp Malmö – detta berättar jag apropå att Moderaterna inte tycker om de kommunala bostadsföretagen utan vill göra sig av med dem. Vi besökte bl.a. Malmö kommunala bostadsföretag, och vi fick se vilka åtgärder man där vidtar för att på många fina och lovvärda sätt försöka ta sig an stadsdelen Rosengård och förändra den bild av stadsdelen som är spridd över landet. På andra sidan gatan fanns en privat fastighetsägare som hade ägnat sig åt utsugning av hyror och skaffat pengar från kommunen för att kunna spekulera i affärerna, och sedan gick man i konkurs.

Det finns i verkligheten, Stig Grauers, naturligtvis både goda och dåliga kommunala bostadsföretag, och det finns goda och dåliga privata bostadsföretag. Jag vill ändå hävda att de flesta av de kommunala bostadsföretagen sköts på ett väldigt bra sätt. Sedan handlar det naturligtvis om hur de som bor i de här bostäderna i framtiden skall kunna få ett ökat inflytande, vilket Erling Bager var inne på. Det kanske t.o.m. kommer att handla om att de boende får del av ägandet i de här företagen. Vi får se vad Bostadsutredningen kommer fram till.

En annan myt som Moderaterna ägnar sig åt är att de socialdemokrater som finns i regering och riksdag politiskt vill styra över människors huvud, skapa regler och krångla till det. Jag vill från riksdagens talarstol hävda att vår uppgift, oavsett om vi sitter i regering eller riksdag eller i Bostadsutredningen, är att försöka skapa så enkla regler som över huvud taget är möjligt – jag utgår från att detta också är en av Bostadsutredningens uppgifter. Vi vill inte detaljstyra mer än vad som kanske är nödvändigt för att se till att det finns möjligheter till en bra handikappanpassning, något som Per Lager var inne på, och att man skall kunna bo på ett någorlunda drägligt sätt. Vi har avskräckande exempel på hur s.k. avreglering har gett upphov till mycket dåliga bo-

städer. Men vi skall som sagt inte ha mer regler än vad som är nödvändigt för att vi skall få en bra funktion på boendet.

Jag skall inte ge mig in i den bostadspolitiska debatten, eftersom jag utgår från att bostadsministern kommer att hålla ett anförande om regeringens syn på de frågorna. Efter de inlägg som har varit vill jag ändå konstatera att jag tror att det finns goda förutsättningar för att vi i framtiden skall få en hållbar bostadspolitik som gynnar människorna. Dessa har nämligen lidit av den ryckighet som har präglat bostadspolitiken under senare år.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 64 STIG GRAUERS (m) replik

Herr talman! Lennart Nilsson är kritisk mot mitt anförande, mot att jag sade att det finns en historia som förskräcker när det gäller socialdemokratisk politik. Jag förstår i och för sig inte hur Lennart Nilsson kan säga att denna historieskrivning var felaktig och att de miljöer som trots stora satsningar har uppstått inte är förskräckliga.

Sedan säger han mycket riktigt att den historiska utvecklingen har präglats av en ryckighet i bostadspolitiken. Ja, det är just denna ryckighet som vi vill ha bort. Det är just denna ryckighet, resultatet av en politik som har varit ryckig, som vi vill ha undan.

Lennart Nilsson frågar mig vad jag säger till en undersköterska i min hemkommun som vill ha en billig och bra bostad. Jag säger att vi här i landet har ett bosparsystem som möjliggör för henne att bli stark i sitt val ute på bostadsmarknaden, som ger henne och hennes familj just det boende som passar dem och som de efterfrågar.

Det går inte att, som Lennart Nilsson gör, dra sig ur historien. Den är präglad av socialism och socialdemokratiskt tänkande, och det har drabbat många människor. Bostadssegregationen är ett problem, och endast mångfald i boendet kan häva dessa problem. Det är denna mångfald som vi moderater arbetar för.

Anf. 65 LENNART NILSSON (s) replik

Herr talman! Egentligen skulle man kanske prata om framtiden när det gäller bostadspolitiken. Den framtid som Stig Grauers skisserar innebär att segregationen kommer att öka. Moderaternas inställning till bostadspolitik är nämligen att det inte skall finnas någon bostadspolitik.

Stig Grauers talar om historien. Jag vill då hävda att jag egentligen är ganska stolt över den bostadspolitik som generationer av socialdemokrater sedan Alva och Gunnar Myrdals tid har bedrivit i vårt land och som har lett fram till att bostäderna i vårt land är bland världens bästa. Det är bra bostäder.

Ett av problemen nu är att det är för dyrt. Kostnaderna i nyproduktionen är för höga, räntorna är för höga, osv. Det är naturligtvis ett bekymmer. Men det problemet löser man inte med den politik som Moderaterna försöker bedriva. Jag är medveten om att samhällets, statens satsningar på det här området kommer att minska i framtiden. Jag utgår från att vi inte har råd att subventionera boendet i den utsträckning vi har gjort tidigare. Men då handlar det om att hitta system

som gör det möjligt med omfördelningar över tiden och annat. Det viktiga när man pratar om bostadspolitik är att man måste ha en sådan politik för att kunna åstadkomma saker och ting.

Också vi tycker att bosparandet är väldigt viktigt. Jag utgår från att man i utredningen kommer att hitta ett system som inte enbart är på Moderaternas villkor utan att man kommer att ta fram en bred lösning som företrädare från många olika partier kommer att kunna ställa sig bakom.

Anf. 66 STIG GRAUERS (m) replik

Herr talman! Jag lyckönskar Lennart Nilsson beträffande bosparandet. Kan man hitta ett system som är på de boendes villkor har man kommit långt, och då har man förvisso också lyckats hitta ett system som vi moderater kan ställa oss bakom.

Lennart Nilsson säger att det är framtiden vi skall tala om. Det tycker vi också. Men vi har nu en historia att utgå från, och vi kan då definiera svagheterna i den historiska bostadspolitiken och sedan utforma ett bättre program, såsom det vi framlägger. Vi menar då att det är rimligt att fokusera framtidsdiskussionen kring alternativen. Lennart Nilsson och hans parti väljer i stället att återgå till det gamla planekonomiska, bostadsfilosofiska programmet. Vi menar att de problem vi har haft i så fall sannolikt kommer att bestå.

Historiskt, säger Lennart Nilsson, har det gått bra. Det är bara det, säger han, att det blev för dyrt. Kan man verkligen säga att ett bostadspolitiskt system har gått bra om det har blivit för dyrt? I detta "att det har blivit för dyrt" ligger ju att människor inte har råd att bo, och det första kravet i en demokrati är väl att alla skall ha råd att bo i bra och lämpliga bostäder.

Anf. 67 LENNART NILSSON (s) replik

Herr talman! Jag tillhör dem som aldrig har trott på en planekonomi, även om nu Stig Grauers påstår att jag är något slags företrädare för ett planekonomiskt system. Jag har varit socialdemokrat sedan tonåren och aldrig trott på någon planekonomi.

Det blir en ganska märklig diskussion om man utgår från att vi vill gå tillbaka till något som har varit. Vi har sagt att det är möjligt att vi gjorde ett misstag när vi den gången gjorde upp med Vänsterpartiet om de s.k. räntelånen, som aldrig blev till. Men så kom ju Danellsystemet, som kanske skulle ha fungerat om räntan hade varit väldigt låg. I teorin kan ju allting fungera, men i praktiken blir det annorlunda.

Stig Grauers föreslår att man avvecklar allting fram till år 2000. Om man tog bort de regler som gäller för nyproduktionen i dag, att man får 52 % av bidragsunderlaget i subventioner första året, skulle en hyreslägenhet byggd i dag kosta åtskilliga tusentals kronor mer, och då skulle ett vårdbiträde som bor där inte ha några pengar över att sätta in på bosparande, som Stig Grauers föreslår.

Anf. 68 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! När jag i höstas fick ansvaret för bostadsfrågorna insåg jag att det inte var någon lätt uppgift.

Bostadsbyggandet var rekordlågt. Nästan var tredje byggnadsarbetare gick arbetslös. Den allmänna ekonomin och den förra regeringens regeländringar ökade boendekostnaderna. Antalet konkurser bland bostadsrättsföreningar hade stigit dramatiskt. Under tre år hade det inte funnits något samlat ansvar i regeringen för bostadsfrågorna.

Det märktes på många sätt. Inte minst framkom det i den uppskattning som många företag och organisationer visade över att det nu åtminstone fanns någon att tala med, även om denna någon inte alltid gjorde som man ville.

Regeringens bostadspolitik präglas av tre ledord: ansvarskänsla, samförståndsanda och framtidstro. Jag skulle, herr talman, här vilja utveckla något vad jag menar med detta.

Bostadslåneinstitutens sammanlagda utlåning är nästan 1 000 miljarder. Ungefär hälften av detta belopp utgörs av lån för vilka låntagaren erhåller statliga räntebidrag. En mycket stor del av dessa låntagare är helt beroende av räntebidragen för att kunna fullgöra sina förpliktelser mot kreditgivarna. Det är mot denna bakgrund synnerligen angeläget att noga överväga vilka förändringar man gör i regelsystemet.

Inte nog med att ändringar kan uppfattas som att staten sviker löften – de kan dessutom på ett avgörande sätt störa viktiga funktioner i samhällsekonomin. En ansvarsfull bostadspolitik kräver oerhörd försiktighet när det gäller förändringar i det gällande regelverket.

Det är därför med glädje som jag kan konstatera att bostadssektorn, med ett undantag, kunnat undantas från besparingar i de tre ekonomiskpolitiska dokument som regeringen under det senaste halvåret lagt på riksdagens bord. Vi har dessutom kunnat föreslå att den förra regeringens extra besparingar i räntebidragen fördelas mera rättvist. Dessutom har vi kunnat föreslå en viss mindre lindring i den årliga upptrappningen av den garanterade räntan och en förskjutning av upptrappningen i Danellsystemet.

En ytterligare lindring ges i form av att avdragsrätten för räntor bibehålls på 30 %. Det innebär 3 000 kr lägre skatt jämfört med den förra regeringens förslag för den som har ett lån på en halv miljon.

Detta hindrar inte att många hushåll har allvarliga ekonomiska problem. Det mest akuta problemet hittills har varit bostadsrättsföreningarna. Under förra året gick 90 bostadsrättsföreningar i konkurs.

Eftersom alla inblandade egentligen förlorar på en konkurs finns det ett starkt samhällsintresse av en fungerande rekonstruktionsverksamhet. Det är därför glädjande att antalet rekonstruerade föreningar nu uppgår till nästan 300.

Regeringen har nu lagt fram förslag som innebär ökade möjligheter till rekonstruktion av föreningar och företag som har statlig kreditgaranti. Som bekant kräver reglerna annars att panten skall realiseras innan utbetalning av garantiersättning kan ske. En tanke med denna konstruktion var säkert att hålla nere kreditförlusten och därmed statens utgifter. I rådande läge fungerar dock reglerna så att de tvingar fram

konkurs. De samlade förluster som skall täckas av statliga garantier uppgick i mars till drygt 1 miljard, varav cirka en tredjedel redan betalats ut.

Med syfte dels att minska statens kostnader, dels att underlätta rekonstruktioner ändras nu reglerna så att Bostadskreditnämnden kan betala ut ersättning även vid rekonstruktioner. Bostadsrättsföreningar i trångmål får därmed ökade chanser att leva vidare – detta under förutsättning att riksdagen bifaller regeringens förslag.

Räntebidragen är numera frikopplade från den faktiska finansieringen i alla årgångar och upplåtelseformer utom bostadsrättsföreningar av 1992 års årgång. Jag utgår från att den förra regeringen inte hade något särskilt mot just dessa föreningar, utan att det handlar om att man i samband med de olika beslut som fattades helt enkelt missade dem. Detta fel rättas nu till, och faktum är att det har stor betydelse för möjligheterna att rekonstruera bostadsrättsföreningar i denna ekonomiskt känsliga årgång.

Bostadsrättsföreningens medlemmar är beredda till uppoffringar om de får behålla sina hus och sitt självbestämmande. Att få dem att kämpa vidare handlar ofta lika mycket om psykologi som om kronor och ören. Det handlar om att återskapa framtidstro. Det som nu sker i rekonstruktionsarbetet och de åtgärder som regeringen föreslår bör innebära att det glesnar i de mörka moln som hopat sig över bostadsrätten.

Herr talman! Byggsektorn genomgår en svår kris. Utslagningen av byggföretag är omfattande, och arbetslösheten är mycket hög. Detta drabbar också slutligen i en eller annan form de boende.

Tron på framtiden har försvagats.

Dagarna före jul antog riksdagen det socialdemokratiska investeringspaketet om tillsammans 4,7 miljarder i stimulansbidrag. Det är bidrag som nu som bäst håller på att omsättas i arbetstillfällen. Generellt sett har de sökta bidragsbeloppen uppgått till två till tre gånger mer än anslaget. Trots allt finns det således en påtaglig investeringsvilja i landet. När det gäller ROT-stödet för bostäder kan konstateras att det i mitten på april fanns ansökningar för fastigheter motsvarande 114 000 lägenheter i flerbostadshus. Bidragsansökningar från de egna hemmen kommer in först i efterhand. Om utvecklingen fortsätter kan över 300 000 bostäder komma att åtgärdas med stöd av programmet.

I samarbete med Miljöpartiet och Centerpartiet utvidgar vi nu stimulanserna av byggsektorn.

Det finns starka belägg för ett samband mellan brister i inomhusklimatet och den ökande andelen barn med allergi- och överkänslighetsbesvär. Under Allergiåret 1995 inleds därför ett omfattande program för förbättring av inomhusklimatet. Stödet är främst riktat till lokaler där barn och ungdom vistas, men också åtgärder i bostäder kan få stöd. Det här gäller 1,8 miljarder, men vi har i samråd med Miljöpartiet utformat programmet så att stöd utgår även till annan verksamhet som är motiverad av miljö- och hälsoskäl, bl.a. installation av ackumulatortankar vid vedeldning, solvärmeanläggningar i bostadshus och försök med kretsloppsanpassat byggande.

Bostadsförsörjningen

Nyproduktionen av bostäder ligger på en rekordlåg nivå. Förra året startades 12 000 lägenheter. Boverket bedömer i sin senaste prognos att igångsättningen i år blir samma eller något bättre.

Även om vi fortfarande har en hög vakansnivå i landet som helhet börjar tecken på bostadsbrist märkas på en del håll. Orter som bedöms få en stark befolkningstillväxt har redan i dag mycket låga vakanstal.

Samtidigt skall man komma ihåg att de bostäder som startas i år blir färdiga för inflyttning om två till tre år. Omvänt gäller givetvis att det tillskott av nya bostäder som skall finnas 1997 måste startas senast i år. Det är alltså inte för dagens efterfrågan utan för morgondagens vi bygger.

Det finns således både sysselsättnings- och bostadsförsörjningsskäl att stimulera till en tidigareläggning av viss nyproduktion. Den uppfattningen delar vi med Centern, och vi har därför anvisat 2 miljarder till stöd. Beloppet är beräknat efter en volym på 29 000 igångsatta lägenheter under den period som bidraget utgår. På helårsbasis innebär det en fördubbling jämfört med förra året.

Byggstimulanserna i den arbetsmarknadspolitiska propositionen innebär en sysselsättningsökning i storleksordningen 20 000 årsarbeten. Byggnadsarbetareförbundet räknar med en halvering av byggarbetslösheten. Det innebär att arbetslösheten bland byggnadsarbetare börjar närma sig de tal som gäller för andra grupper.

Samtidigt bör det betonas att branschens överlevnad på sikt inte är en bidragsfråga. Det handlar om att bli ännu mer effektiv, att jaga kostnader i alla led och att skaffa sig kunskap om vilka egenskaper i bostaden som konsumenten värdesätter och är beredd att betala för.

I en ännu opublicerad studie från Institutet för bostadsforskning redogörs för olika komponenters inverkan på utvecklingen av de reala byggkostnaderna från 1968 t.o.m. 1991. Sett över hela perioden har effektivitetsutvecklingen varit negativ. Den har inte inneburit lägre utan högre kostnader. Visserligen har produktiviteten tidvis medfört sänkta kostnader under perioden, men det skedde under 70-talet eller i samband med lågkonjunkturer. Under de senaste åren har byggkostnaderna sjunkit något i reala termer. Det som alla oroar sig för är att stigande materialkostnader nu skall äta upp det utrymme som vunnits.

Boendekostnader handlar inte bara om byggkostnader och bidrag. Det handlar också i hög grad om finansieringsvillkoren. I en särskild proposition lägger regeringen nu fram förslag om en marknadsanpassning av de gamla bostadslånen. Det innebär att staten befrias från rollen att refinansiera bostadslån. Samtidigt får låntagarna fördelen av att själva kunna bestämma räntebindningstider.

Förslaget innebär ytterligare ett steg i att marknadsanpassa bostadsfinansiering. Nu väntar vi bara på att marknaden skall marknadsanpassa sig eller, annorlunda uttryckt, att vi skall få se mer av produktinnovation och kundinriktning hos bostadslåneinstituten. Hittills har det varit rätt klent med detta.

Jag möter, på de flesta håll, stor förståelse för att statens kostnader för bostadspolitiken inte kan fortsätta att öka utan tvärtom måste mins-

ka. Bostadsföretagen är helt inställda på detta. Vad de önskar sig är inte mera bidrag utan förutsägbara och stabila villkor.

Om detta skall åstadkommas krävs en bred politisk enighet kring de bostadspolitiska huvudprinciperna. Jag delar Lennart Nilssons uppfattning att det har varit en betydande samstämmighet, med något undantag, i kammaren under den här bostadspolitiska debatten. Det är mot den bakgrunden som vi nu har tillsatt en parlamentarisk bostadspolitisk utredning, som bl.a. har till uppgift att belysa hur staten i framtiden skall stödja boendet och analysera behovet av ett lagstöd för kommunernas viktiga roll i bostadsförsörjningen.

En socialt medveten bostadspolitik måste bygga på ansvarskänsla och varsamhet när det gäller de villkor som enskilda byggt sin tillvaro på och som rör fundamentala funktioner i vårt samhälle. Den måste återskapa en framtidstro både bland boende och bland byggare. Den måste skapa långsiktigt hållbara villkor genom brett politiskt samförstånd. Det är detta den socialdemokratiska regeringen vill uppnå!

Med de orden, herr talman, ber jag att få tacka för ordet.

Anf. 69 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! Med tanke på läget med en bostadspolitik utan bostadsminister vill jag säga att jag också tycker att en bostadsminister och kopplingen mellan regering och riksdag är viktig.

Med anledning av att bostadsministern är här skulle jag vilja passa på att ställa två frågor.

Den första gäller möjligheten till spekulation när det gäller räntesubventionsräntan vid nyproduktion. Boverket gjorde tidigt i höstas regeringen uppmärksam på det här problemet. Jag undrar då varför det har tagit regeringen så lång tid att fundera över den här saken. Vilken är den eventuella lösning som man tänker komma fram till? När kommer den i så fall att träda i kraft?

Den andra frågan gäller skattereformen. Bevisligen påverkar skattereformen i hög grad både produktionskostnader och boendekostnader. 1990 tillsattes en utvärderingsgrupp, som skulle vara färdig med effekterna av skattereformen 1995. Har ministern tagit del av den utvärderingen när det gäller boendet? Det skulle vara trevligt om det fanns möjlighet för den bostadspolitiska utredningen att ta del av de synpunkterna och diskutera dem.

Anf. 70 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Bägge de frågeställningar som Hellberg tar upp kommer att belysas av den bostadspolitiska utredningen. Jag vill inte genom några uttalanden i dag föregripa den öppna diskussion som jag hoppas kommer i alla bostadspolitiska frågor i utredningen.

Anf. 71 ERLING BAGER (fp)

Herr talman! Jag tycker att företrädare för Socialdemokraterna vid dagens debatt har haft en öppen attityd och visat en vilja till samförstånd. Lennart Nilsson nämnde tidigare att han kunde stödja de punkter som jag tog upp som viktiga i bostadspolitiken, bl.a. att de boende skall

Bostadsförsörjningen

ges möjlighet till ökat inflytande och större valfrihet. Jag vill passa på och fråga bostadsministern om han till fullo delar uppfattningen att det är en viktig princip.

Jag vill då erinra om att vi tidigare har haft ganska hårda debatter, exempelvis vid ombyggnadsfrågor. Där har vi från Folkpartiet krävt att de boende i den fastighet som berörs själva skall få mer att säga till om när man gör ombyggnader. Där har tidigare skett vad man har kallat för lyxsaneringar, där ombudsmannen från hyresgästföreningen har skrivit på intyget och de boende har körts över.

Jag vill också visa på att vi hade hårda debatter om rätten att själv få tapetsera om eller måla om sin lägenhet. Så småningom fick vi till stånd en förändring i jordabalken på den punkten.

Den sista fråga jag tänkte ta upp gäller om bostadsministern är beredd att verka för att de boende skall få mer rätt till självförvaltning i fastigheterna, exempelvis när det gäller städning och annat, som kan sänka hyresnivån.

Anf. 72 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Herr talman! Den första frågeställningen tog jag upp redan i mitt inlägg.

Jag vill gärna understryka att det är med stor glädje som jag har lyssnat på dagens bostadspolitiska debatt. Jag tycker mig höra att det finns utomordentliga möjligheter att få en bred uppslutning kring det nya bostadspolitiska förslag som riksdagen nästa år kommer att få på sitt bord.

Som svar på den andra frågan vill jag säga att jag tycker att kommunen, bostadsföretagen och bostadskooperationen skall handlägga de frågorna utan några statliga pekpinnar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 7 §.)

Bostadsbidrag och bostadsanpassningsbidrag

6 § Bostadsbidrag och bostadsanpassningsbidrag

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU14

Bostadsbidrag och bostadsanpassningsbidrag (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 73 STEN ANDERSSON (m)

Herr talman! Jag vill först yrka bifall till de moderata reservationerna till det här betänkandet.

Vi har just avlyssnat en bostadsförsörjningsdebatt, där man har diskuterat nuvarande och framför allt kommande bostadspolitik. Här har sagts en del kloka ord, men jag tycker ändå att man har undvikit det faktum, som trots allt är konstaterat, att vi i Sverige jämfört med alla andra länder i världen har en mycket bra standard på våra bostäder. Till skillnad från vad som är fallet i alla andra länder kan vi erbjuda även

människor med små ekonomiska resurser möjlighet att ta en bra bostad. Vi bör inte glömma detta.

Detta kostar pengar. Vi tar nu en liten del av de pengarna, men fortfarande kommer svensk bostadsstandard att vara unik i jämförelse med förhållandena i andra länder.

Jag skall också gå litet grand utanför betänkandet och tala om hur man på ett effektivt sätt kan minska hyreskostnaderna.

Herr talman! Jag har sedan 1966 bott som hyresgäst hos ett kommunalt bostadsföretag i Malmö. Hyrorna har ju stigit precis som allting annat, men i förfjol tog Malmö kommunala bostadsaktiebolag ett initiativ och gick ut till hyresgästerna i mitt område, som består av fem trevåningshus, och sade: Om ni vill ta hand om den yttre renhållningen kan ni få en summa för det, och bägge parter kan spara en del pengar. Så gjorde man.

Av de 100 hyresgästerna nappade 20 på detta. De sköter i dag allt yttre underhåll, undantagandes snöröjning – där är vissa försäkringsfrågor inblandade som man som enskild person inte kan hantera. Det har inneburit att de får en liten peng för detta, men kostnaderna för att driva husen har blivit mindre, servicen är mycket bättre och papperstussar, ölburkar, o.d. syns icke längre. Det är en aktivitet som gynnar dels bostadsföretaget, dels hyresgästerna i form av ökad trivsel men även mindre kostnadsstegringar.

Så tillbaka till det nu aktuella betänkandet, herr talman. Där föreslås att personer som är över 29 år och som inte har barn inte skall erhålla bostadsbidrag. Det är ett positivt nytänkande. Det kan bli kännbart för en del, men baserat på den ekonomiska situation som Sverige tyvärr befinner sig i är det nödvändigt. Men vi moderater vill gå ett steg längre. Vi säger att inte heller de som är under 29 år och som inte har barn skall ha rätt att få bostadsbidrag. Det baseras endast och enbart på en ekonomi som vi i dag i praktiken inte längre har.

Herr talman! Man pratar här om ungdomar mellan 18 och 29 år. Även mitt parti har medverkat till denna något felaktiga terminologi. Det handlar alltså om myndiga människor. Det finns ingen anledning att kalla en 28-åring för ungdom. En katt är en katt. Är man myndig så är man myndig. Vi har i dag alltså inte resurser att låta den kategori som majoriteten nu vill undanta fortsätta att erhålla bostadsbidrag.

Herr talman! Vi har alltså inga pengar, men det är min fundamentala övertygelse att nästa gång vi diskuterar de här frågorna kommer de moderata reservationerna att erhålla en majoritet, oavsett majoriteten i riksdagen.

Till sist, herr talman: Under förra mandatperioden gjorde Socialdemokraterna tillsammans med Ny demokrati ett stort nummer av att man skulle bilda ett bostadsdepartement. Det har i och för sig inte med det här betänkandet att göra, men jag skulle ändå – mot bakgrund av det beslut vi fattade för inte så länge sedan och mot bakgrund av det engagemang man visade i den debatten – vilja fråga någon representant för majoriteten varför vi i riksdagen i dag fortfarande inte har ett eget bostadsdepartement, något som då efterfrågades.

Anf. 74 OWE HELLBERG (v)

Herr talman! Boverkets utvärdering av bostadsbidragen 1994 kom ut i början av april i år. Den visar att kostnaderna har ökat med 1 miljard kronor från 1993 och att antalet hushåll som får bidrag ökade med 20 %. Den totala bilden av utvecklingen av bostadsbidragen var inte känd när regeringen lade fram sin budgetproposition.

Att bostadsbidragskostnaderna har ökat så kraftigt beror bl.a. på skattereformen men också på familjesplittring, arbetslöshet m.m. De som inte fick kompensation via skattelättnader fick högre bostadsbidrag i stället. T.ex. kom gruppen 29 år och äldre till som bostadsbidragstagare av enbart det skälet. Nu försvinner den gruppen som bostadsbidragstagare, men skattereformen består i sin helhet. En logisk följd borde vara att de som fick skattelättnader också drabbas. Några sådana förslag finns inte i budgetpropositionen.

I gruppen 29 år och äldre är merparten, 90 %, ej tillhörande de studerandes skara. Vilka de är framgår inte heller av Boverkets rapport, mer än att de har låga inkomster, högst 136 000 kr för att få något bidrag. Det kan vara deltidsarbetande inom låglöneyrken eller andra kombinationer. Att inte få mer kunskaper i frågan känns otillfredsställande när man skall fatta beslut.

Rent principiellt måste man ifrågasätta en åldersgräns för bostadsbidrag. Det skall ju vara knutet till inkomst, bostadskostnad och familjebild. Varför skall en som studerar och är 28 år få bostadsbidrag, om inte kompisen som är 30 år kan få det? Den som är under 29 år får i fortsättningen se upp när man väljer partner. Är partnern, han eller hon, 29 år eller äldre försvinner det eventuella bostadsbidraget oavsett inkomst. Den som lyssnar på sådant här i riksdagen undrar kanske vad vi håller på med egentligen.

Vänsterpartiet har framfört i ett särskilt yttrande att regeringen skall se över frågan om åldersproblemet. Men det innebär inte att vi tycker som moderaterna, att även ungdomsbidraget skall försvinna utan att man gör någon utvärdering av problematiken.

Utskottets skrivningar i övrigt är inte heller riktigt trovärdiga, eftersom man i kompletteringspropositionen kan läsa en hel del om bostadsbidragens framtid. Kostnaderna skall skäras ned dubbelt så mycket till. Inga förslag förkastas. Frågan lämnas till en särskild utredare i stället för att utskottet får bedöma frågan. Besparingen först och åtgärderna sedan – en ganska bakvänd ordning om man skall kunna göra seriösa bedömningar och eventuellt komma med konstruktiva förslag.

Hur Vänsterpartiet kommer att ställa sig i den frågan får vi ta senare, när kompletteringspropositionen dyker upp i utskottet. Besparingen som föreslås i betänkandet har vi gått med på i tidigare uppgörelser och står därför fast vid den.

En annan fråga som tas upp i betänkandet är vår motion om att jämställa föräldrar vid skilsmässa. Samma regler skall gälla för båda parter när man har gemensam vårdnad. Nu premieras den förälder hos vilken barnet är folkbokfört. Oftast är det mamman. I samhällsdebatten betonas ofta hur viktigt det är att barn har kontakt med båda sina föräldrar och inte minst att pojkar har kontakt med sina pappor. Detta är

något som hävdas när våldsdebatten sätter i gång på allvar. Då borde samhället uppmuntra och ge båda föräldrarna lika villkor för att skapa en god boendemiljö där barnen är, tillsammans med den ena eller den andra föräldern. Den gruppen är inte heller särskilt stor. Den utgör bara 6 % av alla bidragshushåll. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 2.

Anf. 75 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag skall kanske inte söka sak med Owe Hellberg. Det finns ändå en fråga som jag vill ta upp. Vänsterpartiet har en reservation som går ut på att skilda skulle få behålla sina bostadsbidrag. Det kan vara en familj som innan har bott i en fyrarummare och sedan har splittrats. Om en part flyttar till ett annat ställe skulle båda få behålla sitt bostadsbidrag, enligt Vänsterpartiet. Med tanke på skilsmässofrekvensen i Sverige kan det kosta en rund slant. Jag har i och för sig inte de pengar som Owe Hellberg disponerar. Men det skulle vara roligt att veta vari hans släktskap med Joakim von Anka ligger.

Herr talman! Owe Hellberg var en närmast fanatisk motståndare mot åldersgränser. Kan vi räkna med att Vänsterpartiet i andra sammanhang kommer att säga nej till åldersgränser?

Anf. 76 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! När det gäller den första frågan finns den rättigheten redan i dag. Däremot finns det nyansskillnader i hur man betraktar de båda föräldrarna. Det är det vi vill komma åt. Det är en jämlikhetsfråga. Man skall betrakta båda parterna på samma sätt. Det skall alltså inte vara någon skillnad.

När det gäller åldersgränser tycker jag att det hade varit bra om bostadsutskottet hade fått diskutera denna fråga på ett helt annat sätt. Nu kommer man att använda en annan teknik – besparingen först och diskussionen sedan. Det kan hända att vi i utskottet hade kunnat komma fram till vettiga och bra förslag till lösningar. Jag kan hålla med Sten Andersson om att det är konstigt med åldersgränser för bostadsbidrag.

Anf. 77 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag hoppas bara att Owe Hellberg konsekvent även framöver kommer att hävda det ofördelaktiga med åldersgränser. Det handlar då inte bara om bostadsbidragsområdet.

När det gäller vänsterns reservation kan jag bara notera att det finns ett uttryck som lyder: När det regnar manna från himlen har den fattige ingen sked. I detta fall har vi moderater inte den sked som Vänsterpartiet tydligen besitter, efter vad man kan utläsa av reservationen och den allmänna debatten.

Anf. 78 OWE HELLBERG (v) replik

Herr talman! I konsekvensens namn borde Sten Andersson gå in och rätta till hela systemet. Man har rätt till bostadsbidrag men inte på lika villkor. Sten Andersson får ta och skriva en motion i den frågan innan han uttalar sig.

Anf. 79 BRITTA SUNDIN (s)

Herr talman! Det var glädjande att höra Sten Anderssons lovsång till den svenska bostadspolitiken. Det är bra att vi har kunnat åstadkomma detta, att vi är bäst i världen. Det kunde man inte tro när man lyssnade till den föregående debatten.

Herr talman! Bostadsbidragen är en av de grundpelare som utgör stommen i vår sociala bostadspolitik. Bostadsbidragen gör det möjligt att efterfråga bostad efter behov även om man har begränsade resurser.

För oss socialdemokrater är det mycket viktigt att hålla fast vid de bostadssociala målen. Då behövs både generella subventioner och selektiva subventioner som bostadsbidrag. Att ha en bostad är ett grundläggande behov.

Bostadsbidragen har till uppgift att höja bostadsstandarden, minska trångboddheten, utjämna kostnadsskillnader samt stärka de svaga hushållens bärkraft. Bostadsbidragen skall ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och rymliga bostäder.

Bostadsbidragen har stor fördelningspolitisk precision. Boverket har också kunnat konstatera att stödet väl överensstämmer med de uttalade syftena med stödet.

I en rapport från Boverket anges att antalet hushåll med bostadsbidrag förra året var 524 000. Det var en ökning från 1993 med 19 %. Bostadsbidragen täcker i genomsnitt 36 % av bostadskostnaden för de sökande. Det är en större andel trångbodda bland bidragshushållen än bland barnfamiljer i snitt. Nära 30 % hade en bostadskostnad som översteg den övre bostadskostnadsgränsen.

Fr.o.m. 1994 överfördes administrationen av bostadsbidragen till försäkringskassan. Samtidigt ändrades reglerna för beräkning av bidragsgrundande inkomst. Höjningar gjordes också av bostadskostnadsgränser och inkomstgränser.

Kostnaderna för bostadsbidrag har ökat markant efter regelförändringen, och nya prognoser visar en fortsatt ökning. Denna ökning kan ha många orsaker. Antalet hushåll med bostadsbidrag blir naturligtvis större när många är arbetslösa och har mindre inkomster. De ökade hyreskostnaderna gör också att bidragen ökar. Men ökningen är större än vad som motiveras av dessa faktorer.

Med tanke på den ekonomiska situation vi befinner oss i för närvarande har regeringen tillsatt en utredning som skall se över regelverket kring bostadsbidragen.

Vi har i utskottet en någorlunda samstämmig syn på bostadsbidragen som ett bostadspolitiskt instrument. Vi har också enats om de förändringar som regeringen föreslår denna gång, frånsett att Moderaterna inte vill ha bostadsbidrag till hushåll utan barn.

I betänkandet föreslås en höjning av den övre och nedre bostadskostnadsgränsen samt en höjning av inkomstgränsen. Vidare föreslås att bostadsbidrag till hushåll utan barn inte skall utgå för bidragstagare som är 29 år och äldre.

Moderaterna föreslår i en reservation att bidragen till hushåll utan barn helt skall slopas. Det är ett krav som Moderaterna har fört fram flera gånger tidigare och som utskottet i övrigt har sagt nej till. Det gör

vi även denna gång. Jag yrkar alltså avslag på den moderata reservationen nr 1.

Vänsterpartiet återkommer till frågan om bostadsbidrag vid skilsmässa. Om föräldrarna har gemensam vårdnad om barn får båda det bostadsanknutna bidraget. Däremot tillfaller det särskilda bidraget den förälder hos vilken barnet är mantalsskrivet.

Jag kan hålla med om att det skulle vara bra om båda kunde få detta bidrag, men i den rådande ekonomiska situationen har vi dess värre inte råd med några utökningar av reformerna. Därför yrkar jag avslag på reservation nr 2.

Utskottet föreslår enhälligt två tillkännagivanden till regeringen. Det ena gäller folkbokföring och bostadsbidrag, och det andra gäller möjlighet till utbetalning av bidraget till hyresvärd.

I dag finns inget krav i lagen på att den sökande skall vara folkbokförd i den bostad han söker bidrag för. Försäkringskassan utgår ifrån att den sökande normalt bor i den bostad där han är mantalsskriven. Då är det rimligt att detta också skall framgå av lagtexten. Därför föreslår utskottet att regeringen skall återkomma med ett sådant förslag. Endast om särskilda skäl finns skall bostadsbidrag kunna utgå för annan bostad än den där man är folkbokförd.

Det andra tillkännagivandet gäller frågan om utbetalning av bostadsbidragen. I och med att administrationen flyttades över från kommunerna och Boverket till försäkringskassan förändrades vissa rutiner. Det var tidigare möjligt att efter överenskommelse med bidragstagaren få bostadsbidraget utbetalt direkt till hyresvärden. Det har nu ändrats. Enligt Riksförsäkringsverket är det bara om särskilda skäl föreligger, exempelvis fysisk eller psykisk sjukdom, som detta är möjligt.

I motioner har nu framförts förslag om att återgå till tidigare regler. I de diskussioner vi har haft i utskottet har vi kommit fram till att det borde vara möjligt att återgå till det tidigare förhållandet. Att administrationen flyttas skall ju inte behöva innebära att en ordning som gällt, om den har varit rationell och fungerat bra, skall ändras.

I detta sammanhang är det viktigt att notera att det är bidragstagaren som skall bestämma hur det skall vara. Det är bara när bidragstagaren själv önskar det som bostadsbidraget skall kunna betalas ut till någon annan.

Även om utskottet tycker att det kan finnas skäl till en återgång vill vi ändå att regeringen ser över frågan ur alla aspekter. I tillkännagivandet föreslår utskottet att regeringen gör en översyn av de regler som gäller och belyser olika aspekter på frågan. Regeringen skall sedan återkomma till riksdagen med sin syn på detta.

I övrigt, herr talman, yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande i sin helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 80 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag har förvisso blivit beskylld för mycket men aldrig för att vara musikalisk. Jag tror inte heller att jag sjöng någon lovsång över Socialdemokraternas bostadspolitik. Stig Grauers kan i och för sig

svara för sig själv, men jag uppfattade inte hans inlägg som att den politiken var den mest perfekta.

Vi moderater har aldrig krävt en lägre bostadsstandard. Däremot har vi sagt att man måste ha ett ökat kostnadsmedvetande. Hyresgästerna måste kanske på grund av den ekonomiska situationen betala litet mer direkt av hyran än vad om sker i dag.

Herr talman! Jag skall inte hälla salt i några sår. Det är litet onödigt, och det smärtar ofantligt. Men om den proposition som vi i dag behandlar hade lagts fram av den borgerliga regeringen tror jag att det hade kommit ett unisont skall från Socialdemokraternas sida. I dag inser man verkligheten. I dag accepterar man det. Det tycker jag i och för sig är positivt. Om vi om ett år för samma debatt i denna kammare, då uppdaterad, vet jag att man alltmer kommer att dra sig emot den moderata uppfattningen.

Herr talman! Det fördes en intensiv och engagerad debatt i kammaren under förra mandatperioden om behovet av ett bostadsdepartement. Hedersmannen Oskar Lindkvist, som sitter på läktaren i dag, gjorde ett mycket engagerat inlägg i frågan. Socialdemokraterna fick stöd av det som man då betraktade som paria, nämligen Ny demokrati.

Det finns fortfarande inget departement. När kommer det?

Anf. 81 BRITTA SUNDIN (s) replik

Herr talman! Om jag skall börja med det sista vill jag säga att vi i dag i kammaren hade en bostadsminister. Jag kan erkänna att vi inte har nått ända fram när det gäller ett bostadsdepartement, men vi har i denna regering en bostadsminister som tar ansvar för bostadspolitiken.

Det är, som Lennart Nilsson tidigare påpekat, första gången sedan borgarna tillträdde som vi har haft en bostadsminister i riksdagens plenisal när vi har debatterat bostadsfrågorna.

Jag måste naturligtvis erkänna att jag skulle ha önskat att vi hade haft ett fullständigt bostadsdepartement – ett departement för alla frågor – men vi är en bit på väg med en bostadsminister.

Anf. 82 STEN ANDERSSON (m) replik

Herr talman! Jag trodde att svenska travtränare var experter på bortförklaringar när det gäller varför det gick som det gick i loppen, men jag noterar nu att Britta Sundin tar upp konkurrensen med dem.

Det fanns en minister som var ansvarig för bostadsfrågorna också under förra regeringens tid. Det var inte det vi pratade om i kammaren. Vi pratade om att en riksdagsmajoritet bestående av socialdemokrater och dåtidens paria, Ny demokrati, beslutade att man så fort man fick makten och den praktiska möjligheten skulle inrätta ett bostadsdepartement. Det har inte gjorts ännu. Man har satt en skylt på ett statsråd på exakt samma sätt som den förra regeringen gjorde.

Anf. 83 BRITTA SUNDIN (s) replik

Herr talman! Det som skiljer är måhända att den minister som i dag har hand om bostadsfrågorna också ägnar sig åt de frågorna och tar del

i debatten här i kammaren. Han ägnar sig också aktivt åt de frågorna i regeringen.

Anf. 84 ULF BJÖRKLUND (kds)

Herr talman! Jag har redan tidigare i föregående anförande nämnt bostadsbidragen och sagt att det ur fördelningssynpunkt är den bästa formen för att stödja boendet. I takt med att de statliga räntesubventionerna har skurits ned och den stora skatteomläggningen har genomförts och i takt med att fastighetsskatten höjs, barnbidraget sänks och flerbarnstillägget upphör kommer självklart bostadsbidragen att bli än mer betydelsefulla – inte minst för barnfamiljer.

Vi tänkte från kristdemokraternas sida t.o.m. instämma i regeringens förslag om nedskärning av barnbidraget om man i stället hade fört över pengar till bostadsbidragen så att man hade skapat möjligheter för de mest utsatta – de som har störst behov av stöd – att få ett ökat bostadsbidrag i stället för ett minskat barnbidrag. Vi lyckades inte komma överens med regeringen på den punkten.

Britta Sundin tog upp motionerna om att även i fortsättningen kunna betala ut bostadsbidraget direkt till hyresvärden eller bostadsföretaget. Denna möjlighet är en hjälp för människor som har bekymmer med att klara av sin ekonomi och har ett högt bostadsbidrag. Det är ju faktiskt avsett att gå till hyran.

Naturligtvis skall de personligen medge att bidraget skall betalas ut direkt till hyresvärden. Det är då det blir en hjälp. Vi tycker att det måste skapas nya möjligheter för detta.

Det har kommit ramaskri från socialarbetare. De tycker att systemet var så bra och undrar varför vi skall plocka undan denna möjlighet. Det hjälpte människor till budgetsanering osv., vilket man ute i socialförvaltningarna ändå skall hjälpa människor som har sociala bekymmer med.

Med det lilla tillkännagivande som vi har kommit överens om med anledning bl.a. av en kds-motion hoppas vi att detta återigen skall vara möjligt.

Herr talman! I övrigt yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 7 §.)

7 § Finansiering av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m.

Föredrogs
Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU17
Finansiering av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. (prop. 1994/95:100 delvis och 1994/95:166)

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

BoU13 Bostadsförsörjningen

Mom. 1 (bostadspolitikens inriktning och utformning)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
241 för utskottet
73 för res. 1
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	147 s, 25 c, 19 fp, 20 v, 16 mp, 14 kds
För res. 1:	71 m, 2 mp
Frånvarande:	14 s, 9 m, 2 c, 7 fp, 2 v, 1 kds

Mom. 6 (ungdomars boende)
1. utskottet
2. res. 7 (mp)
Votering:
274 för utskottet
18 för res. 7
22 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	147 s, 49 m, 25 c, 19 fp, 20 v, 14 kds
För res. 7:	18 mp
Avstod:	22 m
Frånvarande:	14 s, 9 m, 2 c, 7 fp, 2 v, 1 kds

Mom. 14 (minskade bostadssubventioner åren 1996–1998)
1. utskottet
2. res. 16 (fp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 15 (regler för bestämmande av subventionsräntan)
1. utskottet
2. res. 17 (v)
Votering:
295 för utskottet
19 för res. 17
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	147 s, 72 m, 25 c, 19 fp, 18 mp, 14 kds
För res. 17:	19 v
Frånvarande:	14 s, 8 m, 2 c, 7 fp, 3 v, 1 kds

Mom. 16 (bidragsunderlaget och det upptagna lånet)
1. utskottet
2. res. 17 (v)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU14 Bostadsbidrag och bostadsanpassningsbidrag
Mom. 1 (bostadsbidrag till ungdomar mellan 18 och 29 år)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
241 för utskottet
72 för res. 1
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 24 c, 19 fp, 19 v, 18 mp, 14 kds
För res. 1: 72 m
Frånvarande: 14 s, 8 m, 3 c, 7 fp, 3 v, 1 kds

Mom. 2 (bostadsbidrag vid skilsmässa)
1. utskottet
2. res. 2 (v)
Votering:
294 för utskottet
19 för res. 2
1 avstod
35 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 147 s, 72 m, 25 c, 19 fp, 17 mp, 14 kds
För res. 2: 19 v
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 14 s, 8 m, 2 c, 7 fp, 3 v, 1 kds

Mom. 3–8
Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU17 Finansiering av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m.
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att de ärenden som hann debatteras färdigt under återstoden av dagens sammanträde fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Företag med statligt ägande

8 § Företag med statligt ägande

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU19
Företag med statligt ägande (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 85 BO BERNHARDSSON (s)

Herr talman! Under den förra mandatperioden beslutade en borgerlig riksdagsmajoritet att ge den dåvarande regeringen bemyndigande att privatisera 34 företag. På privatiseringslistan fanns renodlade industriföretag och infrastrukturföretag, företag som arbetar med naturtillgångar och provningsverksamhet liksom även kreditmarknadsbolag och företagsverksamheter med delvis social inriktning. Detta bemyndigande gäller fortfarande.

I budgetpropositionen i januari föreslog den nuvarande socialdemokratiska regeringen att riksdagen skulle besluta om ett nytt bemyndigande. Den här gången var det uttryckliga motivet att man skulle ge möjligheter inte till en programmerad utförsäljning utan till en rationell, affärsmässig hantering av de statliga företag som jobbar på fungerande marknader och som konkurrerar med privata företag. Det handlade om ett bemyndigande som skulle ge möjlighet att omstrukturera ägande, köpa och sälja aktier och delta i nyemissioner i de företag där staten redan har ett ägarengagemang. De större företag som producerar infrastrukturella tjänster skulle helt undantas.

Mot detta förslag till nytt bemyndigande riktades invändningar från mycket skilda utgångspunkter. De borgerliga partierna ville och vill att det nuvarande bemyndigandet skall fortsätta att gälla och att utförsäljningarna även fortsättningsvis systematiskt skall genomföras. Vänsterpartiet ville i stället återkalla det nuvarande bemyndigandet men motsatte sig också det föreslagna nya bemyndigandet. I stället efterlyste man tydligare avgränsningar.

För att göra bakgrunden mera fullständig kan jag nämna att regeringen i olika sammanhang hade gjort klart att man mera principiellt och långsiktigt funderade kring frågan hur det statliga ägandet skall hanteras i framtiden. Mot denna bakgrund fanns det ingen anledning att forcera frågans behandling, och utskottet beslutade därför i enighet först att inhämta yttrande från övriga utskott, inbegripet konstitutionsutskottet. Senare, sedan regeringen sagt sig vilja återkomma med kompletteringar, beslutade utskottet att skjuta upp ärendets behandling till hösten.

Detta innebär förstås inte – försiktigt uttryckt – att det råder enighet i synen på statligt ägande och privatiseringar. I ett särskilt yttrande har

de borgerliga ledamöterna velat markera att man står kvar vid uppfattningen att det gamla bemyndigandet skall gälla och att de ideologiskt motiverade systematiska utförsäljningarna av statliga företag skall fortsätta.

Vi vill från socialdemokratisk sida påstå att vi ser det statliga ägandet från en mer pragmatisk utgångspunkt. Privatiseringar kan visst vara motiverade, av olika skäl, men det kan också statligt ägande vara. Statligt ägande kan bidra till mångfald, konkurrens och industriell förnyelse eller vara motiverat av andra skäl. Vi menar som en huvudprincip att statens roll när det gäller ägande måste analyseras och bedömas från fall till fall. Vi utgår från tanken att samhället inte har lika starka skäl att engagera sig i korvfabriker som i kraftproduktion eller naturtillgångar liksom att samhällets intressen i Statens hundskola, numera Sveriges Hundcenter AB, eller i Statens bakteriologiska laboratorium inte är riktigt desamma som i t.ex. LKAB. Vi menar alltså att man från situation till situation skall analysera statens ägarroll.

Det finns för oss socialdemokrater skäl att starkt understryka de principiella politiska skillnaderna mellan motiven till det nu gällande bemyndigandet, som ger regeringen rätt att sälja ut statliga företag, och bevekelsegrunderna till ett nytt bemyndigande, som skulle ta sikte på att underlätta en rationell, affärsmässig hantering av det statliga företagsägandet inom kommersiella och konkurrensutsatta sektorer.

Behandlingen av motionerna och de stora frågorna om det statliga ägandet skjuts nu upp till hösten, och vi får då anledning att återkomma mer utförligt till diskussionen om det statliga ägandet.

Anf. 86 PER WESTERBERG (m)

Herr talman! Näringsutskottets betänkande nr 19 är enhälligt. Däremot finns det två särskilda yttranden, som går stick i stäv mot varandra. Men det finns i ett avseende en grundläggande enighet, som jag tycker att det finns anledning att stryka under. Vi tycker att det är bra att utskottet skjuter upp hela behandlingen av uppdraget till regeringen att förvalta statens företag. Regeringen kommer till hösten att återkomma med förslag till bemyndigande vad avser riktlinjer för och befogenheter i förvaltningen av de statliga företagen.

De riktlinjer som angavs i budgetpropositionen var enligt min uppfattning djupt otillfredsställande. Att man skulle få fullt fria händer att både köpa och sälja företag utan att riksdagen ens angav riktlinjer för hanteringen är stötande för mig och, som jag tror, för ett flertal i denna kammare. Man kan ha radikalt olika åsikter i frågan om det skall vara statligt eller privat ägande, men det är ur demokratisk synvinkel utomordentligt viktigt att denna kammare åtminstone skall ange riktlinjerna för uppdraget till regeringen att arbeta med de företag som staten äger. Det är därför bra att förslagets behandling har skjutits upp till hösten.

Men det finns anledning att i denna debatt samtidigt erinra om att det finns tidigare riktlinjer från såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar när det gäller förvaltningen av de statliga företagen. Tidigare socialdemokratiska regeringar har vid ett flertal tillfällen i denna kammare lagt fast att man skall sköta de statliga företagen på närmast

Företag med statligt ägande

exakt samma kommersiella villkor som gäller för motsvarande privata företag. Enligt den borgerliga uppfattningen har det därmed inte funnits några sakliga skäl till att företagen skall vara statliga, om de nu har exakt samma regelverk som motsvarande privata företag att röra sig inom.

Vi förnekar inte på något sätt att det kan finnas särskilda skäl att i särskilda företag ha kvar ett statligt inflytande eller rent av ett helägande. Det kan finnas sådana exempel, och vi har också pekat på några av dem.

Men vi tycker det är mycket otillfredsställande att bara för att några företag råkat bli statliga skall detta utgöra en låsning vid det statliga ägandet för tid och evighet. Den statliga företagsstrukturen är ju inte någon form av slutmål efter ett långt mödosamt tänkande. Det har i stället varit tillfälligheterna eller bananskalens gång som avgjort vilka företag som blivit statliga, en del på grund av direkt viljeinriktning, andra på grund av tillfälliga händelser. Därmed finns det ett mycket klart behov av att steg för steg gå igenom varje enskilt företag för att se i vilken miljö det har bäst förutsättningar att kunna expandera och utvecklas på ett bra sätt som tillgodoser såväl statskassans och de anställdas som nationens intressen av fler arbetstillfällen och mer välfärdsutveckling.

I dessa dagar har särskilt ett bolag varit föremål för debatt. Det gäller LKAB, som till 97,5 procentenheter ägs av svenska statskassan. Vår ambition under den gångna mandatperioden har varit att stärka LKAB:s konkurrenskraft. Så har också skett genom att vi efter lång strid mellan olika viljor i denna kammare och mellan olika verk överfört trafikeringsrätten för malmbanan till LKAB. Därmed kommer den framöver inte att kunna beskattas av Statens järnvägar som haft monopolvinster på den banan. Förhoppningsvis kan man klara av motsvarande problem när det gäller norska statsbanor för den bit av banan som går till Narvik.

Genom detta agerande öppnades förutsättningarna för att LKAB skulle kunna göra de mycket stora och långsiktiga investeringar, i nya huvudnivåer i Kiruna och Malmberget och i nya pelletsverk, som kanske är de största nu pågående industriinvesteringarna.

Men från vår utgångspunkt är det viktigt att man inte stannar där. Det gäller även att kunna knyta kunder till LKAB för långsiktiga leveranser för att därmed minska risknivån och trygga en så jämn produktion i malmfälten som möjligt. Därför anser vi att man måste kunna pröva delägande för andra intressenter, som kan stärka LKAB långsiktigt, öka stabiliteten och därmed företagets förmåga att utvecklas.

Vi tycker det är olyckligt – och det säger vi mycket tydligt redan här – att man i strid med de anställdas uppfattning utser Stig Malm till styrelseordförande i LKAB. Vi tycker att det vore klart bättre om man försökte utse en mindre kontroversiell person som har större kommersiell erfarenhet och som gärna får vara välmeriterad.

Jag noterade att man i ett pressmeddelande från Näringsdepartementet om Stig Malms meritlista glömt bort BPA. Nordbanken fanns med. Folksam fanns med. Men jag tror inget av företagsnamnen som

Företag med statligt ägande

står på meritlistan ger någon särskilt god smak i munnen i någondera avseendet.

När det gäller övriga bolag, Vattenfall, Telia, Arlandabanan, Nordbanken och ett antal andra bolag, har vi gjort bedömningen att det inte skall vara ideologiska låsningar, att de råkat bli statliga, som skall förhindra förändringar i ägandet. Man måste pröva varje enskilt bolag efter dess meriter, förutsättningar för investeringar och förmåga att få kapital att kunna utvecklas.

Det är alldeles uppenbart att exempelvis Vattenfall och Telia har utomordentligt goda förutsättningar att utvecklas till mycket stora slagkraftiga koncerner i Europa. Men både när det gäller kraftöverföring och kraftproduktion är det, precis som inom telemarknaden, fråga om affärer över gränserna och många gånger mycket kapitalkrävande sådana. Därför är det från vår utgångspunkt utomordentligt angeläget att de får möjlighet att betala med egna aktier, så att de fullt ut kommer ut på den kommersiella marknaden. Därmed kan man utnyttja den utomordentliga tekniska kompetens som finns i dessa bolag, göra den kommersiellt gångbar och ge fler arbetstillfällen i Sverige. Bolagen skall inte sätta sitt ljus under skäppan.

Det privatiseringsprogram som genomfördes under de gångna tre åren gav statskassan intäkter på över 23 000 miljoner kronor, pengar som annars fått tas in via skatter eller nedskärningar i välfärdssektorn.

Det gav samtidigt 500 000 nya aktiesparare. Överrepresenterade är unga kvinnor, i synnerhet i Norrland. De har köpt extra mycket aktier. Det har visat sig att 88 % uppger att det är ett långsiktigt ägande de avser. Över 80 % markerar tydligt att det är sparpengar från sparbanksboken eller motsvarande som har satts in i ägandet. Det visar sig också att spridningen är stor över hela landet. Den andel människor som deltar och köper aktier i företagen i samband med privatiseringarna i vårt land är större än i något annat land i Västeuropa.

Genomsnittligt har prisuppgångarna efter privatiseringarna varit mycket begränsade och ligger någonstans mellan 5 % och 15 %, med viss spridning, det är fullt klart. Vi har fått en kostnadsnivå på privatiseringarna som har legat ungefär 30 % lägre än på kontinenten, och vi har också fått, vilket upprepade undersökningar visar, ett ganska starkt stöd från svenska folket. De som stöder privatiseringarna är ungefär dubbelt så många som de som är emot.

Ur vår synvinkel är spridningen av ägandet och ökningen av riskkapitalmarknaden det viktigaste med privatiseringen. Genom att vi har fått fler aktiesparare i Sverige, genom att vi förut fick en effektivare, mer konkurrenskraftig beskattning av riskkapital och stabilare ekonomisk utveckling tiodubblades nytillförseln av investeringspengar till svenska företag 1994 jämfört med ett snitt av 1980-talet. Det är viktigt för att Sverige skall få fler arbetstillfällen, fler investeringar och gärna investeringar som är finansierade med svenska medel.

Dessutom råder det inget tvivel om att de privatiserade företagen har varit utomordentligt aktiva efter de privatiseringar som genomförts under åren.

Herr talman! Till sist vill jag egentligen bara markera två saker som djupt oroar mig. Det är i praktiken den socialdemokratiska ägarfilosofin, som något överraskande är antisvensk. Man diskriminerar svenskt ägande i företagen framför utländskt ägande. Utlänningar som investerar i svenska företag är enkelbeskattade, svenskar är dubbelbeskattade. Det leder till en ganska dramatisk ökning av andelen utlandsägande i svenska företag. Jag är för fria kapitalrörelser, men det skall ske på lika villkor.

Jag är också mycket kritisk till den hämsko man fortfarande lägger på svenska försäkringsbolag. Den leder till att de har röstsvaga aktier och mindre ägarpositioner i svenska företag än i motsvarande utländska. Genom en felaktig reglering av försäkringsbolagen på svensk marknad finns en tendens till att svenskar tar de röstsvaga aktierna, utländska investerare de röststarka.

Jag har svårt att förstå denna antisvenska ägarfilosofi från sittande regering. Det finns enligt min uppfattning betydande behov av tillväxt i ekonomin för att få fler jobb, stabil ekonomi och minskade underskott. Men då måste vi ha en fungerande riskkapitalmarknad, som genererar mer kapital och därmed möjligheter till investeringar och även ökad tillväxt.

Jag tar gärna i Sverige emot utländska investeringar, men jag förstår inte varför svenskar skall diskrimineras. Jag förstår inte varför man så krampaktigt håller kvar ett antal statliga företag som i många avseenden skulle ha stora förutsättningar att utvecklas bättre på marknaden, samtidigt som vi skulle behöva stärka statsfinanserna och kanske undvika en del smärtsamma nedskärningar.

Anf. 87 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! Per Westerberg talar om att socialdemokratin skulle lida av någon sorts ideologiska låsningar i fråga om hur statligt ägande skall hanteras. Men är det någon som har gjort sig känd för ideologiska låsningar är det snarare Per Westerberg, som har den enkla filosofin att i stort sett allt skall säljas ut och att allt sköts bättre på marknaden och genom att privatiseras. Det är den enkla ideologiska vägen.

Nu säger Per Westerberg att han tycker att det krav på bemyndigande som fanns rent av var stötande. Det är på sätt och vis rätt fint och glädjande, tycker jag, att Per Westerberg nu, när han inte längre är minister, värnar om riksdagens inflytande. Men för mig och för oss socialdemokrater, som har försökt att värna det hela tiden, är det något märkligt att Per Westerberg nu är upprörd över kravet på bemyndigande men tidigare inte var ett dugg upprörd över ett bemyndigande som innebar att man helt enkelt satte 34 företag på en privatiseringslista för att sälja ut dem.

Vi skulle säkerligen kunna ägna en längre diskussion åt hur den förra regeringen hanterade privatiseringarna och privatiseringsprogrammet och hur man handskades med gemensamma tillgångar.

Vi skulle kunna diskutera det uttalande som kom från OECD för ett tag sedan där man sade att privatiseringsprogrammen riskerar att skada riskkapitalmarknaderna.

Vi skulle kunna fördjupa oss i frågan om de demokratiska aspekterna som finns i detta. Vi skulle då, Per Westerberg, kunna utgå ifrån det som Per Westerberg själv var med om, nämligen att inrätta ett antal stiftelser med hjälp av löntagarfondsmedel och pensionspengar. De ligger i dag helt utanför demokratisk kontroll och riksdagskontroll.

Det handlar inte om ett bemyndigande. Detta kan icke återtas. Ett bemyndigande kan återtas av riksdagen. Men när det gäller stiftelserna har den förra regeringen genom sitt beslut för evig tid lagt dem utanför det demokratiska inflytandet.

Vi skulle kunna ägna diskussionen åt det. Jag skall med glädje göra det när vi i höst återkommer till frågan om statliga företag.

Anf. 88 PER WESTERBERG (m) replik

Fru talman! Det var inte svar på någon av de frågor jag ställde i mitt anförande. Men jag skall i varje fall svara på Bo Bernhardssons frågor.

Först till frågan om stiftelser. Det skapades ett mycket stort antal även under socialdemokratisk regim. De forskningsstiftelser som hänvisas till är sådana som skall arbeta under ett antal år, plöja ner kapitalet och därmed kunna bidra till den industrirelevanta forskningen. Det skall ge de avancerade produkterna och förhoppningsvis de bra lönenivåerna i svenskt företagande.

När det gäller OECD och privatiseringarna måste man självfallet vara mycket varsam vid försäljningar. Det var det som var så viktigt när den borgerliga regeringen gick fram. Vi sålde upp till 70 % till en bred svensk allmänhet, varav många människor aldrig hade varit ägare. Därmed fick vi en större riskkapitalmarknad med större kapacitet. Säljer man som en del socialdemokratiska statsråd före mig bara till stora institutioner får man problem. Det har OECD helt rätt i.

När det gäller de ideologiska låsningarna vill jag klart markera att den förra regeringen nog har visat viss pragmatism. Vi har hela tiden prövat varje enskilt fall vare sig det gäller LKAB, försiktigheten där och stärkandet av konkurrenskraften, eller Assidomän, där för att få stabilitet 49 % av aktierna såldes och inte majoriteten, eller Pharmacia, där vi behöll över 10 % för att därmed skapa stabilitet i samband med Volvos utträde.

När det däremot gäller bemyndigande var skillnaden mellan det borgerliga och det socialdemokratiska att vi hade mycket klara riktlinjer för vad regeringen skulle verkställa. Ni ville i praktiken ha ett carte blanche: köp och sälj som ni tycker, ta hand om utdelningarna på mångmiljardbelopp; vi avsäger oss ansvaret. Det sade ett enhälligt utskott gemensamt nej till, och det tycker jag var bra.

Anf. 89 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)

Fru talman! Ett av de mer anmärkningsvärda förslagen i budgetpropositionen, åtminstone om vi håller oss till det näringpolitiska området, var regeringens begäran om ett vittgående bemyndigande när det gäller att hantera ägarfrågorna i de statliga företagen. Med hjälp av en fullmakt ville näringsministern ha möjlighet att t.ex. omstrukturera företag och delta i nyemissioner utan att behöva höra riksdagen.

Företag med statligt ägande

Detta förslag väckte berättigad kritik från olika håll, bl.a. från oss i Folkpartiet. Den för Socialdemokraterna bittra sanningen är att förslaget inte skulle ha klarat sig helskinnat igenom en riksdagsbehandling.

Nu har socialdemokraterna i utskottet begärt att behandlingen skall uppskjutas. Det skall komma ett "justerat förslag" eller en "komplettering", som Bo Bernhardsson nu uttryckte det. Däremot har det inte gått att få besked om vad denna justering eller komplettering kommer att innebära.

Man kan befara att det inte innebär någon förändring i den bakomliggande socialdemokratiska värderingen när det gäller synen på aktivt statligt företagande. Men vi respekterar naturligtvis begäran att uppskjuta behandlingen av ärendet till hösten. Vi återkommer när det finns ett nytt och förhoppningsvis bättre förslag.

Näringsministerns resonemang visar att det också i övrigt finns stora principiella skillnader mellan oss liberaler och socialdemokraterna när det gäller statligt företagande. Budgetpropositionen talar om, och Bo Bernhardsson har också redovisat det, att statligt ägande är viktigt för att bidra till mångfald och konkurrens och att ideologiskt motiverade privatiseringar skall upphöra.

Vår utgångspunkt är en helt annan. Statens uppgift är att ange ramar och spelregler i samhället, inte minst för näringslivet. Det blir en olycklig sammanblandning av rollerna när man samtidigt uppträder som företagsägare på den marknad som man själv har angett spelreglerna för.

En väl fungerande marknadsekonomi förutsätter privat ägande. Den konkurrens näringsministern talar om riskerar att bli en i grunden osund konkurrens när staten är både domare och spelare i samma match. Marknadsekonomi förutsätter samtidigt att varje företag får verka enligt vanliga företagsekonomiska principer, naturligtvis inom de ramar regering och riksdag har beslutat om.

Om verksamheten inte är lönsam skall den förändras eller läggas ner. Resurserna skall föras över till en annan tillverkning eller tjänst som konsumenterna efterfrågar. För skattebetalarna mycket dyrbara erfarenheter visar att staten som ägare är mindre känslig för olönsam verksamhet än ett börsnoterat bolag, som hela tiden måste ta hänsyn till sina ägares krav på avkastning. Det betyder i sin tur effektivitet och nödvändig anpassning till konsumenternas efterfrågan.

Den förra regeringen genomförde därför ett antal privatiseringar med bl.a. den effekten att vi har fått en kraftig ökning av det privata direktägandet av aktier. Ökningen av det institutionella ägandet och maktkoncentrationen motverkades. Till skillnad från regeringen anser Folkpartiet därför att privatiseringen av statliga företag bör fortsätta och att intäkterna inte bör användas för att finansiera nya engagemang.

Det återstår att se vad regeringens tankeverksamhet under sommarmånaderna ger för resultat. Vi får under alla förhållanden anledning att återkomma.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

9 § Regler för godkända och auktoriserade revisorer

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU23
Regler för godkända och auktoriserade revisorer (prop. 1994/95:152)

Anf. 90 OLA KARLSSON (m)

Fru talman! Vi har nu att behandla näringsutskottets betänkande om regler för godkända och auktoriserade revisorer.

Betänkandet är i mycket en konsekvens av vår anpassning till EU. För de godkända revisorerna innebär förslagen en anpassning av miniminivån vad gäller utbildning och praktik till vad som gäller inom EG och till EG:s s.k. revisorsdirektiv.

Utskottet följer regeringens förslag om nya och förändrade regler och delar också uppfattningen att det på sikt bör ställas upp kompetenskrav för endast en revisorskategori. Därmed skulle också behovet av begränsningsregler på sikt falla bort.

Utskottet är inte enigt i alla delar. Jag tänkte därför utveckla tankegångarna i den moderata reservationen. Den berör tillsynen av revisorerna, som vi moderater vill se en annan modell för än vad regering och utskottsmajoritet vill ha. Enligt vår mening finns det anledning att utarbeta förslag till en självreglerande form för tillsyn och prövning helt eller delvis i privat regi.

I prop. 1993/94:138 om Kommerskollegiums verksamhet föreslog den förra regeringen att en helt eller delvis privat lösning för tillsynen av revisorerna skulle utredas vidare. De starka skäl som då angavs för en privat lösning kvarstår enligt vår uppfattning.

Närheten till marknaden och till de berörda aktörerna bör kunna öka effektiviteten i verksamheten. Möjligheterna att rekrytera kvalificerade revisorer för tillsyn borde också kunna öka. Kännedomen om revisorsverksamheten och de regler och villkor som gäller blir den allra bästa, och fackkunskaperna ger goda möjligheter att bedöma andra revisorers agerande. Ansvaret för tillsynen ger också anledning till en diskussion om moral och etik inom kåren, en diskussion som är angelägen och som bör leda till att tillsynen ger ett bättre resultat.

En privat lösning undanröjer även de problem som följer av att revisorerna är underkastade en dubbel tillsyn genom att både FAR samt SRS och staten har disciplinära system. En stor nackdel är att man inom ramen för de båda systemen kan komma fram till olika beslut i samma ärende. Detta leder till sämre trovärdighet både för branschen och för statens tillsyn.

Det finns heller inga hinder i EG:s revisorsdirektiv för att välja en sådan privat lösning av tillsynsverksamheten. Den förekommer också i flera länder. Det är heller inte främmande i Sverige. Advokatsamfundets disciplinnämnd utövar en mycket fast, hård och konsekvent tillsyn av den egna advokatkåren. Jag tror inte att någon skulle vilja påstå att den från statsmakten fristående tillsynsverksamheten har resulterat i för milda bedömningar av den egna yrkeskåren.

Regler för godkända och auktoriserade revisorer

Ett system för tillsyn, auktorisation och godkännande av revisorer måste vara tillfredsställande från rättssäkerhets- och konkurrenssynpunkt. Även i ett system med självreglering måste staten ha ett ansvar att följa tillämpningen och funktionen hos regelsystemet. Statsmakterna skall besluta om rättsregler och ha ett inflytande på tillämpningen av dem.

Stiftelseformen är enligt vår uppfattning en lämplig verksamhetsform för en helt eller delvis privat tillsynslösning. Mot bakgrund av de här fördelarna borde man därför ha utarbetat ett förslag till en sådan.

Herr talman! Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till den moderata reservationen.

Anf. 91 DAG ERICSON (s)

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande med att yrka bifall till hemställan i näringsutskottets betänkande 1994/95:NU23, som gäller regler för godkända och auktoriserade revisorer. Samtidigt yrkar jag avslag på den enda reservation som finns i betänkandet och som tar upp frågan om statlig eller privat tillsyn.

I detta betänkande finns det fyra områden som jag snabbt skall beskriva.

För det första framgår i propositionen vilka regler som gäller för EG:s s.k. revisorsdirektiv. Enligt betänkandet blir nu detta direktiv uppfyllt. Direktivet föreskriver att en fysisk person får godkännas att utföra lagstadgad revision endast om hon eller han har genomgått en teoretisk eller praktisk utbildning och avlagt en organiserad eller godkänd yrkesexamen som är jämförbar med en slutexamen från universitetsstudier.

En normalstudietid på heltid i tre år bedöms ligga inom direktivets ram. Den praktiska utbildningen skall därutöver vara minst tre år. Medlemsstaterna skall också säkerställa att revisorerna är oberoende och utför revisionen med yrkesmässig omsorg. Majoriteten av ägandet i revisionsbolag skall tillkomma personer eller bolag som uppfyller villkoren för godkända revisorer. Det är alltså EG:s revisorsdirektiv.

För det andra innebär betänkandet att två revisorskategorier, godkända och auktoriserade revisorer, behålls tills vidare. För att bli godkänd revisor krävs en utbildningstid på sex år, tre år teoretisk och tre år praktisk utbildning. För att bli auktoriserad revisor krävs nio års utbildning, fyra års teoretisk och fem års praktisk utbildning. De sista två åren av den praktiska utbildningen skall avse extern revision av stora företag.

I två motioner har frågan om att det skall finnas endast en revisorskategori tagits upp. Regeringen avser att återkomma till denna fråga senare, men det förutsätter att kompetenskraven för godkända revisorer då ökas.

När det gäller frågan om behörighet för godkända revisorer att revidera stora bolag anser även utskottet liksom regeringen att reglerna bör kunna omprövas inom en nära framtid.

För det tredje finns i dag s.k. lekmannarevisorer, dvs. man kan utse personer som inte är kvalificerade revisorer. Av propositionen framgår

det att regeringen anser att lekmannarevisorernas ställning är viktig och bör värnas och vill att frågan utreds ytterligare. Utskottet anser det angeläget att lekmannarevisorernas ställning säkerställs och utgår från att regeringen lägger fram ett förslag med denna inriktning.

För det fjärde tillstyrker utskottet förslaget som innebär att särskild behörighet att utföra lagstadgad revision även fortsättningsvis skall meddelas av staten.

Utskottet tillstyrker även förslaget att inrätta en ny myndighet med namnet Revisorsnämnden. Denna nämnd skall ha till uppgift att sköta prövning och tillsyn som följer av den nya revisionslagstiftningen. Samtidigt skall Kommerskollegiums nuvarande arbete med tillsyn av revisorerna upphöra. Revisorsnämnden skall finansieras med avgifter.

Det har funnits ett alternativt förslag, nämligen att tillsynen skall skötas privat. I en moderat motion begärs att regeringen skall lägga fram ett förslag till självreglerat, helt eller delvis privat, system för tillsyn, auktorisation och godkännande av revisorer.

För ett år sedan togs denna fråga upp i samband med betänkandet om Kommerskollegium. Redan då ansåg Moderaterna att det var en fördel om tillsyns- och tillståndsverksamheten privatiserades. I dagens reservation för Moderaterna fram i stort sett samma tankegångar. Moderaterna, som enda reservanter, har uppfattningen att detta är en fördel och att man säkerställer att prövning och tillsyn av revisorerna präglas av hög kompetens och god kunskap om de villkor som de reviderade företagen och revisorerna verkar under. Moderaterna anser att det bästa sättet att uppnå denna tillsyn är att den helt eller delvis sker i privat regi.

Frågan måste då naturligtvis bli: Finns det inte hög kompetens och möjlighet att sätta sig in i frågorna, om man låter det ske i statlig verksamhet? Jag tror att detta är en mer ideologisk fråga, dvs. att man vill privatisera antingen det är bra eller inte.

Enligt utskottet överväger helt klart fördelarna med en statlig myndighet för revisionstillsynen. Skälet är att staten har ett stort intresse av kvalificerad revision. Staten behöver beslut om rättsregler. Staten behöver inflytande över och insyn i tillsynsverksamheten. Tillsynsmyndigheten måste uppfylla krav på oberoende och integritet. Statlig prövning tillgodoser krav på rättssäkerhet, konkurrensneutralitet och trovärdighet. Revisorerna kan medverka i det statliga tillsynsarbetet, och tillsynen innehåller myndighetsutövning.

Med dessa skäl för en statlig revisionsnämnd avstyrker utskottet motion nr N13.

Herr talman! Med anledning av vad jag har sagt vill jag än en gång yrka bifall till utskottets hemställan i betänkande NU23.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

10 § Riksbankens förvaltning år 1994

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU21
Riksbankens förvaltning år 1994 (redog. 1994/95:RB1 och 1994/95:RR5)

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades efter 12 §.)

Luftfart

11 § Luftfart

Föredrogs
Trafikutskottets betänkande 1994/95:TU20
Luftfart (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 92 SIVERT CARLSSON (c)

Herr talman! Det finns betydande regionala skillnader mellan olika delar av vårt land. Till följd av en omfattande strukturomvandling har norra Sverige under lång tid drabbats av utflyttning. Kustområdena har klarat sig bättre än inlandet, som utmärks av en förhållandevis låg andel sysselsatta inom tillverkningsindustrin och den privata tjänstesektorn.

En kraftfull, flexibel och aktiv regionalpolitik är ett av de medel som har betydelse för att skapa arbete. Den kan därmed bidra till hållbar tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att likvärdiga levnadsvillkor kan upplevas i hela Sverige.

För att rätta till obalanserna i vår svenska ekonomi är jag övertygad om att tillväxten måste främjas, satsningen på småföretagen öka och de regionalpolitiska åtgärderna förstärkas, speciellt i de mest utsatta regionerna.

Herr talman! Trafikutskottets betänkande nr 20 behandlar bl.a. driftbidrag till kommunala flygplatser i skogslänen, flygplatser som i respektive regioner har stor regionalpolitisk betydelse och stor betydelse för tillväxt, utveckling och företagsamhet.

För att möjliggöra en godtagbar standard och utveckling för flygtrafiken i dessa regioner ökade fyrklöverregeringen driftbidraget till de kommunala flygplatserna i skogslänen.

Det förslag som regeringen nu lägger fram, som innebär en halvering av anslaget, kommer att medföra försämrad flygtrafik, service och utveckling eller höjda kommunala kostnader i redan hårt drabbade områden. Detta är inte god regionalpolitik.

Från Centerns sida anser vi det vara av mycket stor betydelse att trafiken på dessa flygplatser kan bibehållas på en god nivå och att staten har, och skall ha, ett ansvar för att medverka till detta, även i en ekonomiskt ansträngd situation. Det är då prioriteringarna blir, och måste bli, tydliga.

Vi föreslår därför att anslaget höjs med 15 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Därmed uppnås en oförändrad anslagsnivå jämfört

med innevarande budgetår. Vi föreslår också att minst 20 miljoner kronor skall utgå till flygplatserna i Norrlands inland, dvs. Sveg, Lycksele, Vilhelmina, Arvidsjaur, Gunnarn och Gällivare.

Luftfartsverket har för budgetåret 1995/96 föreslagit ett anslag på 47,7 miljoner, vilket enligt verket innebär en realt oförändrad nivå jämfört med föregående budgetår.

Med detta, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation 4. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 93 KARL-ERIK PERSSON (v)

Herr talman! Trafikutskottet kommer återigen att lämna över ett betänkande till Kommunikationskommittén, som vi hoppas tar hänsyn till de tankegångar och idéer i form av motioner och reservationer som finns i betänkandet.

Från Vänsterpartiets sida har vi tillfogat betänkandet två reservationer. Vi tar framför allt upp miljöfrågorna och de miljöproblem som flyget trots allt vållar. Tankegångarna har handlat om ifall vi skall ha så många flygplatser som vi har i dag och om vem som i så fall skall bekosta dem. Det gäller framför allt områden som har stora och mindre flygplatser, där järnvägstrafiken nu byggs ut i allt snabbare takt. Jag tycker att man skall se över problemen för att komma till rätta med de miljöproblem som flyget trots allt ställer till med.

När det gäller Norrlands inland hoppas jag verkligen att Kommunikationskommittén ser över den regionala balansen, vilket ingår i kommitténs direktiv. Norrlands inland är kanske mer beroende av flygtrafik än någon annan plats, eftersom andra kommunikationer inte står till förfogande där. Det gör att problemen att förflytta sig på ett vettigt sätt inte är rimliga.

Vi har också en reservation som gäller Bromma flygplats. Jag skall inte upprepa vad som har sagts från denna talarstol om Bromma flygplats. Men den som eventuellt vill gå tillbaka i historien och studera vad som har sagts om Bromma flygplats kan läsa protokollet från debatten under föregående mandatperiod. Oskar Lindkvist, som var talesman för Socialdemokraterna, gjorde då en väldigt bra beskrivning av historien om Bromma flygplats och dess utveckling.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 2, mom. 3, i detta betänkande.

Anf. 94 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Herr talman! Flyget, inte minst inrikesflyget, har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Vi kan konstatera att branschen har fått tåla en hel del oroligheter. Därför bör en successiv avveckling av onödig trafik ske varsamt och med stort omdöme. Denna avveckling är nödvändig från miljösynpunkt. Visserligen står flyget endast för 6 % av utsläppen på transportsidan, men det är ändå nödvändigt att utvidga andra transportsätt så att flyget inte ökar.

Om det finns en politisk vilja, tror vi att det går att skapa förutsättningar för att ersätta en del av flyget med miljövänligare transportsätt utan att detta skulle försämra transportkvaliteten. Ett lysande exempel

på detta är att X 2000 på endast några få år har lyckats konkurrera med flyget på sträckan Stockholm–Göteborg och numera har fem sjättedelar av de totala marknadsandelarna. Det måste ses som en stor framgång från miljösynpunkt, särskilt eftersom man har lyckats bibehålla kvaliteten i transportsättet. Denna trafik måste givetvis vara möjlig på flera sträckor. Arbetet med detta pågår, men vi tror att arbetet måste påskyndas och att en medveten politik måste föras för att det verkligen skall ske i den takt som Miljöpartiet och även andra önskar.

Ekonomiska styrmedel är en bra metod för att långsiktigt styra utbud och efterfrågan utan att ta till en statstotalitär styrning av marknaden som i slutändan slår tillbaka på konsumenten och näringslivet, vilket vi inte har råd med i nuvarande läge.

Låt mig med detta anförande få slippa alla kommentarer om att Miljöpartiet i ett slag vill lägga ned flyget. Låt oss i stället påbörja en konstruktiv diskussion utan misstänksamheter, som syftar till att klara av de reella problem som vi står inför och faktiskt måste ta tag i om vi menar allvar med att vi vill ta ansvar för en långsiktigt hållbar utveckling.

Låt oss t.ex. inleda olika samarbetsprojekt mellan myndigheter och näringsliv i syfte att underlätta marknadsförändringar. Låt oss använda ekonomiska styrmedel för att främja de miljövänligaste transporterna. Låt oss ställa krav på flygindustrin när det gäller utsläpp och buller för att påskynda utvecklingen och minimera skadorna. Miljöpartiet har exempelvis föreslagit det konkreta kravet att inga flygplan efter år 2015 skall drivas med fossila bränslen.

Men hur hänsynsfulla vi än är kan vi inte tillåta att utvecklingen med vår hjälp skall gå åt fel håll. Det är inte rimligt att bygga en tredje start- och landningsbana på Arlanda. Rimligare är att vi arbetar för att i verklig mening avlasta luftrummet, som är överbelastat i flera avseenden.

I Eurokontrollkommissionens organisation – Eurokontrollkommissionen är en kommission som Sverige anslutit sig till efter ett riksdagsbeslut i höstas – kommer det att ske ett betydande administrativt och organisatoriskt samarbete om luftrummet. I enlighet med Riokonferensens mål bör också denna myndighet intregrera ett miljötänkande och ha klara miljömål. Det är inte berättigat med ett undantag i det här fallet, utan vi vill att Sverige aktivt verkar för införande av vettiga miljömål för organisationen.

Karl-Erik Persson har talat så väl om Bromma flygplats. Vi står tillsammans med Vänsterpartiet bakom en reservation. Utskottet har förordat att Bromma flygplats skall läggas över till Stockholms stad. Vi menar att Bromma flygplats inte uppfyller godtagbara miljö- och hälsokrav för en flygplats och att tillståndet därför bör dras in.

Vad gäller avregleringen av luftrummet och europeiskt samarbete ser Miljöpartiet positivt på Sveriges agerande vad gäller EU-kommissionens beslut att godkänna subventioner för olika flygföretag, t.ex. Air Lingus, Olympic Airways och TAP. Framför allt är Air France känt för den franska statens subventioner. Detta kan inte bara ses som en konkurrensvidrig situation för flyget i sig, utan det gäller också för

andra transportmedel. Det är oerhört viktigt att tänka på detta, eftersom järnvägstransporterna i övriga Europa inte på långa vägar är lika effektiva som de svenska. Vi har haft turen – kanske inte bara tur – att ha ett ganska starkt affärsverk för järnvägen.

Vi hoppas verkligen att den här frågan tas på allvar och att det inte skall bli möjligt att betala ut statliga subventioner, som nu sker inom EU. Vi tycker att detta är ett mycket dåligt exempel på konkurrens och tror inte att det är möjligt att behålla dessa stöd vid en avreglering av luftrummet.

Med detta vill jag yrka bifall till reservationerna nr 3 och 6.

Anf. 95 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)

Herr talman! Luftfartens infrastruktur har en avgörande betydelse för den nationella trafikförsörjningen. Att med flyg kunna resa fram och tillbaka, till och från alla regioner i Sverige, innebär en väsentlig del i uppfyllandet av det trafikpolitiska målet om regional balans.

Ett inrikes flygnät, som har nationell täckning, är viktigt för att näringslivet skall utvecklas och för att de regionalpolitiska målen om likvärdig service och likvärdiga levnadsvillkor i hela landet skall kunna infrias.

Otillräckliga investeringar i luftfartens infrastruktur eller bristande lönsamhet i trafikutövningen kan leda till att de regionalpolitiska målen äventyras. Vi har kunnat konstatera stora svängningar under en tioårsperiod när det gäller utvecklingen av flygtrafiken.

Under 1980-talet fanns en optimism och en framtidstro om en snabb tillväxt av flygtrafiken, såväl inrikes som utrikes. 1990-talet inleddes med en lågkonjunktur och ett minskat resande. 1994 innebar dock en vändpunkt för flygtrafiken i Sverige. Antalet passagerare ökade åter efter flera års nedgång och stagnation. Totalt reste 16,2 miljoner passagerare från Luftfartsverkets 19 flygplatser, vilket är en ökning med 8 %.

Luftfartsverkets långsiktiga prognoser visar på fortsatt kraftiga ökningar av antalet flygresenärer. Den årliga ökningen beräknas för inrikesflyget till 4 % och för utrikesflyget till 5 %.

Herr talman! För att göra detta möjligt vill vi godkänna regeringens förslag till investeringsplan för åren 1995–1997, som omfattar 3,5 miljarder kronor och som huvudsakligen avser ett nytt flygtrafikledningssystem och utbyggnad av en tredje rullbana på Arlanda flygplats samt investeringar som tidigarelagts av bl.a. arbetsmarknadspolitiska skäl i Värmland och i Sundsvall.

Det svenska näringslivet, med sitt stora export- och importberoende, är mycket beroende av ett väl utvecklat internationellt flygnät. För att det internationella flygnätet skall komma hela landet till del måste det finnas en väl fungerande anslutningstrafik till främst de flygplatser som ingår i primärflygnätet. I detta avseende är Arlandas fortsatta funktion som navflygplats av stor betydelse.

Däremot kan det finnas anledning att ifrågasätta flygförbindelser mellan orter på kort avstånd från varandra, där andra väl fungerande kommunikationsmedel finns. För detta talar inte minst miljö- och re-

sursskäl. Till skillnad från tåget släpper flygplanen ut såväl koloxid och koldioxid som kväveoxid och kolväten. På samma gång som flyget är ett snabbt och effektivt transportmedel bidrar det också till miljöförstöring. Till luftföroreningarna kommer också buller samt utsläpp av glykol till mark och grundvatten.

Herr talman! Vi vill därför instämma i regeringens förslag att en minskning av luftfartens miljöpåverkan även fortsättningsvis skall ha en hög prioritet. Denna minskning skall ske genom en utveckling av tekniken för att minska utsläppen, för att få ner energiförbrukningen och för att minska bullret bl.a. genom framtagandet av rena bränslen.

I Sverige har vi redan infört en miljöavgift på flyget. Eftersom flyget i hög grad är ett internationellt transportmedel krävs det att Sverige arbetar internationellt för införandet av sådana avgifter och andra medel för att förbättra miljön.

Herr talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 96 SIVERT CARLSSON (c) replik

Herr talman! Claes-Göran Brandin började med att säga att luftfartens infrastruktur har en avgörande betydelse för regional balans och att de regionalpolitiska målen kan äventyras. Karl-Erik Persson sade även något liknande. Det finns ingenstans där behovet är så stort som i Norrlands inland.

Det gör mig litet ledsen, besviken och förvånad när man i ord instämmer i vad dessa flygplatser betyder för dessa regioner samtidigt som man halverar driftsanslaget.

Vi är alla medvetna om att det är ont om pengar i dag, men det är i sådana här lägen som man gör prioriteringar. Vår prioritering är att man skall hålla tillbaka på stora utbyggnader av vägar och järnvägar och se till att enskilda vägar och flygplatser i Norrland får de pengar som de behöver – de behöver verkligen dessa pengar.

Jag är övertygad om att om vi skall ha en chans att klara finanserna framöver är det tillväxten, småföretagsamheten och ett bejakande av växtkraften i de små regionerna som vi måste satsa på, och då behövs dessa stöd. Därför finns det all anledning att stödja Centerns reservation om bidrag och stöd till dessa flygplatser.

Anf. 97 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik

Herr talman! Jag kan instämma i mycket av det som Sivert Carlsson säger. Men det statsfinansiella läget är ju som det är. Det är klart att då får även flyget bära sin del av bördan.

Den kommunikationskommitté som utreder frågor om regional balans och trafikförsörjning skall ju se över detta. Vi får väl återkomma och se vad denna kommitté kommer fram till. Jag hoppas att de flygplatser som finns i inlandet och de flygplatser som är i behov av det skall kunna få bidrag.

Anf. 98 SIVERT CARLSSON (c) replik

Herr talman! Man kan inte i alla lägen och i alla frågor skylla på det statsfinansiella läget. Då får man välja och prioritera. Vi har prioriterat det som vi tycker är väldigt viktigt. Det handlar i pengar om 3 % av kostnaderna för Vägverkets administration. Mera pengar än så är det inte.

I fjol reste 2,4 miljoner människor med flyget från eller till dessa flygplatser. Dessutom reste 1 miljon människor med tåg, vilket ytterligare understryker behovet av bidrag.

Jag hoppas att vi i nästa vända kan vara överens om att avgöra detta även om Kommunikationskommittén inte kan anvisa några pengar. Dem får vi fixa själva.

Anf. 99 BIRGITTA GIDBLOM (s)

Herr talman! Att kommunikationerna fungerar i hela landet är utomordentligt viktigt. För oss i Norrbotten, där avstånden är långa, är väl fungerande kommunikationer ett måste.

Genom tillkomsten av kommunala flygplatser har flygförbindelser med landet i övrigt kunnat etableras. Detta har kunnat ske tack vare mycket stora ekonomiska insatser från berörda kommuner. Att kommunerna är beredda till så stora uppoffringar för att man skall kunna ha väl fungerande flygförbindelser visar på den stora betydelse som man tillmäter flyget.

För de mindre inlandskommunerna är ju flygplatser ett konkurrensmedel för att locka till sig nya företagsetableringar. Om någon flygplats måste läggas ner är det många verksamheter som drabbas, företagsetableringar äventyras och dyrbara arbetstillfällen går förlorade. Tillgången till en väl fungerande flygtrafik bedöms vara en av de allra viktigaste regionalpolitiska frågorna.

Därför är det utomordentligt olyckligt att det statliga bidraget till de kommunala flygplatserna nu halveras. Utskottet har samma uppfattning som regeringen, att sex flygplatser i Norrlands inland skall dela på 10 miljoner i driftbidrag. Detta innebär att Gällivares och Arvidsjaurs flygplatser i Norrbotten kommer att få en betydande minskning av bidraget, vilket också innebär att kommunerna måste gå in med mera stöd. Kommunernas redan ansträngda ekonomi kommer att drabbas ännu mer.

Herr talman! Med hänsyn till det ekonomiska läget framställer jag inget yrkande. Jag förutsätter att den av regeringen tillsatta Kommunikationskommittén finner en långsiktig ekonomisk lösning för de kommunala flygplatserna.

Anf. 100 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Under den här våren har vi flera gånger talat om betydelsen och behovet av att få så många verksamheter som möjligt konkurrensutsatta. Vi har också talat om marknadsstyrning. Det gäller verkligen i hög grad luftfarten. Jag vill därför ta upp ett par frågor som jag tycker känns särskilt angelägna.

Jag vill börja med frågan om Arlanda och Luftfartsverket. Luftfartsverket har under en följd av år på olika sätt börjat att använda en bolagsmodell i sin redovisning. På det sättet får man mer och mer ett slags motsvarighet till ägartillskott. Nu vill man ha ytterligare finansiella befogenheter. Ett av skälen till detta är byggandet av den tredje banan på Arlanda och de stora investeringskostnader som det kommer att föra med sig.

Den tredje landningsbanan är oerhört viktig. Därför finns det skäl att hitta en finansiering utanför och av det skälet bolagisera Arlanda. Redan nu har Luftfartsverket självt 80 % av investeringsmedlen. Det finns alltså stora möjligheter.

Sedan flyget började att konkurrensutsättas har vi fått både fler flygbolag och sänkta priser. På olika sätt kan vi se att konkurrensen gynnar såväl företag som resenärer.

Det betyder att Arlanda här kan vara ett första steg och Luftfartsverket ett andra steg. På det sättet kan man ta bort delar ur den konkurrensutsatta verksamheten i Luftfartsverket och bara få myndighetsuppgifterna kvar.

Vidare tror jag att moderbolaget för SAS – SILA – borde kunna bli ett nordiskt bolag i stället och på det sättet lämna staten.

Det betyder att jag vill yrka bifall till vår reservation nr 1.

Sedan vill jag ta upp en annan fråga som ingen ännu har tagit upp i dag, och det är frågan om Bromma–Stockholm–Bromma–Arlanda–Bromma. Det är ju en fråga som har varit aktuell under många år. Bromma har ju, som sagt, fungerat som flygplats i snart 60 år. Frågan har blivit aktuell på nytt genom att socialdemokraterna i Stockholm vill bryta det avtal som slöts förra året och som skulle gälla till år 2011.

Vi moderater anser att Brommafrågan minsann inte bara är en Stockholmsfråga, utan det är en fråga för hela Sverige. Bromma flygplats behövs. Stockholm behöver två flygplatser. Det är omöjligt att lägga ner Bromma innan det finns en tredje landningsbana och innan det finns ett ytterligare alternativ.

I det här sammanhanget finns det en rad synpunkter. Man vill lägga ner Bromma redan nu och börja bygga bostäder. Vi tror, som sagt, att detta är helt felaktiga åtgärder, som kommer att ha stora konsekvenser för trafiken både till och från Stockholm och ute i landet.

Därför vill jag yrka bifall till vår reservation nr 7.

Anf. 101 ELISA ABASCAL REYES (mp)

Herr talman! Jag vill bara ställa ett par frågor till Birgitta Wistrand angående Bromma flygplats, som vi faktiskt har talat om i dag.

Har Birgitta Wistrand tänkt på att området är så pass nedsmutsat att det behöver saneras för att det skulle kunna bo folk där?

Hur skulle detta kunna åtgärdas om verksamheten på Bromma fortsätter?

Anf. 102 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Jag har tänkt mycket på det, Elisa Abascal Reyes. Jag anser att detta område inte är lämpligt som bostadsområde. Jag menar

precis som ni att området bör saneras. Samtidigt vet jag att man nu på senare tid verkligen har börjat att titta på miljöfrågorna. Jag anser att som det nu ser ut så är den trafiken miljömässigt försvarbar. Om man skall bygga bostäder där kräver det så stora kostnader att det är omöjligt. I dagens ekonomiska situation är det en kapitalförstöring av gigantiska mått att lägga ner Bromma. Det har vi inte råd med i dag.

Anf. 103 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik

Herr talman! Jag tolkar Birgitta Wistrands svar så att hon menar att det är kört för Brommaområdet rent naturmässigt. På tal om kapitalförstöring bör vi också tänka på den miljöskuld som växer dag för dag och som kan omräknas i kronor och ören.

Anf. 104 BIRGITTA WISTRAND (m) replik

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att man håller ordning på vad som är miljöförstöring. Det finns ganska intressanta mätningar som har gjorts utanför Bromma flygplats, där man kan se att den totala nedsmutsningen från Bromma motsvarar nedsmutsningen från ca 400 meter av Ulvsundaleden. Det är alltså helt andra frågor som man skall diskutera, tycker jag.

Man talar om att bygga bostäder vid Bromma flygplats. Hur mycket trafik kommer det inte att dra med sig? Vad skall man göra med den trafik som i dag går på Bromma? Vart skall den flyttas? Vi har ju inte någon tredje landningsbana på Arlanda. Man bör ta in även säkerhetsaspekterna, som ju också handlar om miljön.

Anf. 105 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)

Herr talman! Birgitta Wistrand talar om att privatisera eller bolagisera Arlanda. Jag undrar hur vi skall klara flygtrafiken i övriga Sverige.

Arlanda gick 1994 med ett överskott på 550 miljoner. Landvetter gick med ett överskott, Sturup med ett litet underskott. Regionflygplatserna gick däremot med ett underskott på ca 140 miljoner. Vi betraktar flygplatserna som ett system där överskott och underskott inom systemet skall balansera. Att bryta ut Arlanda ur systemet skulle skapa ekonomiska problem i andra system.

När det gäller Bromma har jag den klara uppfattningen att jag inte anser att det är riksdagen som skall avgöra om Bromma skall användas som flygplats eller inte efter den 31 december 1996. Det skall avgöras av Stockholms kommun.

Regeringen har tillsatt en utredare som skall se på de här frågorna och vara färdig med sin redovisning den 1 januari 1996.

Anf. 106 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Claes-Göran Brandin talar om ett system och om att gungorna skall betala karusellen. Det är viktigt att man i sådana system ser vad som är lönsamt och vad som är olönsamt, att man faktiskt satsar på att göra de olönsamma delarna litet mindre olönsamma och att de lönsamma får chansen att bli ännu mer lönsamma. Sedan får man i nästa steg se till att de flygplatser som behöver extra tillskott också får

Luftfart

det. Det är oerhört farligt att sätta in folk i ett system där alla inte behöver bekänna färg, göra sitt bästa och visa fram svarta siffror. Det var den ena synpunkten.

Den andra frågan – och den frågan vill jag verkligen driva vidare – är att Bromma inte bara är en fråga för Stockholm, utan Bromma är en fråga för Sverige. Jag tycker att Ines Uusmann har förstått det genom att hon har tillsatt en utredare från Katrineholm. Jag hoppas att denna utredare kan balansera de regionalpolitiska intressena mot de nationella.

Anf. 107 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s)

Herr talman! De flesta flygplatser och flyget i glesbygden gör sitt för att få det att gå runt. De klarar det inte ändå.

Vi har också ett näringsliv ute i de här områdena. Den debatten förde vi tidigare här. Jag önskar naturligtvis också att flygplatserna skall kunna leva vidare. Däremot tycker jag att det är fel att privatisera det som är bäst och som man tjänar mest pengar på, Arlanda. Ni moderater utgår alltid från att marknaden löser alla problem. Men vi har inte den uppfattningen, så är det. Därför tycker jag att det är fel att man skall ta pengarna från Arlanda och kasta rätt in i marknadslösningar eller vad det nu månde vara.

Anf. 108 BIRGITTA WISTRAND (m)

Herr talman! Det är synd om Claes-Göran Brandin ser på företagandet på det sättet att man tar ifrån någon och kastar ut någonstans. Det måste ju ske på ett ekonomiskt ansvarsfullt sätt så att någon får köpa Arlanda så att pengarna kommer statskassan till del. Förhoppningsvis kommer företaget att gå med ännu större vinst och leverera skatter genom anställning och på annat sätt till staten. Jag tror att det är oerhört viktigt att just de lönsamma delarna säljs ut för att de skall bli ännu mer lönsamma och inte begränsas av ett så oklart ägande som statligt ägande är. Ägandet är en viktig fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 12 §.)

Meteorologi, geoteknik, m.m.

12 § Meteorologi, geoteknik, m.m.

Föredrogs
Trafikutskottets betänkande 1994/95:TU21
Meteorologi, geoteknik, m.m. (prop. 1994/95:100 delvis)

Anf. 109 ULLA LÖFGREN (m)

Herr talman! Utskottsmajoriteten föreslår endast en rationalisering motsvarande 4 miljoner inom SMHI. Vi anser att SMHI är en av dem som kan dra stor nytta av den nya informations- och kommunikationstekniken och att en ytterligare samordning med flygvapnets vädertjänst bör vara möjlig. Dessutom kan samordningsvinster göras genom sam-

arbete med motsvarande institutioner i andra länder, primärt i Norge och Danmark. Utöver detta har SMHI möjlighet att via utökad uppdragsverksamhet finansiera delar av verksamheten. Riksdagen har tidigare uttalat att såväl uppdrags- som affärsverksamheten successivt skall öka.

Mot denna bakgrund tycker vi att det är motiverat med en reducering av anslagen. Vi föreslår därför en nivåsänkning med 75 miljoner kronor för budgetåret.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 110 MONICA GREEN (s)

Herr talman! Solen skiner, och det är väldigt vackert väder, så vi borde gå ut i den härliga vårsolen. Men innan vi gör det behöver vi besluta om ett anslag till SMHI så att det kan fortsätta med sina bra och välfungerande prognoser.

Många är väldigt beroende av bra prognoser av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI. Flygfarten är beroende av bra väderprognoser för att kunna köra flygtrafik på ett säkert sätt. Sjötransporterna använder väderinformation för tabellhållning, för bränsleoptimering och för att kunna öka säkerheten. Inom bygg- och anläggningsverksamheten är man väderberoende för att kunna göra besparingar, planera arbetet efter vädret och välja material eller metod. Trafiksäkerheten är beroende av väderprognoser, t.ex. när det gäller vinterväghållning och att minska riskerna för att skona miljön. Allmänheten är också beroende av bra väderprognoser.

SMHI arbetar med många andra saker än just med väderprognoser, bl.a. arbetar man fram modeller för hur luftföroreningar sprids, vattenbalansstudier osv.

Vi har kort sagt alla en mycket god anledning att ha kvar SMHI i nuvarande verksamhet. SMHI:s arbete är mycket viktigt.

Nu är en särskild utredning tillsatt för att analysera SMHI:s ekonomi. Inför budgetåret 1997 kommer utredningen att vara klar, och då bör man ta hänsyn till den utredningen i kommande budgetplaneringar. Det vore oklokt om man som Moderaterna nu vill drar ner 75 miljoner för SMHI:s verksamhet. Har ni verkligen tänkt igenom vilka följder det kan få för verksamheter som är beroende av goda väderprognoser? Är det luftfarten eller är det trafiksäkerheten som skall få lida? Är det storm- och kulingvarningar som skall dras in, eller är det privatpersonernas planerande? Nej, det är självklart att vi måste utreda frågan innan vi tar till sådana drastiska åtgärder som att mellan tummen och pekfingret säga att SMHI med 75 miljoner kronor mindre säkert ändå kan driva en bra verksamhet.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Elisa Abascal Reyes.(mp).

Anf. 111 ULLA LÖFGREN (m)

Herr talman! Nu vill Socialdemokraterna utreda innan man vill göra besparingar. Det gick bra att halvera anslaget till enskilda vägar med ett

knäpp med fingrarna. Men när vi föreslår väl motiverade besparingar – och vi har också tittat på hur man kan göra dessa besparingar – säger ni att det skall utredas. Mycket märkligt!

Anf. 112 MONICA GREEN (s)

Herr talman! En utredning är redan tillsatt. Det vore väldigt dumt att inte vänta in den utredningen när vi till nästa budgetår kan ta hänsyn till vad den utredningen kommer fram till. Det vore oklokt att inte vänta in den.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

NU19 Företag med statligt ägande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU23 Regler för godkända och auktoriserade revisorer
Mom. 4 (statlig eller privat tillsyn)
1. utskottet
2. res. (m)
Votering:
231 för utskottet
71 för res.
47 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet:	144 s, 21 c, 16 fp, 20 v, 17 mp, 13 kds
För res.:	71 m
Frånvarande:	17 s, 9 m, 6 c, 10 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU21 Riksbankens förvaltning år 1994
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU20 Luftfart
Mom. 1 (privatisering av SILA, Luftfartsverket och Arlanda flygplats m.m.)
1. utskottet
2. res. 1 (m)
Votering:
237 för utskottet
73 för res. 1
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 23 c, 18 fp, 20 v, 17 mp, 13 kds
För res. 1: 73 m
Frånvarande: 15 s, 7 m, 4 c, 8 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 3 (miljöfrågor)
1. utskottet
2. res. 2 (v)
3. res. 3 (mp)
Förberedande votering:
24 för res. 2
17 för res. 3
268 avstod
40 frånvarande
Kammaren biträdde res. 2.
Huvudvotering:
270 för utskottet
20 för res. 2
17 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 144 s, 73 m, 22 c, 18 fp, 13 kds
För res. 2: 20 v
Avstod: 17 mp
Frånvarande: 17 s, 7 m, 5 c, 8 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 6 (driftbidrag till kommunala flygplatser i skogslänen m.m.)
1. utskottet
2. res. 4 (c)
Votering:
260 för utskottet
36 för res. 4
14 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 73 m, 5 fp, 20 v, 17 mp
För res. 4: 23 c, 13 kds
Avstod: 1 s, 13 fp
Frånvarande: 15 s, 7 m, 4 c, 8 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 10 (Luftfartsverkets investeringsplan)
1. utskottet
2. res. 6 (mp)
Votering:
289 för utskottet
20 för res. 6
1 avstod

39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 73 m, 23 c, 15 fp, 19 v, 13 kds
För res. 6: 2 fp, 1 v, 17 mp
Avstod: 1 fp
Frånvarande: 15 s, 7 m, 4 c, 8 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds

Mom. 11 (Stockholm-Bromma flygplats)
1. utskottet
2. res. 7 (m, fp)
Votering:
189 för utskottet
96 för res. 7
22 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 143 s, 23 c, 3 fp, 19 v, 1 mp
För res. 7: 73 m, 15 fp, 8 kds
Avstod: 1 v, 16 mp, 5 kds
Frånvarande: 18 s, 7 m, 4 c, 8 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds
Birgit Friggebo (fp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU21 Meteorologi, geoteknik m.m.
Mom. 2 (anslag till Bidrag till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut)
1. utskottet
2. res. (m)
Votering:
237 för utskottet
72 för res.
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 23 c, 18 fp, 20 v, 17 mp, 13 kds
För res.: 72 m
Frånvarande: 15 s, 8 m, 4 c, 8 fp, 2 v, 1 mp, 2 kds

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

13 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1994/95:199 Konvention om social trygghet mellan Sverige och Chile

Skrivelser
1994/95:221 Redogörelse för åtgärder som avser pensionsvillkoren för medföljande makar till UD-tjänstemän m.m

1994/95:223 Överföring av forskningsresurser från Försvarets forskningsanstalt till Militärhögskolan, m.m.

Förslag
1994/95:RR11 Riksdagens revisorers förslag angående skyddsrumsbyggandet

14 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 2 maj

1994/95:135 av *Bo Lundgren* (m) till statsministern om information om behovet av ekonomiska åtgärder
1994/95:136 av *Göte Jonsson* (m) till socialministern om en riksnorm för ekonomiskt bistånd
1994/95:137 av *Leo Persson* (s) till kommunikationsministern om godstrafiken på Västerdalsbanan
1994/95:138 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till kommunikationsministern om timmertransporter i Kopparbergs län
1994/95:139 av *andre vice talman Görel Thurdin* (c) till socialministern om amalgam
1994/95:140 av *andre vice talman Görel Thurdin* (c) till socialministern om elöverkänslighet
1994/95:141 av *Ingrid Näslund* (kds) till statsrådet Anna Hedborg om barn till alkoholmissbrukare
1994/95:142 av *Mikael Odenberg* (m) till miljöministern om återvinningssystemet
1994/95:143 av *Siv Holma* (v) till jordbruksministern om erkännande av tornedalingarnas minoritetsstatus
1994/95:144 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Jörgen Andersson om uranbrytning i Krasnokamensk
1994/95:145 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om omställda åkrar

1994/95:146 av *Marianne Samuelsson* (mp) till miljöministern om utsläpp av luftföroreningar
1994/95:147 av *Peter Eriksson* (mp) till utrikesministern om utrikes- och säkerhetspolitiken inför regeringskonferensen
1994/95:148 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om jakt på skarv
1994/95:149 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Leif Blomberg om Schengenavtalet
1994/95:150 av *Marianne Samuelsson* (mp) till utrikesministern om situationen i Sri Lanka
1994/95:151 av *Thomas Julin* (mp) till socialministern om mormorsupproret
1994/95:152 av *Birger Schlaug* (mp) till statsministern om Sveriges hållning inför regeringskonferensen när det gäller nationers utträde ur EU
1994/95:153 av *Birger Schlaug* (mp) till statsministern om Sveriges hållning inför regeringskonferensen när det gäller små länders inflytande
1994/95:154 av *Peter Eriksson* (mp) till statsministern om de svenska positionerna inför EU:s regeringskonferens 1996

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 maj.

15 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställts

den 2 maj

1994/95:474 av *Ola Sundell* (m) till statsministern om vinter-OS i Sverige

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 9 maj.

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 27 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 5 § anf. 59 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 87 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m.9 § anf. 90 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll 1

2 § Avsägelse 1

3 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 27 april 1

NU22 Vissa utrikeshandelsfrågor 1
UU16 Sveriges samarbete med Central- och Österuropa 1

4 § Invandrar- och flyktingpolitiken 4

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1994/95:SfU13 4
Anf. 1 GUSTAF VON ESSEN (m) 4
Anf. 2 RUNE BACKLUND (c) 7
Anf. 3 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) 9
Anf. 4 GUSTAF VON ESSEN (m) replik 12
Anf. 5 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik 12
Anf. 6 GUSTAF VON ESSEN (m) replik 13
Anf. 7 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik 13
Anf. 8 ULLA HOFFMANN (v) 13
Anf. 9 RAGNHILD POHANKA (mp) 17
Anf. 10 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) 19
Anf. 11 GUSTAF VON ESSEN (m) replik 21
Anf. 12 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik 21
Anf. 13 GUSTAF VON ESSEN (m) replik 21
Anf. 14 MAUD BJÖRNEMALM (s) 21
Anf. 15 RAGNHILD POHANKA (mp) replik 24
Anf. 16 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 25
Anf. 17 RAGNHILD POHANKA (mp) replik 25
Anf. 18 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik 25
Anf. 19 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 26
Anf. 20 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik 26
Anf. 21 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 26
Anf. 22 RUNE BACKLUND (c) replik 27
Anf. 23 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 27
Anf. 24 RUNE BACKLUND (c) replik 28
Anf. 25 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 28
Anf. 26 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik 28
Anf. 27 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 29
Anf. 28 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik 29
Anf. 29 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 29
Anf. 30 ULLA HOFFMANN (v) replik 30
Anf. 31 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 30
Anf. 32 ULLA HOFFMANN (v) replik 31
Anf. 33 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 31
Anf. 34 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) 31
Anf. 35 RUNE BACKLUND (c) replik 32

Anf. 36 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik 33
Anf. 37 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) 33
Anf. 38 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik 34
Anf. 39 ROSE-MARIE FREBRAN (kds) replik 34
Anf. 40 ULLA HOFFMANN (v) replik 35
Anf. 41 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) 35
Anf. 42 ULLA HOFFMANN (v) replik 35
Anf. 43 Statsrådet LEIF BLOMBERG (s) 36
Anf. 44 STEN ANDERSSON (m) 36
Anf. 45 LENNART ROHDIN (fp) 38
Anf. 46 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 40
Anf. 47 LENNART ROHDIN (fp) replik 41
Anf. 48 MAUD BJÖRNEMALM (s) replik 41
Anf. 49 LENNART ROHDIN (fp) replik 41
Anf. 50 GUSTAF VON ESSEN (m) replik 41
Anf. 51 LENNART ROHDIN (fp) replik 42
Anf. 52 GUSTAF VON ESSEN (m) replik 42
Anf. 53 LENNART ROHDIN (fp) replik 43
Anf. 54 JUAN FONSECA (s) 43
Anf. 55 BERNDT EKHOLM (s) 45
Anf. 56 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) 48

Beslut 48

Beslut om samlad votering 50

5 § Bostadsförsörjningen 51

Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU13 51
Anf. 57 STIG GRAUERS (m) 51
Anf. 58 INGRID SKEPPSTEDT (c) 53
Anf. 59 ERLING BAGER (fp) 54
Anf. 60 OWE HELLBERG (v) 57
Anf. 61 PER LAGER (mp) 58
Anf. 62 ULF BJÖRKLUND (kds) 60
Anf. 63 LENNART NILSSON (s) 62
Anf. 64 STIG GRAUERS (m) replik 64
Anf. 65 LENNART NILSSON (s) replik 64
Anf. 66 STIG GRAUERS (m) replik 65
Anf. 67 LENNART NILSSON (s) replik 65
Anf. 68 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s) 66
Anf. 69 OWE HELLBERG (v) replik 69
Anf. 70 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s) 69
Anf. 71 ERLING BAGER (fp) 69
Anf. 72 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s) 70
(Beslut fattades efter 7 §.) 70

6 § Bostadsbidrag och bostadsanpassningsbidrag 70

Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU14 70
Anf. 73 STEN ANDERSSON (m) 70
Anf. 74 OWE HELLBERG (v) 72

Anf. 75 STEN ANDERSSON (m) replik ... 73
Anf. 76 OWE HELLBERG (v) replik ... 73
Anf. 77 STEN ANDERSSON (m) replik ... 73
Anf. 78 OWE HELLBERG (v) replik ... 73
Anf. 79 BRITTA SUNDIN (s) ... 74
Anf. 80 STEN ANDERSSON (m) replik ... 75
Anf. 81 BRITTA SUNDIN (s) replik ... 76
Anf. 82 STEN ANDERSSON (m) replik ... 76
Anf. 83 BRITTA SUNDIN (s) replik ... 76
Anf. 84 ULF BJÖRKLUND (kds) ... 77
(Beslut fattades efter 7 §.) ... 77

7 § Finansiering av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. ... 77

Bostadsutskottets betänkande 1994/95:BoU17 ... 77

Beslut ... 78

BoU13 Bostadsförsörjningen ... 78
BoU14 Bostadsbidrag och bostadsanpassningsbidrag ... 79
BoU17 Finansiering av lantmäteri- och fastighetsdataverksamheten m.m. ... 79

Beslut om samlad votering ... 80

8 § Företag med statligt ägande ... 80

Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU19 ... 80
Anf. 85 BO BERNHARDSSON (s) ... 80
Anf. 86 PER WESTERBERG (m) ... 81
Anf. 87 BO BERNHARDSSON (s) replik ... 84
Anf. 88 PER WESTERBERG (m) replik ... 85
Anf. 89 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) ... 85
(Beslut fattades efter 12 §.) ... 86

9 § Regler för godkända och auktoriserade revisorer ... 87

Näringsutskottets betänkande 1994/95:NU23 ... 87
Anf. 90 OLA KARLSSON (m) ... 87
Anf. 91 DAG ERICSON (s) ... 88
(Beslut fattades efter 12 §.) ... 89

10 § Riksbankens förvaltning år 1994 ... 90

Finansutskottets betänkande 1994/95:FiU21 ... 90
(Beslut fattades efter 12 §.) ... 90

11 § Luftfart ... 90

Trafikutskottets betänkande 1994/95:TU20 ... 90
Anf. 92 SIVERT CARLSSON (c) ... 90
Anf. 93 KARL-ERIK PERSSON (v) ... 91
Anf. 94 ELISA ABASCAL REYES (mp) ... 91
Anf. 95 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) ... 93
Anf. 96 SIVERT CARLSSON (c) replik ... 94

Anf. 97 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) replik 94
Anf. 98 SIVERT CARLSSON (c) replik 95
Anf. 99 BIRGITTA GIDBLOM (s) 95
Anf. 100 BIRGITTA WISTRAND (m) 95
Anf. 101 ELISA ABASCAL REYES (mp) 96
Anf. 102 BIRGITTA WISTRAND (m) 96
Anf. 103 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik 97
Anf. 104 BIRGITTA WISTRAND (m) replik 97
Anf. 105 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) 97
Anf. 106 BIRGITTA WISTRAND (m) 97
Anf. 107 CLAES-GÖRAN BRANDIN (s) 98
Anf. 108 BIRGITTA WISTRAND (m) 98
(Beslut fattades efter 12 §.) 98

12 § Meteorologi, geoteknik, m.m. 98

Trafikutskottets betänkande 1994/95:TU21 98
Anf. 109 ULLA LÖFGREN (m) 98
Anf. 110 MONICA GREEN (s) 99
Anf. 111 ULLA LÖFGREN (m) 99
Anf. 112 MONICA GREEN (s) 100

Beslut 100

NU19 Företag med statligt ägande 100
NU23 Regler för godkända och auktoriserade revisorer 100
FiU21 Riksbankens förvaltning år 1994 100
TU20 Luftfart 100
TU21 Meteorologi, geoteknik m.m. 102

13 § Bordläggning 103

14 § Anmälan om interpellationer 103

1994/95:135 av *Bo Lundgren* (m) till statsministern om information om behovet av ekonomiska åtgärder *103*
1994/95:136 av *Göte Jonsson* (m) till socialministern om en riksnorm för ekonomiskt bistånd *103*
1994/95:137 av *Leo Persson* (s) till kommunikationsministern om godstrafiken på Västerdalsbanan *103*
1994/95:138 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till kommunikationsministern om timmertransporter i Kopparbergs län *103*
1994/95:139 av *andre vice talman Görel Thurdin* (c) till socialministern om amalgam *103*
1994/95:140 av *andre vice talman Görel Thurdin* (c) till socialministern om elöverkänslighet *103*
1994/95:141 av *Ingrid Näslund* (kds) till statsrådet Anna Hedborg om barn till alkoholmissbrukare *103*
1994/95:142 av *Mikael Odenberg* (m) till miljöministern om återvinningssystemet *103*
1994/95:143 av *Siv Holma* (v) till jordbruksministern om erkännande av tornedalingarnas minoritetsstatus *103*

1994/95:144 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Jörgen Andersson om uranbrytning i Krasnokamensk *103*
1994/95:145 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om omställda åkrar *103*
1994/95:146 av *Marianne Samuelsson* (mp) till miljöministern om utsläpp av luftföroreningar *104*
1994/95:147 av *Peter Eriksson* (mp) till utrikesministern om utrikes- och säkerhetspolitiken inför regeringskonferensen *104*
1994/95:148 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern om jakt på skarv *104*
1994/95:149 av *Gudrun Schyman* (v) till statsrådet Leif Blomberg om Schengenavtalet *104*
1994/95:150 av *Marianne Samuelsson* (mp) till utrikesministern om situationen i Sri Lanka *104*
1994/95:151 av *Thomas Julin* (mp) till socialministern om mormorsupproret *104*
1994/95:152 av *Birger Schlaug* (mp) till statsministern om Sveriges hållning inför regeringskonferensen när det gäller nationers utträde *104*
ur EU *104*
1994/95:153 av *Birger Schlaug* (mp) till statsministern om Sveriges hållning inför regeringskonferensen när det gäller små länders inflytande *104*
1994/95:154 av *Peter Eriksson* (mp) till statsministern om de svenska positionerna inför EU:s regeringskonferens 1996 *104*

15 § Anmälan om fråga 104

1994/95:474 av *Ola Sundell* (m) till statsministern om vinter-OS i Sverige *104*

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.11. ..... **104**

gotab 48697, Stockholm 1995